

3

ЕКШЪН & ТРИЛЪР

АРХИВЪТ

НА

БЕРИЯ

АЛЪН УИЛЪМС

**"...СЪЗДАВАНЕТО И ИСТОРИЯТА НА ЕДИН
СКАНДАЛЕН ФАЛШИФИКАТ."**

**ДЕЙЛИ
МЕЙЛ**

АЛЪН УИЛЯМС
АРХИВЪТ НА БЕРИЯ
КНИГА ВТОРА

Превод: Валентин Кръстев

chitanka.info

... Създаването и историята на един скандален фалшификат.

Дейли Мейл

Фактите са:

Лаврентий Павлович Берия е страховитият и всевластен шеф на съветските тайни служби от 1938 до 1953 г., когато е екзекутиран. Той става известен като садист и масов убиец. За ужасяващия му апетит към млади момичета се разказват легенди.

Възможно е:

Определени факти сочат, че Берия може би е водил лични дневници, в които грижливо е записвал своите сексуални похождения, ужасяващи данни за корумпирани политици от висшия ешелон на властта, интимни подробности за живота на хора, доскоро управлявали СССР.

Безспорно е:

Публикацията на дневниците на Берия би довела до невероятен политически скандал и смъртоносно преследване на всеки, който притежава тези документи или желае да ги публикува.

Оставя далеч зад себе си „Документът на Матлок“...
повече от първокласен трилър.

Сънди Таймс

ЧАСТ ПЪРВА

*Кажете ми какво мислите за Унгария и аз ще
ви кажа какъв си.*

Из уводна статия на
„Трибуна люду“, орган на
Полската обединена
работническа партия,
октомври 1956 г.

ЧЕТВЪРТИ ДОКУМЕНТ

Москва, август 1952 г.

Сутринта Рафик донесе вести за нови тревожни събития. Старият трупал при себе си още досиета. От седемнайсетте потвърдени имена шест са на видни московски лекари, останалите — на интелектуалци, близки до партийното ръководство. Поне петима от тях са евреи.

Вестите стават все по-зловещи: научавам, че въпросът няма да се придвижва по обичайните канали и че Хазаина е прехвърлил цялата работа на онази марионетка Игнатиев^[1]. Това значи, че поне за момента положението е извън моя контрол.

Би трябвало открито да поставя въпроса пред Стария. Но нещо ми подсказва в случая да действам изключително предпазливо. Той става все по-непредсказуем, снощната вечеря в Кунцево беше особено изтощителна. Отново хвърляше злостни закачки, които през последните седмици са насочени главно срещу Молотов, който ги понася с крива стоическа усмивка. По едно време Стария изтърва нервите си и замахна с лулата си, от която изхвърчаха въгленчета към онзи блюдолизец Ворошилов.

В малките часове се захвана с мен — нещо, което не се бе случвало почти никога досега.

Говореше за Израел — „онова ционистко гнездо на зарази, снесено от американците току на нашия азиатски праг“, — после се обърна към мен през масата и рече:

— Естествено далеч не всички от нас са нащрек срещу тази опасност. Има например такива, които са работили за организации като Еврейския антифашистки комитет!

Усетих как останалите се закискаха вътрешно на предполагаемото ми притеснение. Само че мен не е толкова лесно да ме объркаш. Погледнах старата лисица право в очите и заговорих на грузински (което обикновено вбесява останалите):

— *Батоно* — казах аз, — хубаво ще е междуременно да приключим с онази мингрелска афера, да свършим другото гнездо на

зарази, цъфнало току под носа ни!

За момент си помислих, че ще избухне. Но той се изсмя гръмко и се обърна към останалите с пламъче в очите:

— Прокурорът е прав! Както обикновено той си дава пълна сметка за всички опасности. Запомнете думите ми, той е по-умен от всички вас, взети заедно! — След това ме перна приятелски по ухото.

В този миг осезателно чувствах омразата им навред около мен. Те знаят, че аз единствен се осмелявам да се изрепча на Стария и че това не му е неприятно. И въпреки това продължавам да съм неспокоен. Неговото растящо предубеждение към ционизма все повече започва да ми напомня за някогашните неприятности. Сигурно е, че ни предстои една дълга и трудна зима.

* * *

Москва, септември 1952 г.

Горещините продължават. Градът е напечен до бяло. Дори младите фиданки на територията на Кремъл са се сгърчили и вехнат, макар че ги поливат два пъти дневно.

Настроението ми е паднало, нервите ми са опънати. Лекарят ми — който сам е дълбоко загрижен от усилващите се слухове — отдава състоянието ми на прекаленото пиене и ми е предписал една неприятна диета от плодове, кисело мляко и горчиви сърдечни стимулатори.

Нина и Сергей са все още в Сочи. По-добре да са далеч от Москва. Историята с Игнатиев и еврейските лекари още не е стигнала критичната си точка, но на мен ми се иска да обсъдя този въпрос с Никита Сергеевич^[2] лично, тъй като двамата с Игнатиев са близки като две мишки в хамбар.

Между другото вчера се случи един малък инцидент. Връщах се с пакарда на „Малая Никитская“, когато се наложи да спрем на кръстовището на Арбат. Улицата пресичаха момичета, строени в редица по две, много спретнати и хубавички в тъмносините си престилки, къси рокли и бели къси чорапки. Рафик, който седеше до мен, прочете мислите ми и обясни, че това са ученички от Юношеското балетно училище при Большой театър.

Едно от момичетата ми направи особено силно впечатление. Беше по-висока от останалите, мургава, с изящно маслинено лице и с онзи облагороден орлов профил, характерен за мингрелците. Тя определено ме заинтересува и на следващата пряка аз заповядах на Рафик да направи обичайните проучвания.

Един час по-късно той ми позвъни на „Малая Никитская“ и съобщи, че момичето, както и предполагам, е грузинка от Зугдиди. Баща ѝ бил учител. Била на дванайсет години, макар да изглеждала на повече.

Виждах, че Рафик не прелива от възторг в случая, но изпълни както трябва задълженията си. Накарах Анна да приготви маса за двама в малкия кабинет на горния етаж, където е френският диван. Вечерята бе скромна, придружено с младо вино, подходящо за случая, и кутия швейцарски шоколадови бонбони с ликьор.

Рафик пристигна с момичето в седем часа вечерта с неофициалната „Победа“. Баща ѝ бе информиран, че аз съм служител в Министерството на културата и че срещата ни е в интерес на дъщеря му. Е, моята любов към музиката трябваше да направи нещата по-гладки.

Казва се Татана, разпространено грузинско име, което много отива на очарователната ѝ външност: обикновена бяла рокля, повдигната от леките девичи хълмчета на гърдите, две тъмни плитки, които се спускаха по раменете ѝ.

Когато влязоха, тя изглеждала далеч не толкова нервна колкото Рафик и на мен ми стана забавно, настроението ми се повдигна. Държеше се много възпитано, в приятните ѝ сдържани обноски личеше зрелост. И все пак мога да се закълна, че сърцето ѝ пърхаше от притеснение пред една толкова важна личност.

Обстановката очевидно ѝ направи впечатление, макар да съм сигурен, че не се досещаше кой съм всъщност — дори и да беше политически просветена, — тъй като, както обикновено, Рафик я бе докарал по заобиколен маршрут и бе паркирал пред задния вход.

Качих я направо в кабинета и ѝ предложих портокалов сок с две хапчета приспивателно в него. След това ѝ показах грамофона „Грундиг“ с двата вградени високоговорителя и колекцията си от дългосвирещи плочи. Тя очевидно не беше виждала подобни неща и смайването ѝ все повече нарастваше, така че не ми беше трудно да

приема доверителен, почти бащински тон. Пуснах й Чайковски, Бородин и Втора прелюдия за пиано от Рахманинов, за която й казах, че ме е разплакала, когато я чух за първи път.

Тя седеше на дивана и слушаше много внимателно. После й предложих вино — отначало не искаше да пие и се съгласи едва след известно настояване от моя страна. След това вечеряхме, тя ми разказа, че искала да стане голяма балерина като Павлова и Уланова и искрено се развълнува, когато й казах, че мога да я представя на Уланова. Този момичешки възторг, в съчетание с девствената й красота, започна наистина да ме омайва и аз я сравнявах с някоя от припрените знойни женища, които Абакумов непрекъснато ми навира. Редом с тях Татана беше една малка светица, чиста като току-що навалял сняг. Когато стигнахме до шоколадовите бонбони, забелязах, че започва да й се доспива. Но за мое голямо облекчение сякаш продължаваше да се чувства в пълна безопасност с мен и не настояваше да си ходи у дома. Беше изцяло в моя власт.

Отново пуснах музика и след малко тя заспа. Повдигнах изящните й глезени на дивана, свалих й обувките и след това мушнах ръка под роклята й. Бедрата й бяха тесни, много нежни и възпламениха сетивата ми. Тя се поразмърда, когато дланта ми докосна малкото й девиче хълмче, но аз внимавах да не проявявам прекалено голяма напористост. Отдалечих се и запалих лампите. След това бързо се разсъблякох и седнах до нея. Съчетанието от приспивателното, виното и ликьора от шоколадовите бонбони я беше замаяло силно и тя само полусъзнателно усещаше началните ми милувки. Пуснах отново прелюдията на Рахманинов, това я унесе допълнително, а аз се залових да свалям дрехите й. Сутиенът й беше от онези новите, с малка кукичка на гърба, и не ме затрудни ни най-малко. Скоро тя беше гола, с изключение на гащенцата. Галех я по цялото тяло, спирайки се на едва напъпилите гърди.

Може и да беше от музиката, но изпитах някакво много особено усещане: страстта, която напираше с кръвта в слабините ми, като че бе извисена от някакво благоговение пред нейната красота. Подобни чувства съм изпитвал само пред някое голямо произведение на изкуството или когато съм слушал велика музика. Едва ли не със срам дадох воля на животното в себе си.

Внимателно се качих отгоре ѝ, по-скоро се сведох над нея, опрян на колене и лакти, и нежно разтворих с пръсти нежните устни на вагината ѝ. Точно тогава тя се събуди изведнъж и нададе остър вик. Това промени коренно нещата. Настървих се, направо полудях. Запуших с длан устата ѝ и я заплаших, че ако не престане да вдига шум, ще я набия. Това не даде никакъв резултат. Веднага щом махнах ръката си, тя започна отново да крещи.

Тогава вече се ядосах. Сkochих, при което моят хубостник се разклати като милиционерска палка, и грабнах кожения ремък, който държа под ръка в шкафа до дивана. След това повдигнах тялото ѝ — тя беше много лека — и я обърнах, като натиснах лицето ѝ във възглавницата. Шибнах я набързо четири пъти по кълките, не толкова силно, че да разкъсам кожата ѝ, но достатъчно, за да останат червени резки върху нежната като праскова кожа.

Тя крещеше през цялото време, но когато я пуснах, неочаквано млъкна и цялото ѝ тяло започна да се тресе от глава до пети. Обърнах я отново и придърпах една възглавница под задника ѝ. Очите ѝ бяха широко отворени и се взираха в мен, при което аз разпознах признаците на приближаващата истерика.

Вече бях напълно възбуден, но се владеех дотолкова, че да се намажа с вазелин. Нахвърлих се, без да се интересувам повече дали ще я нараня, и мощно наблегнах под нежното момичешко кичурче. Тя отново извика, този път някак гъргорещо, сякаш звуците идваха много от дълбоко. Усещах как тесният ѝ ханш се напруга, за да устои на моя див напън. В същото време осъзнах, че възглавницата под нея е цялата мокра и топла от урина и това още повече засили възбудата ми. Единственото, за което съжалявах, беше, че всичко свърши толкова бързо. Бях освирепял като бик и така и не усетих разкъсването на химена ѝ, но когато най-после излязох от нея, видях, че оня хубавец е целият в кръв. Кръв имаше и по възглавницата и от вътрешната страна на бедрата ѝ.

Влязох в банята и се измих, след което изнесох един леген с топла вода и кърпа. Тя бе загубила съзнание и лежеше бяла като мъртвец. Измих я отдолу и насила излях малко вода между устните ѝ, след което тя взе да идва на себе си. Започна да плаче като бебе и така се разтрепери, че зъбите ѝ затракаха. Носът ѝ потече отвратително. Сега вече изгарях от желание да приключа по-бързо с нея. Дадох ѝ да

пийне нещо с още две хапчета приспивателно и я пренесох в една от другите спални.

Почувствах се уморен и си сипах една чаша от коняка 1906 година, който Балмадзе ми бе донесъл от френското посолство в Техеран.

* * *

Москва, септември 1952 г.

Нещата вървят към развързка — убеден съм. Тази сутрин се срещнах с Хрущов, но не останах особено доволен от разговора. Той е един груб недодялан селяк, притежаващ всичката лукавина на украински мужик, съчетана с упорита амбиция. Досега е играл ролята на впрегатно добиче, което се е стремило да остане колкото може незабележимо, докато се промъкне при нас, в най-предните редици.

Най не ми хареса неговата самонадеяност, стигаща почти до наглост. Мисли си, че държи под ръка онази другата марионетка, Игнатиев, явно усеща, че Началството го подтиква да се пъха в новите разследвания и затова си въобразява, че може да вири нос дори пред мен!

Бях откровен с него още от самото начало, може би прекалено откровен.

— Нали знаете, че сега е взел на мушка евреите? — подхванах аз, тъй като бях осведомен, че в досието на Хрущов не са отбелязани прояви или изказвания срещу евреите и че дори преди войната се е обявявал срещу най-крайните случаи на антисемитизъм в Украйна.

Но през целия ни разговор той упорито избягваше и най-дребното признание. Напомня играч на покер, който стиска картите си съвсем близо пред гърдите, и малките му светли, свински очички остават съвършено безизразни през цялото време. Заяви, че евреите не са свещени крави в Русия, че пролетарската законност не може да проявява особено отношение към една или друга група граждани. Разбира се, знае какво назрява, както и всички останали, но докато продължава да си мисли, че е застанал до дясното коляно на Началството, няма да изтърве нищо.

След това обядвах с Надорая и двамата пийнахме доста. По-късно следобед възникна един отвратителен проблем — усложнение, свързано с малката балерина. Рафик доведе баща ѝ в кабинета ми на „Лубянка“. Бяха го повикали през нощта от Грузия: красив мъж, висок и изпънат като царски офицер. Още щом го видях, разбрах, че с него няма да е лесно. Разбира се, моето присъствие и самото място имаха обичайния отрезвяващ ефект, но в очите му прочетох гняв, който надделяваше над всякакъв страх.

Предложих му коняк и кафе и му заговорих като на мъж. Отправих му стандартното си предложение: пенсия от 5000 рубли месечно и дача край Черно море, както и влиятелната си подкрепа за професионалното израстване на неговата малка Татана. Но почти веднага разбрах, че си губя времето. Изслуша ме с високомерна студенина, беше направо обидно, а когато свърших, избухна злобно. За момент си помислих, че ще се хвърли върху мен, защото такъв бяс не ми се беше случвало да видя. Той изля поток от гнусни псувни. За щастие, Надорая беше в съседния кабинет и дойде, преди онзи да бе излязъл от контрол. Аз треперех от възмущение, но бях решен да се владея. Казах му, че това не е лично оскърбление, а обида на държавен и партиен ръководител, че по такъв начин той обижда и самата Партия, а това не може да бъде търпяно.

Надорая го сграбчи, без той да окаже съпротива. В този момент забелязах, че единият му крак е сакат, но аз не изпитвах никакво съчувствие към дебелоглавия глупак. Направих знак на Надорая и той го изведе. В този момент гневът ми беше толкова голям, че реших лично да го очистя. Извадих пистолета си от чекмеджето и тръгнах след тях към килията за екзекуции. Надорая му каза да се изправи с гръб към стената, като главата му застана на равнището на малкото прозорче^[3]. Онзи и сега не се съпротивляваше, явно беше решил докрай да играе ролята на мъченик. Инатът и високомерието му ме влудиха. Надорая го удари в стомаха, след това го свали с два удара на пода. Но едва когато го ритна здраво в чатала, глупакът изкрещя и започна да вие като куче. Изправихме го отново, но той не бе в състояние да се държи на краката си, така че нямаше смисъл да се опитвам да използвам прозорчето. Стрелях два пъти в главата му, но стрелбата ми, за разлика от друг път, не беше точна. Първият ми куршум проби бузата му, вторият премина през врата му и кръвта се

разплиска наоколо. Смазах черепа му с приклада на пистолета си, но дори и тогава дебелоглавият му дух не го напусна лесно.

Когато всичко свърши, се почерпих с един силен коняк. Надорая повика двама от моите грузинци да отнесат тялото в мазето и да го погребат там. Понечих да издам необходимите разпореждания да вземат момичето от дома ѝ, но в последната минута се смилих. Тя вероятно и сега няма представа кой съм, освен това исках да избегна усложненията с овдовялата майка. Стигат ми другите неприятности, за да си навличам допълнителни домашни кризи.

---

[1] Семьон Денисович Игнатиев — министър на Държавна сигурност, упълномощен от Сталин да фабрикува улики във връзка с така наречения „Лекарски заговор“. Умира от естествена смърт в края на шейсетте години. ↑

[2] Хрущов. ↑

[3] Традиционният начин на екзекутиране от НКВД бил да се изправи жертвата с гръб към едно малко прозорче, през което я прострелват в тила. ↑

РЕПОРТАЖЪТ НА МАЛОРИ

Още преди обед стигнах до австро-унгарската граница — два километра изорани минни полета с ограда, по която тече електричество, и редици противотанкови заграждения, опрели в ръба на хоризонта като гигантски бетонни зъби.

В граничния пункт при Хегешалорн почувствах облекчение. Спомнях си го от 1956 г., натъпкан с измършавели студенти с трицветни кокарди на ушанките и момичета с дълги палта, нарамили трофейни руски леки картечници. Сега ме посрещнаха двама спретнати и усмихнати граничари, които вежливо ме поканиха в едно прясно боядисано помещение с мека мебел и плакати с изглед на Дунав и Балатонското езеро. Приличаше повече на представителство на туристическа агенция, отколкото на врата през Желязната завеса.

Проверката бе чиста формалност, визата ми важеше за трийсет дни. Единият граничар надникна в багажника и на задната седалка на ситроена, отдаде чест и ми махна да карам — с плика с десетте стодоларови банкноти, прибран във вътрешния джоб.

Подкарах на изток през еднообразната пуста, през градове, чиито имена кънтяха през петдесет и шеста по целия свят. Сега изглеждаха спретнати и скучни, никъде не личеше и следа от руски войски. По обед навлязох в предградията на Будапеща. Сиви грамади от жилищни блокове, безрадостни дори и при ясно небе; опашки от хора в безформени дрехи; камиони, старовремски трамваи и грозни източногермански и чешки леки коли; петолъчната червена звезда над една административна сграда; няколко лозунга.

Пред погледа ми се мярна Дунав — блестяща лента между хълмовете на Буда и бледожълтия дворец на Хабсбургите и готическото кубе на сградата на Парламента на отсрещния бряг. Улиците бяха в лишен от лустро барок, тук-там с по някоя съвременна сграда, напомняща довоенен радиоприемник. Всичко беше тихо и мирно. Когато ги видях за последен път, улиците бяха задръстени с павета и овъглените скелети на бронетранспортъори, стените бяха с изкъртена от куршумите мазилка, навред зееха дупки от снаряди.

Малкото реверанси пред западното изобилие се свеждаха до внушителен брой рекламни табла на „Кока-Кола“ и огромния нов хотел „Дуна Интерконтинентал“, приличен на обърната нагоре устна хармоника. Там, в барчето на партера, в един часа трябваше да се състои уговорената от Борис среща с Ласло Ласло. Когато спрях колата отпред, се изненадах от редиците изискани автомобили със западни номера, в това число и няколко ролс-ройса. На входа се появи портиер с угрижен вид и попита:

— Господине, вие за тазвечерното парти ли сте?

За миг се обърках, тъй като вместо парти чух партия и си помислих, че той ме приобщава към комунистическата партия. Стъкленото фоайе гъмжеше от безброй непролетарски физиономии. Едва на рецепцията успях да разбера за какво става въпрос. Огромен надпис на английски гласеше: „Умоляват се всички гости на мистър Шон Фланагън да се обръщат към мистър Уолтърс, апартамент 527“.

Актьорът Шон Фланагън — женен за красавицата Вики Бърд — празнуваше четирийсетия си рожден ден в Будапеща, където снимаше някакъв филм и бе поканил за събитието неколкостотин гости. Преди две-три години, когато работех в пресата, бях взимал интервю от него. Помня, че двамата се напихме юнашки и по-късно той ми писа, за да ми благодари за интервюто. Оттогава бе станал звезда и връзката му с Вики Бърд се беше превърнала в част от романтичния фолклор на шоубизнеса. Сега двамата водеха скитнически живот, освободен от данъци, и скачаха от континент на континент, следвани от пълен фургон прислужници — секретари и секретарки на секретарите, агенти, адвокати, фризьори, шофьори, масажисти и телохранители, — както и от настървена глутница журналисти. Почудих се дали това ще затрудни срещата ми с Ласло Ласло или напротив, улеснява нещата, като предоставя възможност впоследствие да се разчуе, че именно по време на паметното тържество дневникът на Берия е преминал в ръцете на един западен куриер.

Качих се в стаята си — познатата климатизирана клетка със запечатани прозорци, радио и телевизор на нощното шкафче, румсървис при повикване и американски батерии в банята. Изкъпах се, избръснах се и слязох в барчето. Макар че имаше много посетители, никак не ми беше трудно да разбера кой е Ласло Ласло: той единствен нямаше самодоволния вид на знаменитост, която очаква да я познаят.

Ласло беше слаб мъж с „очи на лагерник“, както ги бе описал Борис — тъмнеещи ями над подпухнали като гъби торбички — и зъби като потрошени клавиши на пиано. Костюмът му висеше около тялото, все едно бе шит за много по-едър от него мъж. Седеше на едно столче пред бара с бутилка водка до себе си. Представих му се и очите му веднага светнаха в дълбоките орбити. С едната си ръка така здраво стисна моята, че аз едва не извиках от болка, а с другата повика бармана.

Обясних, че не пия, а той ми каза, че имал куп приятели, които скапали черните си дробове в служба на Червената армия и по партийни банкети. Английският му течеше свободно и бързо. Заговори жадно — за Борис, за въстанието през петдесет и шеста, за тиранията, за състоянието на литературата... Равнището на водката в шишето стремително се спускаше надолу, аз пиех петата си кока-кола, когато пристъпихме към по-щекотливите въпроси.

— Хиляда долара, — казах аз. — В брой. И допълнително още десет хиляди, ако и когато творбата бъде публикувана.

— Слушай, приятел, парите не ме интересуват. Борис ми обясни, че става дума за някаква книга с доста сложна съдба, която би могла да е пристигнала в Унгария откън. От Русия например. Доколкото разбирам, на някои хора там, в Русия, никак няма да им хареса...

Аз му разказах всичко, в това число и за коварните нападки срещу съветските управници, които Борис беше включил въпреки неодобрението ми. Докато говорех, той се подсмивваше в чашата си.

— Добре! — заяви той. — Много добре! Трябва да успеете! Тези касапи достатъчно дълго време стоят на върха, време им е да се разкарат.

Тогава му обясних какво искаме от него: едно собствено ръчно написано изявление, в което подробно да разкаже как е изнесъл ръкописа от Русия. Не биваше да бъде прекалено обстоятелствен по отношение на онзи, от когото го е получил: в края на краищата има тайни, които трябваше да останат недостъпни за един американски издател, дори и когато залага три милиона долара. В случая беше важна техническата страна.

Ласло изглеждаше удовлетворен, освен това изглеждаше и трезвен. По-късно се преместихме в една винарска изба под хълмовете на Буда, пълна с млади двойки — мъже с дълги до раменете коси и

момичета с миниполи и с още някакви дрехи, които взех за домашно шити кафтани. Беше весело.

— Недей да си мислиш, че това е нещо, веднъж завинаги дадено — каза той, сякаш четеше мислите ми. — Свободата, както казва Ленин, е ценно нещо и затова трябва да се раздава на порции. Днес ние се радваме на нашата. Но утре Москва може да реши да прехвърли дажбата на Полша или дори на Чехословакия. Москва все още държи конците като кукловод и ние подскачаме според това как ги дърпа тя.

Долових известна нотка на алкохолно униние и смених темата. Попитах го за дребното прекеждие с декана на Кентърбъри и той веднага се оживи, като се разсмя хрипкаво.

— А, онзи дърт идиот! Да, това се случи по времето, когато бях един от слугите на партията. Една вечер видях в партийния вестник „Непсабадшаг“ снимка на тоя дърт, полуплешив белокоп глупак, облечен в църковните си одежди, и реших, че това е епископът на Гър, който активно е сътрудничил на нацистите. Извиках моите хора и им наредих: „Момчета, искам да пипнете тази фашистка свиня, жив или мъртъв!“ За щастие, го хванаха жив. В четири часа сутринта ми звънят по телефона и докладват: „Хванахме епископа, но той разправя, че е англичанин и се преструва, че не знае унгарски“. А аз им казвам: „Е, момчета, тия вече сме ги чували!“ Половин час по-късно отново ми звънят и казват: „Трябва да има някаква грешка, епископът на Гър е умрял през четирийсет и трета“. Тогава си спомних, че нашият ръководител Ракоши беше поканил този английски идиот на приятелско посещение като почетен гост. Скочих от леглото, извиках колата си и отпраших към полицейското управление — тук, на улица „Андрaши“. Заварих стария декан тикнат в една килия, с доста окаян вид. На другия ден трябваше да пиша лични извинения — не само на декана, но и на самия Ракоши.

Преди да си тръгнем, аз казах:

— Слушай, Ласло, ти поемаш голям риск в цялата тази работа.

Той сви рамене:

— Аз съм вече стар. Жена ми почина, синът ми е в Америка. Какво ще ми направят?

— Добре. Хайде тогава да се позабавляваме. Знаеш ли, че довечера има голям купон в хотел „Дуна“? Е, там ще има журналисти.

И фотографии. Ще имаш ли нещо против да те видят там заедно с мен? Евентуално и да ни снимат заедно?

Той се изсмя тихо.

— Да ни снимат ли? С актриси? В колко часа?

Разбрахме се да се срещнем в барчето на „Дуна“ в седем и половина. Аз платих сметката, а той ми благодари с желязното си ръкостискане и заизкачва съвсем стабилно каменните стъпала към улицата.

* * *

Малко след седем Шон Фланагън влезе в барчето на хотел „Дуна“. Веднага се почувства онази вълна от мълчаливо очакване — приповдигнатостта, пораждена от второстепенно величие, — която го съпровождаше навред. Зад него се появи телохранителят му, тъмножълт мелез между китаец и негър, роден на остров Мартиника.

Фланагън прекоси бара и се озърна свойски наоколо. Посетителите жадно търсеха погледа му. Неочаквано той се вторачи в мен. Беше много висок, облечен в дрехи, с които би изглеждал еднакво добре както на плажа, така и в бара на някой хотел. Изсветлялата му до бяло от слънцето коса бе привързана на тила с масивна златна халка, голяма колкото детски юмрук, което му придаваше пиратски вид.

Аз му се усмихнах в отговор, опитвайки се да прикрия удивлението си, че ме е запомнил. Появи се някакъв секретар с една бира, която той взе, без да погледне към него.

— Да ти кажа за последната ти книга, Малори. Хареса ми. Ти естествено си продал правата за филмиране?

— Не съм.

— Не си ли? В такъв случай трябва да поговорим за това. Тази вечер имам купон. Заповядай.

Погледнах часовника си.

— Трябва да се срещна с един приятел унгарец. Прекарал е четири години в лагер, а сега пише стихове. Може би ще ти е приятно да се запознаеш с него?

— Разбира се. Обърни се към секретаря ми — той стана и махна с ръка към един дребен мъж, застанал прав до вратата. — Той ще ти

даде пропуск. Нали знаеш, трябва да се пазим от навлеци.

Отправих се към секретаря.

— Мистър Уолтърс?

Той кимна с глава. Обясних му кой съм и какво искам.

— Казвате, че мистър Фланагън ви е поканил? — Беше американец, говореше тихо и изискано. — Мистър Фланагън не ми е споменавал за вас.

— Казах ви, покани ни. Ако имате някакви съмнения, попитайте го — кимнах назад към бара.

— Аз си зная работата — тихо отговори дребният мъж.

Той извади някакъв портфейл и една платинена писалка и измъкна две твърди картончета, на които с релефен курсив пишеше: „Пропуск за партито на Фланагън. Не може да се преотстъпва.“

— Имената ви? — рече той.

Казах му ги, изговаряйки буква по буква името на Ласло Ласло, взех пропуските и се върнах на мястото си.

— Том Малори, дърто копеле!

Обърнах се и погледът ми попадна на две розови очи, познати от множество весели обеда в „Ел вино“ по времето, когато работех като вестникар. Франк Смолет, вече почти легендарна фигура в пресата, беше минал през почти всички вестници, като обикновено го уволняваха заради някаква пиянска история. Винаги се изненадвах, когато го виждах жив, а на това отгоре и работещ. По някакъв начин непрекъснато се изхитряваше да оцелее — в случая като енергичен репортер на „Сънди“.

Намърда се мигом до мен, стиснал в ръка голяма чаша с някакво тъмно питие.

— Надявам се, че не си дошъл заради скапаното джамборе?

— Тук съм по работа — отвърнах аз, оглеждайки се с крайчеца на око за Ласло Ласло. В главата ми започваше да се мъти нещо. Независимо че пиеше много, Смолет беше истински професионалист и на него можеше да се разчита, най-вече поради две качества, които притежаваше — наддушваше отдалече новината, но и умееше да пази тайна.

— Нова книга ли пишеш? — попита той.

— И да, и не — казах аз и бързо добавих. — Предполагам, че мога да ти помогна като на стар приятел. Сигурно не са те поканили за

тази вечер?

— Онези двама палячовци мегаломани ли? Ти си правиш майтап. Аз не мога да се докопам до пълния списък на гостите, дори на пролетариите от шоубизнеса, камо ли на звездите. — Той отпи солидна глътка от питието си. — Ти да не би да имаш покана?

Подадох му пропуска си. Той кимна и го плъзна обратно по масата.

— Обясни на стария чичо Франк какво значи всичко това.

— Просто сме добри приятели с Шон Фланагън — казах аз, — от много отдавна, още от времето, когато работех в пресата. Съдбата ни срещна веднъж и аз направих едно интервю, което му се хареса.

— Той ли ти пое пътните разноски?

— Той ме покани едва днес следобед.

— Просто така? — той се заоглежда за келнера.

— Казва, че се интересувал от филмовите права за последната ми книга.

— Мога ли да използвам това?

— Добре дошло за мен. Малко реклама няма да ми навреди, дори и нищо да не излезе.

Продължавах да наблюдавам вратата за Ласло Ласло, разсъждавайки дали е разумно двамата със Смолет да се срещнат. По някое време реших, че всичко се нарежда чудесно.

— Слушай — казах аз. — Обещавам ти да ти съобщя, ако там стане някакво скандалче, като за твоята рубрика.

— Стига да е нещо по-така... И да не е по-късно от единайсет, иначе броят е заминал.

— Не по-късно от единайсет — повторих аз и видях Ласло Ласло, който се приближаваше през претъпканото помещение.

Представих го на Смолет като поет. Унгарецът неочаквано заговори доста уклончиво, като пред западен журналист. Мисля, че Смолет не пропусна почти нищо. Той имаше познания за международното положение — включително и за комунистическия свят — от непосредствен опит. Известна беше една случка, станала с него по време на съветското нашествие в Чехословакия през 1968 г., която сега го накара да разкаже на Ласло. Смолет и още няколко журналисти били арестувани от руските войски в Прага за неспазване на комендантския час. Журналистическите им карти не направиха

никакво впечатление на руснаците и положението започвало да се напича, когато Смолет открил един полковник, който говорел английски. Той изгледал руснака с кървясалите си очи и викнал: „Полковник, ако един косъм падне от главата ми, само един, лондонските кореспонденти на «Правда» и «Известия» утре сутринта ще увиснат обесени в Хайд Парк“. Добавил и няколко думи за това как „в Темза ще тече руска кръв“ и в края на краищата полковникът започнал да се извинява и се разпоредил да ги откарат до хотела им с военна кола.

Оттук нататък разговорът потръгна много по-лесно. Тримата вечеряхме заедно в ресторанта на хотела и аз платих сметката.

— Ще те потърся долу в бара в единайсет без петнайсет, ако се е случило нещо — казах на Смолет.

Той ни махна вяло с ръка.

— Приятно прекарване в светая светих!

След това се отдалечи, залитайки по дебелия килим.

— Странен човек — рече Ласло. — Винаги ли пие така?

— Винаги.

— Всички журналисти ли са такива? Може ли да му се има вяра?

— Абсолютно. Стар приятел е.

Ласло погледна часовника си с избелял жълт циферблат.

— Почти девет е — каза той. — Може би е време да се присъединим към твоите приятели?

* * *

Приемът беше в подземията на хотела. Стълбището се пазеше от трима телохранители на Фланагън, облечени в смокинги. Първият провери пропуските ни, вторият ни връчи една гигантска оранжева свещ в покрита с восък ваза и ни предложи да си изберем стъклена чаша за шампанско или каменна халба за бира. Третият само ни кимна. Долу беше вече претъпкано и задушно, с тежка миризма на парфюм, кубински пури и едва доловим дъх на коноп. Чашата на Ласло се пълнеше на няколко пъти, преди да се доберем до свободното ъгълче на една маса в някаква ниша, драпирана с изкуствени паяжини.

Помислих си, какво, по дяволите, правя тук, като оставим това, че един евентуален договор за филмиране не би ми дошъл зле. Мислех си за Татана и се чудех как ли би се чувствала тук. Мислех си и за тях двамата с Борис, сами в „Отел Дьо ла Бе“, когато Фланагън спря при нашата маса.

— Добре ли се забавлявате? — осведоми се Шон.

Някаква звезда в проект се спусна напред и извика:

— Партието е страхотно, Шон!

Всички се усмихнаха, с изключение на госпожа Фланагън. Беше дребна жена със зашеметяващи, плътно очертани под прилепналата зелена коприна гърди, с грижливо направена фризура и очи, полуприкрити зад мигли, напомнящи железни оградки. Напомняше ми красива торта, отрупана с изкуствено оцветен крем и ярки камъчета. Представих я на Лаело Лаело, който стана и ѝ целуна ръка. Усмивката ѝ лъсна за миг като светкавица на фотоапарат.

Съпругът ѝ обаче изглежда се чувстваше като риба във вода. Той ни показа подаръка от жена си: червеникавокафяв диамант в рамка от рубини — цялото с размера на слива, увиснало на тежка златна верижка.

— Тя искаше да ми купи съкровището на Тутанкамон! — извика той и я целуна звучно по бузата, а изгряващата звезда се дръпна, за да им направи място.

Ласло седеше съвсем неподвижно.

— Вие снимате някакъв филм тук, нали? — тихо попита той.

Шон Фланагън кимна, докато жена му надяваше скъпоценния камък на шията му.

— Аз познавам много от тукашните кинаджии — каза Ласло. — Срецнахте ли се с някои от тях?

— И още как! — бодро заяви Фланагън. — Нищо обидно не казвам, но ние работим с унгарски екип. Не се безпокойте, филмът е изключително за външна консумация. Оргии в стари крепости, историческо порно. Или поне вие комунистите, с вашето пуританство, няма начин да не го окачествите като порно.

— Аз вече не съм комунист — каза Ласло.

— Разбира се, че не сте. Никой в Унгария вече не е. Като всички добри германци, нали така? — Той се изсмя и отпи шампанско. —

Наздраве, Ласло! — Той вдигна отново чашата си, но унгарецът не помръдна.

— Поканили ли сте изобщо унгарци? — попитах аз.

— Поканил съм мои приятели — каза Фланагън.

В този миг изпуснах нервите си.

— За бога! — извиках. — Тук не сте в Бевърли Хилс! Нямате ли поне някакво чувство за такт? Унгарците са ваши домакини.

Фланагън нацупи уста.

— Майната ви — тихо каза той и аз почувствах огромната маса на бодигарда зад себе си. — Не искам да виждам повече тези муцуни — разпореди се Фланагън.

През цялото това време Ласло отпиваше от шампанското си, сякаш нищо не се бе случило. Аз се изправих. Бодигардът ме блъсна встрани, след това се наведе и хвана Ласло за рамото. Той започна да се дърпа.

След няколко секунди бяхме изтласкани във фоайето на хотела. Светкавиците на два фотоапарата блеснаха, докато Ласло падаше до мен на четири крака. Той се изправи и се усмихна уморено.

— Добре ли си? — попитах аз.

— Ако от толкова ми ставаше зле, да съм умрял още преди много години — каза той.

— Да си потърсим по-цивилизована компания — предложих аз.

Разблъсках неколцина фотографи и поведох Ласло към бара. Беше единайсет без двайсет. Смолет пиеше с група журналисти, но щом ме видя, се отдели от тях.

— Бягай горе в стаята си, Франк! Ще си получиш скандалчето.

Бързо поведох Ласло обратно към асансьора.

— Британски писател и унгарски поет, изхвърлени от партито на Фланагън — изрекох аз, когато вратата на стаята се затвори. Смолет беше извадил една тетрадка и изглеждаше почти трезвен.

— Разказвай.

Десет минути по-късно го свързаха с Лондон.

* * *

Бръсних се, когато телефонът иззвъня. Беше Смолет.

— Снощната история беше страхотна! Аз съм долу и закувам. Защо не слезеш?

Ресторантът беше почти празен. Очевидно щеше да мине известно време, преди гуляйджиите да се размърдат. Франк Смолет седеше сам и ядеше татарски бифтек със сурово яйце отгоре, поливаше го с горчиво кафе и с унгарска сливова. Беше едва осем.

— Следващите пет дни мога да си седя с ръце в джобовете — заяви той. — Предполагам, че едва ли ще ми кажеш какво търсиш тук. Като оставим това, че гледаш да пробуташ книгата си на киното, разбира се.

— Зарежи това — казах аз, поемайки чашата кафе от ръцете на келнера. — За момента е деликатно.

— С Ласло Ласло ли е свързано?

Смолет стискаше вилицата си и мачкаше каймата, от което се получаваше някаква гнусна каша. Аз отместих поглед и казах:

— Познаваме се отдавна, Франк. Снощи ти бутнах хубаво скандалче...

— Първа страница, приятел. Първа страница — и той напъха сместа от месо и яйца в устата си.

— Добре. Искам да ти кажа нещо строго поверително.

Той взе една салфетка и попи потта от горната си устна.

— Не мислиш, че това място се подслушва, нали?

— Едва ли в днешна Унгария. Освен ако не държат да записват стотици хиляди часове туристическо дърдорене. Слушай сега — казах аз, — ако си налягаш парцалите за това, което имам да ти кажа, в продължение на няколко месеца... възможно е и по-малко... може би бих могъл да ти предложа една наистина голяма история. Световна новина.

Смолет се вторачи в мен с малките си червени очи.

— Строго поверително, така ли?

— Абсолютно. Имаш яйце на брадичката си.

Той кимна.

— Знам правилата.

— Добре би било да си ги припомниш. Защото ако нарушиш тайната, ще прецакаш не само мен, а и още доста народ. Освен това ще провалиш най-хубавата история, която си сънувал през последните години.

— Добре де, добре, не ми чети нотации! Давай фактите.

Отпих от мътното горчиво кафе.

— Този унгарец, Ласло Ласло... впрочем това не е истинското му име.

— Благодаря. Аз го използвах в снощната история. Просто се надявам, че редакторът ми има източноевропейско чувство за хумор.

— Миналата есен Ласло отишъл в Русия, където се сдобил с някакъв ръкопис.

— Нобеловата награда за догодина, предполагам?

Поклатих отрицателно глава.

— Авторът на това писание няма да получи Нобеловата награда, дори и да беше жив. А той не е. Нито пък писанието му е точно литература. Това е един дневник, тайните мемоари на един висш съветски държавник.

Смолет спря да дъвче.

— Кой е той?

— На този етап не мога да ти кажа. Единственото, което ти обещавам, е, че ако не ме хързулнеш, ще ти предоставя изключителна информация след около два месеца.

— Напоследък от Русия излязоха страхотно много мемоари — замислено каза Смолет. — Пенковски, Светлана, Хрущов. Доколкото знам, не всичко е съвсем автентично, с изключение на Светлана...

— Това е издателски проблем, не твой.

— Ти чел ли си ги?

— Дори не съм ги зървал още. Ще ги получа днес от Ласло.

— И ще ги прехвърлиш нелегално в Австрия, така ли?

— Точно така. Махни най-сетне това яйце от лицето си.

— Ами ако те хванат? — попита той и избърса със салфетка брадичката си.

— Просто ще внимавам.

Настъпи пауза.

— И защо трябва тази история да чака два месеца? — попита накрая Смолет.

— Заради безопасността на някои хора, между другото и на Ласло Ласло. Освен това дневниците може да засягат някого на Запад. Току-виж се наложило да се търсят свидетели, за да защитят публично

автентичността им. Затова е страхотно важно да не правим нищо прибързано. Просто ми имай вяра и изчакай, докато ти дам знак.

Смолет изпи сливовата докрай.

— Това, което не мога да разбера, е защо предлагаш тази история на мен? Защо, по дяволите, не седнеш ти да напишеш за нея?

Аз се усмигнах. Франк Смолет може да беше пияница, но в никакъв случай не беше глупак.

— Виж, Франк, аз не съм просто куриер и човек за връзка. Задачата ми е да убедя издателите, и по-точно американските, защото там са истинските пари, че ръкописът е истински. Не мога да забърквам Ласло в тези пазарлъци, освен ако не напусне страната, което той едва ли ще направи. Затова ми трябва поне един независим свидетел. И този свидетел ще бъдеш ти.

Смолет бавно кимна.

— Само едно ме притеснява, Том. Снощи ти направи всичко, за да ви забележат с Ласло. И глухите чува, че си в Будапеща и че си приятел с този унгарец. Защо сега разказваш всичко това и на мен?

— Защото освен че ти имам доверие, искам да имаш пълна представа за нещата, когато историята се разчуе. Както ти казах, възможно е да се намерят няколко свидетели на Запад и да се наложи да им се прави интервю.

— И ти искаш аз да свърша това, а не ти?

— Нали ти казах, че аз ще трябва да убеждавам разни хора, че всичко е истинско. Няма да прозвучи убедително, ако аз сам открия свидетелите и ги интервюирам.

Смолет кимна отново и се изсмя.

— Имаш голям късмет, че попадна на мен, наясно ли си? Искам да кажа, че бих могъл да поразмишлявам аматорски както всеки друг. А и вие двамата с Ласло Ласло сигурно не сте единствените, които знаят за въпросния ръкопис.

Аз станах и му подадох ръка.

— Ако провалиш нещата, Франк, ще изпортиш най-хубавата сензация, на която си попадал от години насам. Благодаря ти за кафето, ще се видим по-късно.

Обърнах се да си вървя, но той извика след мен:

— След като съм вътре в нещата, няма ли начин да присъствам, когато Ласло ти предава материалите?

— В никакъв случай. Ако той разбере, че на по-малко от километър наоколо има някакъв журналист, всичко ще отиде на кино.

— Ти очевидно си позволяваш известни волности с горкия човечец. Особено ако не знае за мен.

— Нали ти казах, доверявам ти се като на баща, Франк.

— Я върви на майната си! — ухили се той.

Докато излизах от ресторанта, го видях как размахва празната си чаша към келнера.

* * *

Същия следобед срещнах Ласло Ласло пред входа на минералния басейн на хотел „Гелерт“ в Буда, изграден върху една скала над Дунав. Той изглеждаше много по-свеж от предишния ден, почти конте, с отворена бяла риза, фланелени панталони и сандали.

— Ще отидем с твоята кола на остров Маргит — каза той. — Там можем да разговаряме спокойно.

Очевидно той не споделяше моята увереност в липсата на мерки за сигурност в Унгария, но аз отдадох подозрителността му по-скоро на навик.

Беше горещ и безоблачен неделен ден, улиците бяха претъпкани, трамваите скърцаха и пръскаха искри по широките булеварди, с увиснали от вратите гроздове хора. Когато стигнахме на острова, той ми каза да спра колата под едни дървета, съвсем близо до моста. По полянките се разхождаха или лежах на слънце двойки. Той ги наблюдава известно време, после измъкна от страничния си джоб някакви листа хартия, които изглади на коляното си. Бяха четири изписани на машина страници на унгарски. В края на последната се виждаше нечетлива завъртулка с мастило и аз реших, че това е подписът му.

— Нали това искате от мен? — каза той и ми ги подаде. — Написал съм всичко каквото ви трябва. Тук няма нито една думица, която да не е истина.

Аз прибрах внимателно листовите във вътрешния джоб на сакото си, до плика с хилядата долара, които ми бе дал Борис. Ласло не помръдна от седалката до мен.

— Нашият приятел Дробнов каза ли ти нещо за тази работа? — след доста дълго мълчание попита той.

— Спомена ми, че си помогнал да бъде изнесена някаква забранена литература от Русия — отвърнах аз, но не му казах, че зная от Борис и името на автора.

Той кимна.

— Да се поразходим — предложих аз.

Сякаш се поколеба, преди да отвори вратата.

— Няма да те отегчавам с незначителните подробности — подхвана той. — Само съществените факти.

Излязохме от колата и поехме по една пътека между лехите с цветя.

— Миналото лято ме потърси един стар приятел, журналист, който тъкмо се бе върнал от Русия, съпровождайки три месеца официална делегация. Там се свързал с някакъв мъж, живеещ на петдесетина километра от Москва, известен дисидент интелектуалец, успял досега да избегне затвора. Та този човек искал някакви негови неща да стигнат на Запад, но приятелят ми не посмял да ги вземе, понеже подозирал, че от КГБ вече са го засекли. И ме попита не искам ли аз да помогна. Аз подадох молба за виза до съветското посолство тук, в Будапеща. Минаха два месеца без отговор и накрая се обадох по телефона. Казах ми, че не е получен отговор на молбата ми. — Той се усмихна криво: — „Другарю Ласло — викат ми, — липсата на отговор е отговор!“ Е, аз очаквах това и написах до съветския комитет на ветераните от Червената армия, изразявайки желание да посетя Москва, за да видя парада на Седми ноември. Председателят на комитета е голяма клечка, маршал на Съветския съюз, и аз получих много бързо отговор лично от него заедно с пропуск за Трибуната на ветераните на Червения площад и самолетен билет първа класа до Москва и обратно. Предполагам, че в КГБ са си изгризали лактите от яд, но ако изобщо от нещо имат някакъв страх, това е Червената армия. Като куче и котка са. И така отлетях за Москва, там ме посрещнаха официално, все едно бях армейска делегация, и десет дни ме носиха на ръце. Разбира се, бях под непрекъснато наблюдение. Но трябва да ти обясня нещо за съветската система. В днешно време КГБ може да арестува, когото си иска, но когато се отнася до нас, гражданите от „братските социалистически страни“, първо трябва да съгласуват това

с властите в съответната страна, което ни предоставя известен имунитет. Зная, че това не изглежда логично, но в Русия нищо не е логично. А гражданин от социалистическа страна и при това официален гост на Червената армия е почти недосегаем. Както и да е, последния ден се качих на електричката, за да отида при онзи писател дисидент. Знаех, че ме следят, сигурен съм също, че са знаели къде отивам. Но не можеха да ме спрат, затова заповядаха на машиниста на влака да подмине спирката, където живее онзи човек! — Той замълча и се разтресе от дрезгав смях. — Естествено, това не ме обезпокои. Слязох на другата спирка, върнах се обратно с един камион и се видях с човека без каквито и да било усложнения.

— Продължаваха ли да те следят?

— О, да. Хората от КГБ набързо мобилизираха колата на някакъв местен партиец, но въпреки това не можеха да направят нищо законно. Просто чакаха пред къщата. Аз останах за вечеря и хванах последния влак за Москва. Той не ми даде материала тогава, а ми каза някакъв адрес в града, откъдето да го взема. На другия ден аз изпратих един от старите си приятели от армията да го вземе и същия следобед се отправих с багажа си, в който беше и материалът, към представителството на „Малев“, за да си запазя място за обратния полет насам. Но щом видях името ми, момичето заяви, че самолетът бил пълен. Знаех, че лъже: полетите от Москва никога не са пълни, особено пък първа класа. Тогава отидох в един хотел наблизо и позвъних на стария си приятел, маршала, като му обясних какво е станало и че е възможно да имам малко неприятности с багажа. Не ми се наложи да му обяснявам повече, той ми каза да си поръчам бутилка водка и да го чакам в хотела. След един час се появи някакъв млад лейтенант и ми каза да тръгна с него. Върнахме се в представителството и още щом се появихме, същото момиче каза: „Имате късмет, другарю Ласло, току-що се освободи едно място в първа класа!“ А младият лейтенант ме попита тихо вярно ли е, че съм имал свръхбагаж. Разбира се, ограничението не важи за пътниците в първа класа, а и всичкият ми багаж се състоеше от един куфар. Но той ми обясни, че куфарът ще бъде изпратен на другия ден с военен самолет и че ще мога да го получа от базата на Червената армия в Сегед, Южна Унгария, на около осемдесет километра оттук. Не ми оставаше друго, освен да заверя билета си и да се кача на автобуса за

аерогарата. Макар че вече нямах никакъв багаж, митничарите решиха да не рискуват. Обикновено не си губят времето с нас, „братските“ посетители, но по отношение на мен направиха изключение. Разкъсаха обувките ми на парчета, опипваха ми задника, дори ми направиха рентгенова снимка на стомаха! Общо взето, задържаха самолета близо с час. Не намериха нищо, естествено. Докато пресичах бариерата, зърнах ония от КГБ. Честно ти казвам, изглеждаха така, сякаш им се бяха пукнали жлъчките! А аз си долетях до Будапеща, на другия ден отидох до Сегед, казах си името на дежурния офицер и той ми връчи куфара, без каквито и да било усложнения.

Той спря до една пейка и седна. Задъхваше се, лицето му бе загубило цвета си.

— Независимо от армейските ти приятели, ти безспорно си поел огромен риск — казах аз.

Той се усмихна:

— Драги приятелю, често си повтарям една стара мъдрост: „Въжето на живота е толкова дълго, че когато го дръпна, не мога да усетя края му“.

— А какво стана с материала?

— О, един турист го отнесе във Виена. Както знаеш, границата с Австрия не се охранява особено строго, освен ако няма сигнал за някого.

— И ти си описал всичко това тук? — попитах аз и се потупах по джоба.

— Всичко, без на имената на маршала и на дисидента.

Аз кимнах, ние седнахме на пейката и се загледахме в момичетата, които се разхождаха край нас под слънцето.

— И какво излиза: че Червената армия ти е помогнала да го изнесеш — казах най-после аз.

— Старите войници винаги са готови да си помагат... Особено когато нещата опират до КГБ.

Аз внимателно извадих запечатания плик от джоба си и му го подадох. Той го разпечата и се взря във веселите черти на Бен Франклин, който го гледаше от новичките стодоларови банкноти. После много спокойно затвори плика и ми го върна.

— Вече ти казах, приятелю, аз не правя това за пари. Дори и за хубавички американски долари.

— Шепа долари няма да ти дойдат в повече — меко казах аз, държейки плика между коленете си. — Ако някога дойдеш на Запад — добавих аз.

Очевидно почувствал неудобството ми, той ме потупа по рамото.

— Ако някога дойда на Запад, приятелю, ти ще ми предоставиш всичко най-хубаво: шампанско и ростбиф, и толкова много английски момичета, колкото да обичам до края на живот си!

Опитах се да се засмея и установих, че не мога дори да се усмихна. Неговият отказ, макар и не неочакван, ме смути и ме накара да почувствам неудобно. В този миг идеализмът му особено силно контрастираше с нашите користни мотиви. Припомних си как Борис ме уверяваше, че мога да поверя живота си на този човек... Далеч по-леко ми бе да се оправям с пиянското користолюбие на Франк Смолет.

След малко той стана.

— Трябва да вървя, приятелю. Ще вървя пеш, ти се върни с колата. Сигурно пак ще се срещнем. Може би тук, може би в Англия.

Аз стегнах мускулите си в отговор на здравото му ръкостискане и ние се прегърнахме, като допряхме страните си.

— Желая ти успех! — казах аз.

Той махна леко с ръка и закричи, отдалечавайки се към Дунав. Никога повече не го видях.

* * *

Напуснах Будапеща на другата сутрин и до обяд пристигнах във Виена. Борис ме чакаше в кафенето на хотел „Захер“, според уговорката. Седеше сам, в електриковосин костюм и с чисто нови обувки от крокодилска кожа и нагъваше огромна торта, представляваща три пласта хрупкав блат с бадемов шоколад и бита сметана между тях. Поздрави ме с вдигната вилица и пълна уста.

— Е, взе ли документите?

После преглътна блажено и посочи с омазаната си вилица стола срещу себе си.

Подадох му плика с изложението на Ласло Ласло и хилядата долара. Бях го пренесъл през границата, скрит в брой на „Таймс“

отпреди два дни, който бях купил в „Дуна Интерконтинентал“ преди заминаването.

— Всичко мина чудесно — казах аз. — Като изключим това, че той отказа парите.

Борис сви рамене.

— Много е горд. Хора като него се срещат един на милион. Как е със здравето?

— Ако се съди по количеството водка, което поглъща, добре. Предполагам, че си прочел за дребната неприятност, която ни се случи на партито на Фланагън?

Борис се намръщи.

— Естествено. Имаше го във всички австрийски вестници. Уважавам чувствата ти, но си проявил лудост, като си се изложил на показ по такъв начин. И особено като си замесил и Ласло Ласло.

— Може ли да има по-несъмнено доказателство, че съм се срещал с него в Будапеща?

— Точно това ме безпокои. Като че ли е прекалено. — Той замлъкна, за да оближе пръстите си. — Поръчай си една торта — каза внезапно той. — Тук правят най-хубавите торти в цял свят.

— Предпочитам едно кафе. Къде е Татана?

— Спи. Иначе е добре. В страхотна форма е. Мисля, че и късметът ни проработи. В началото на другия месец има голям панаир на книгата в Монтро. Ще дойдат всички големи издателства, от цял свят. Хвърлил съм око на една нюйоркска фирма, на име „Бърн Хирш“. Специализирани са в документалистиката и през последната година са издали два големи бестселъра. Струва ми се, че е по-малка вероятността да се уплашат от някой гаф като с Ървинг — Хюз.

— И кой ще установи връзката?

Борис наново заби вилицата си в тортата.

— Аз. По-добре руснак, отколкото англичанин. Така тайнствеността се засилва, американците са чувствителни към тези неща. Ще бъда леко маскиран, може би ще си сложа изкуствена брада и ще се представя с псевдоним.

— Смяташ ли, че си в състояние да водиш преговори с един американски издател? Доста са костеливи понякога. А за толкова пари, колкото възнамеряваме да им поискаме, сигурно ще пратят цял батальон първокласни адвокати.

— Мога да се справя с тях — рече Борис, мляскайки самоуверено. — Славянският темперамент е по-подходящ при такива преговори от англосаксонския. Човек не трябва да бъде прекалено спокоен, по-добре да проявява безскрупулност и хитрина, както Сталин с Рузвелт. Просто остави тази работа на мен. Аз ги разбирам американците.

Тогава му казах какво съм подготвил с Франк Смолет. Веднага щом издателите се съгласят да подпишат договор, ще публикуват съобщение, че притежават личните дневници на Берия. В този момент аз ще организирам среща между Татана и Смолет и тя ще излее душата си пред него, разказвайки как е била изнасилена от Берия на дванайсет години, след което изчезва. Евентуалните търсачи могат да тръгнат по пет възможни следи: моя милост, Борис, Татана, Ласло Ласло и Смолет — макар че последните двама познават само част от историята.

Рисковете щяха да останат, но също и доказателствата — саморъчно написаното изявление на Ласло Ласло и публичното изявление на Татана. Никое от двете не би било решаващо обстоятелство за пред съд, но по моя преценка без неоспоримо доказателство за обратното, издателите щяха да бъдат удовлетворени в достатъчна степен, за да се решат да рискуват. За момента основната опасност идваше от непредсказуемите реакции на Борис по време на преговорите. Дали неговият буен темперамент щеше да се окаже предимство пред онези сухи юридически мозъци или щеше да доведе до катастрофа? В крайна сметка приех неговия довод, че може би един руснак ще предразполага към повече доверие от един англичанин.

Беше вече почти обед и аз го оставих да си поръча още една торта и се качих да потърся Татана. Отвори ми след продължително чукане. Стаята зад гърба ѝ тънеше в мрак и тя примижа на светлината, притиснала някаква тънка нощница към гърдите си. Когато ме разпозна, ме дръпна вътре, ритна вратата с крак, впи устни в моите и ме събори на леглото.

— Стените са много дебели — каза тя. — Можеш да правиш с мен каквото поискаш, можеш да ме разкъсаш на парчета!

Краката ѝ ме обхванаха през кръста, юмруците ѝ забарабаниха по леглото, главата ѝ се мятеше насам-натам, тя плачеше и се смееше едновременно, докато накрая нададе такъв рев, че сигурно срина целия коридор, потрепери и застина неподвижно.

— Това беше по-хубаво от всичко — каза тя и остана с отворена уста. — Сигурно си мислиш, че съм ужасна курва, но това беше най-хубавото от всичко досега.

Никога не ми беше говорила така и си помислих, че може би нещата между нея и Борис не са били чак толкова идилични, както ги представи той.

— Ти наистина си мислиш, че съм курва, нали? — настоя тя, но преди да измисля някакъв уклончив отговор, тя се изкикоти в тъмното. — По-добре страстна курва, отколкото отегчена домакиня!

— Не само страстна, но и скъпа — казах аз и, движен от някакъв импулс, станах, взех плика с десетте стодоларови банкноти и го пуснах върху възглавницата. — *Un petit cadeau, cherie.*^[1] Нашият унгарски приятел бе прекалено горд, за да ги приеме.

Тя запали лампата върху нощното шкафче и ги разгледа, при което очите ѝ се отвориха широко.

— Искаш да кажеш, че мога да взема всичко това?

— При положение че ни платиш вечерята. Борис ще избере ресторанта.

— Аа! — Пръстите ѝ се склучиха върху плика. — Дори и да съм курва, нали пак ще бъдеш довечера с мен, Том? Моля те.

— Ще бъда — казах аз. Но и сега не можех да кажа, че я разбирам.

Мина още половин час, преди да успея да я уговоря да слезем долу, където Борис разсичаше поредната торта — този път с пияни вишни, орехи и ананас.

---

[1] Дребно подаръче, скъпа. (фр.). — Бел.пр. ↑

ЧАСТ ВТОРА

*Човек не може да бъде много внимателен
при избора на враговете си.*

Оскар Уайлд

ПЕТИ ДОКУМЕНТ

Барвиха^[1], Подмосковието, октомври 1952 г.

Реших да стоя настрана от конгреса, тъй като симптомите са очевидни. Политбюро е отстранено и е заменено от Партиен президиум, включващ най-малко шестнайсет нищожества, лакеи на Хазаина, които несъмнено ще откликват на всеки негов каприз. Всъщност ясно е, че той възнамерява да ни очисти до един: ново начало с една нова Партия, може би дори с изцяло обновена политическа философия.

Най-зловещото в конгреса е неговата неизменна тема: бдителността. По-точно липсата на такава. Един подир друг на трибуната излизат тъпашки ухилените партийни блюдолизци и заклинателно повтарят едно и също, като катехизис. Бдителност и терор. И, естествено, евреите. Евреите са навсякъде — микроби на обществото, космополити без корен, саботьори в икономиката и вредители в културата, предани слуги на Израел и на ционистко американските си господари. И кой им е позволил на тези паразити да се развъдят, да проникнат във всяко скъпоценно кътче и гънка на съветската действителност — кой друг, ако не службите за сигурност?! Вече чувам да се шушука, че не само съм покровител на евреите, но и че самият аз съм евреин!

И още нещо, истински трън в очите ми. Гадината Поскребишев отново се появи, този път в центъра на вниманието, като председателстващ целия конгрес, докато Стария скромничи на третия или четвъртия ред и приема овациите. Мислех, че съм дал добър урок на П. преди три години. А може би това е някоя шегичка на Началството — да накара гърбавия си наемник да ме обвини в бездействие, а защо не и в предателство. П. е прекалено голям страхливец, за да оспори и една думичка на господаря си, но с удоволствие би излял върху мен цялата злоба, от която ще се пукне!

Така или иначе гордея се, че все още не съм стъпкан. Какво ли не опита старата лисица — особено по време на Мингрелската афера и

смяната на моя човек Абакумов с оня гнусен червей Игнатиев! Аз обаче още дишам и съвсем не стоя със скръстени ръце.

Бдителност и терор. Могат да го повтарят ковкото си искат, във всяко изказване пред конгреса. Всъщност едва ли някой съветски гражданин — в това число и Стария — познава по-добре от мен значението на тези две думи!

* * *

Барвиха, Подмосковието, ноември 1952 г.

Сутрешните новини от Прага са много лоши^[2]. Ако нямах до себе си сладката предана Нина, наистина можех да рухна. Изглежда дори старият Рудолф^[3] напълно се е предал пред нечуваните фалшификации и е направил публични самопризнания. И всичко това в една страна, която доскоро се гордееше със своята така наречена цивилизована демокрация от западен тип и в която няма съветски войски!

Макар че не аз съм този, който трябва особено да съжالياва за подобни събития, а по-скоро добре да се поучи от тях. Смятам се за опитен и ловък изпълнител в игричките на Стария, но тази чешка афера ми мирише на гаф. Така е, като не ми дадоха да си помръдна и пръста!

Няма съмнение, че оня хитър арменец Микоян е свършил основното, а приятелчето Лихачов^[4] — когото не съм удостоил и с поглед, въпреки покровителството на Началството — е довършил работата. Бога ми, чехите явно не са от толкова здрав материал като стария Костов или проклетия Йосип Броз, „глашатая на Уолстрийт“^[5]!

Изглежда Стария се опитва да надмине себе си, замисляйки втора *Ежовщина*^[6]: една зловеща заключителна шегичка, която ще види сметката не само на Партията, но и на цялата История. Разбрах, че в Прага дори са принудили нещастния момък Фрейка, син на един от обвиняемите, да напише открито писмо до „Руде право“, в което иска смъртно наказание за баща си, „моя най-голям и най-непримирим враг“. Не са ми по вкуса такива необмислени ходове, особено в цивилизована страна като Чехословакия — не надценяваме ли козовете

си? Едно е терорът, друго е абсурдът. Но изглежда правилото днес е абсурдът, а не е в стила ми да рискувам.

Обмислям различни възможни варианти. Накарах Рафик да изготви пълен отчет за нашите сили. Числеността на спецчастите наброява 300000 души и мисля, че мога да разчитам изцяло на командирите им — ако не за друго, поне защото знаят, че падна ли аз, заминават и те!

Имаме 250000 души в автотранспортните и жепе частите, над 300000 души в граничните войски и други 200000 униформени и цивилни агенти в цялата страна, подчинени на различни отдели в Министерството на вътрешните работи. Разполагаме и със седем бронирани дивизии в Московска област, с други две край Ленинград и с четири в Украйна.

Но срещу всичко това ще застане над петмилионна армия, военновъздушните и военноморските сили, чиито главнокомандващи ще останат верни на централното ръководство. (Съставил съм план за привикването и арестуването на възможно най-голям брой маршали и генерали, но ми се струва, че ще е прибързано да се пристъпи към това приживе на Началството.)

Заповядах на Рафик да държи в готовност 250 средни танка и 300 катюши, като броят им може да бъде удвоен при едnodневен поход към столицата.

Като крайна мярка съм съставил план и за прехвърлянето ми на Запад. Докато граничните войски са под мой контрол, това няма да е трудно. Очевидно ще трябва да използвам самолет и напоследък проучвам възможните маршрути: Финландия, Западна Германия, окупираната Австрия, дори Турция или Персия. Основният проблем ще бъдат противниковите гранични войски, тъй като е немислимо да изпратя предизвестие.

Не бива обаче в никакъв случай да изпадам в положението на заек, който сам изскача от бърлогата си и хуква още преди хрътките да са пуснати. Аз не съм страхливец. Засега съм тук и нямам намерение да се давам.

* * *

Москва, януари 1953 г.

Най-после бурята се разрази. Бесовете на унищожението са пуснати на свобода.

Вчера „Правда“ публикува пълния списък на лекарите — деветима професори, сред които и главният лекар на Кремъл, петима от тях евреи. Заклеймени са като „убийци в бели престилки“ и този израз би могъл да излезе единствено изпод параноичното перо на самото Началство. Обвинението е, че са отровили онзи впиянчен пън Жданов^[7] и неговата мазна подлога Шчербаков^[8], както и половината Генерален щаб — всички по заповед на британското и американското разузнавания!

Естествено и деветимата направили самопризнания. Игнатиев собственооръчно се е старал за целта, с помощта на Рюмин^[9]. Много добре ми е известно какво може да направи страхът за собствената кожа, затова не ми е чудно, че Игнатиев непрекъснато гълтал силни успокоителни след недвусмислената заповед на Началството: „Бой, бой и пак бой, Игнатиев — накарай ги да признаят или ще те скъся с една глава!“

Изумително е, че Стария все още успява да убеди страшно много хора. Не само тукашните, претръпнали от тези взривове на омраза и национална паника, но дори и онези на Запад са готови да преглътнат всяка налудничава лъжа в мига, когато Хазаина им я сервира.

Всяка сутрин ми носят пълна сводка на западната социалистическа преса и понякога ми иде да се разплача от отвратителните пасквили, на които попадам! Французите са най-зле — не само старите правоверни партийци, готови да играят по свирката ни, но и немалко образци на великата парижка интелигенция! Гълтат каквото им се поднесе, както слепи котета млякото си. Що за хора! Тъпкани от Хитлер, а сега раболепничещи пред Стария!

В нормално време сега щях да съм в Кунцево и да си умираме от смях с Хазаина, защото него нищо не го забавлява така както гледката на тези буржоазни отрепки, климащи одобрително и подрипващи при всяка негова прищявка. Уви! Този път шегата може да ми излезе през носа. Ако не си отварям очите на четири, именно аз ще съм следващият, върху когото ще излеят тонове катран в марионетката си преса, пеейки в хор какъв предател съм, как съм измамил доверието

им! Един господ знае какви престъпления ще реши да ми припише Началството...

* * *

Барвиха, януари 1953 г.

„Правда“ продължава да превъзнася онази пачавра Тимашук^[10], междуременно я закичиха и с ордена „Ленин“. Във всяка дума личи почеркът на Стария, народът е обилно поливан със злоба и ненавист, с гръмотевични заклинания срещу „трижди проклетите доктори убийци“.

Нещо по-лошо: всеки ден се печатат филипика срещу „гнусните шпиони, убийци и скрити врагове, които трябва да бъдат смазани като гниди“, като всички тези писания задължително завършват с призови „веднъж завинаги да се сложи край на липсата на бдителност в нашите редици“. Само на малоумните не е ясно какво се крие между редовете!

А ловът на презрените евреи се развихря. Измъкват ги от министерства, от университети и училища, от Академията на науките; нахвърлят се върху тях дори по кафенетата и танцувалните зали^[11]. Дори Георгий Максимиянович^[12] — комай единственият, който се радва на благосклонността на Началството — започва да губи присъствие на духа. Той е интелигентен мъж, студен като риба, но доказано предан помощник, в когото имам голямо доверие. Горещо ми препоръчва да прекъсна мълчанието си и да се появя в Кунцево, показвайки способностите си във венцехвалението на Началството над няколко бутилки вино. Георгий дори стигна до гениалното прозрение, че Стария се чувства самотен и копнее за откровена приказка.

Но вчера, когато наистина му се обадох по един текущ проблем, свързан с новите планове за ГУЛАГ, единственото, което чух, беше мазният ехиден глас на Поскребишев. Той ми съобщи злорадо, че Стария бил зает, прекалено зает, за да разговаря със стария си другар, земляк и страж на социалистическата сигурност, както често ме е наричал в миналото.

Така че трябва да продължа да се спотайвам и да чакам удобен момент. Той ще настъпи, сигурен съм, както съм сигурен, че ще настъпи пролет след тази дълга и мъчителна зима.

* * *

Барвиха, февруари 1953 г.

Страх и паника са стиснали страната като в клещи.

Москва е притихнала мъртвешки под дебелия снежна покривка. Половината министерства тънат в мрак, а входовете на Кремъл зоят като врати на гробница. Дори старата лисица в Кунцево изглежда се е спотаила — напоследък почти не напуска бърлогата си, освен при случайни появявания в киното^[13].

Георгий, който е мой постоянен посетител през тези дни, ме ядоса снощи, заявявайки, че се страхувам от Стария. Сякаш *всички ние* не се страхуваме от него! За хората от простолудието да не говорим, те са направо като хипнотизирани от змия.

Каза ми, освен това, че онзи дръвник Молотов и палячото Ворошилов са почти отписани. Очевидно Хазаина сега е абсолютно убеден, че те наистина са агенти на западните сили, при това дългогодишни. Значи е започнал да вярва на собствените си измислици! Излиза, че най-голямата държава на земята е управлявана от един изкукуригал маниак!

Утроих охраната в имението и изпратих Нина и Сергей в Гагра. По-добре да са далеч от Москва.

Отново започнах да се потя и ръцете ми треперят. Явно трябва да намаля пиенето. В момента е по-лесно да уредиш хиляда аборт^[14] отколкото да изнамериш някой примирац от страх московски лекар, който да те прегледа. (Пуснали са дори виц, че ръцете на лекарите, оставени на свобода, толкова силно треперят, че не могат да държат стетоскопа. А Георгий ми се оплака, че три дни търсил зъболекар, който да направи пломба на дъщеря му.)

На всичкото отгоре жалкият Деканозов^[15] пристигна да хленчи и да се оплаква, че охраната на Спаската врата^[16] не го пускала повече от час. Този човек е по-глупав отколкото предполагах! Не смее да припари на по-малко от километър до Кремъл, когато Стария е вътре, и ей го сега, идиотът му с идиот, разиграва обидена гордост! Понякога си мечтая да имам край себе си мъже от по-друго тесто, на които да мога да се облека в тези трудни времена. Благодаря на бога за Надорая и за преданите му грузински момчета!

* * *

Барвиха, февруари 1953 г.

Нещата като че ли вървят към по-добро. Тази сутрин Рафик ми докладва, че поделение от спецчастите проникнало в Кремъл и момчетата застреляли Косникин^[17] — уж заради оказана съпротива при арест, — след което обезоръжили всички негови хора. Това означава, че районът на Москва, с изключение на Кунцево е сравнително овладян. Така ми се иска да поговоря с някои от маршалите и хората от Генералния щаб и да им припомня 1938 г. — да не обезумяват от любов и преклонение пред Стария. Но всички военни са тъпаци, със слаба памет и без никакво въображение. Готови са да вървят като стадо овце на заколение!

Кампанията в пресата през последните четирийсет и осем часа затихва. (Послушните копои явно започват да надушват кръвта и се опитват да разберат накъде духа вятърът!) Старият никакъв не се показва от бърлогата си. От време на време се питам дали след повече от трийсет години блюдолизничество край себе си не е станал по-доверчив на стари години? Абсурд — подозрителността е негова втора природа и дори повече! Като всички нас и той дебне момента, за да нанесе удар.

Тази внезапна тишина обаче, след вилнялото седмици наред безумие, е наистина зловеща. Нина и Сергей са в Гагра и понякога се чудя дали ще ги видя отново. Опитвам се да поддържам духа си с жените, които Рафик редовно ми доставя, но това са обичайните вулгарни, прекалено предприемчиви проститутки от министерството. Никъде не е останал и помен от деликатност!

В имението държа момчетата в постоянна бойна готовност: дори и в свободното си време не престават да се упражняват в стрелба. (Самият аз съм станал толкова точен, че мога да улуча мишена в главата от петдесет метра с „Гулский 32“ — и това с моите треперещи ръце!) Снабдих се с няколко нови записа на прелюдиите на Шопен в изпълнение на Дино Липати, които са ми разтухата в дългите нощи.

Продължава да ме мами възможността за бягство на Запад: наистина ми е интересно да си представям реакцията на ония самодоволни американски буржоа, когато пред тях цъфне зловещият

архитект на комунистическия терор! Несъмнено дори само тези безразборни записки биха ми осигурили едно прилично състояние — кой би твърдял, че някакво количество долари са за пренебрегване, особено с напредването на годините? Да не говорим за възможността да приключи дните си в някоя колиба във Воркута!

Съществуват и опасности обаче: мисля не толкова за повторение на аферата с Троцки, колкото за случая с нациста Хес. Може ли някой да ми даде гаранция, че на ония буржоазни малоумници няма да им хрумне да се отнесат с мен като с престъпник? Защото докато много хора оттатък все още виждат в лицето на Стария героичния съюзник от Великата отечествена война срещу фашизма, аз съм само един полицай с окървавени ръце. Лесно мога да си представя как тъй наречените социалдемократи се излъчват върху своите амвони от нравственост и започват да каканижат благочестиви проповеди за правата на човека, припомняйки, че именно аз съм убиецът на последната им любов, Ян Масарик. Да не говорим за Катинската афера! Безполезно би било да прехвърлям вината върху Хазаина — съществува прецедентът от Нюрнберг. Просто чувам кадифения лукав глас на Стария, докато им предлага да ме разменят в някоя изгодна дипломатическа далавера — например фалшиво посредничество в Корейския проблем... Ще им раздава бонбони със собствените си ръце, докато те изцедят цялата информация, която могат да получат от мен, и ме изхвърлят като изстискан лимон.

И все пак приятно ми е да убивам времето, представяйки си колко много неща бих могъл да кажа на тези западняци! Доста биха се замислили!

Нищо подобно! Вече съм решил, имам само един избор. Властта е презрял, разкапан плод. Трябва само някой да раздруса дървото.

* * *

В колата имаше трима души. Шофьорът беше младок, облечен с яке, а до него седеше възрастен мъж със сплескан нос и брезентов сак в скута. И двамата носеха кожени ръкавици. Човекът на задната седалка беше облечен в тъмен костюм и пушеше с цигаре от слонова кост.

Колата бе стар буик с откраднати нюйоркски регистрационни номера. Под арматурното табло бе прикрепен приемник на УКВ, настроен на честотата на местната полицейска патрулна кола.

Беше тъмна нощ. Закапаха първите капки летен дъжд. Патрулната кола докладва, че се намира на 44-та Източна улица и се движи в западна посока. Човекът на задната седалка погледна златния си часовник и каза:

— Време е да тръгвате. Разполагате с четирийсет минути.

Говореше с лек средноевропейски акцент.

Другите двама слязоха и закрачиха по тротоара край редиците тъмни къщи от кафяв камък. Следяха номерата, накрая спряха. Младежът с якето изтича по стъпалата до врата с медна табелка, на която се четеше гравирани надпис: „БЪРН ХИРШ ИНК“. Вратата беше от тъмно лакирано дърво с три секретни брави. Възрастният мъж стоеше зад него и наблюдаваше улицата.

Младият бръкна във вътрешния джоб на якето си и извади нагънат найлонов плик, в който имаше нещо като комплект хирургически инструменти. Избра къса метална игла с двойна закривена дръжка и я пъкна в първата брава. Четирийсет секунди покъсно вратата се отвори. Не задейства никаква аларма. Младежът влезе в къщата, последван от възрастния мъж, който затвори безшумно след себе си.

И двамата носеха фенерчета. По стълбите възрастният вървеше отпред. Нямаше асансьор. На първия етаж спряха пред врата с надпис: РЕДАКТОРИ. Не беше заключена. Озоваха се в обширно помещение, пълно с бюра, пишещи машини с калъфи, купища листа и шкаф за съхраняване на папки. Възрастният посочи с пръст към тавана и младият тръгна към стълбището.

Възрастният отиде до шкафа. Беше отключен. Издърпа чекмеджето, отбелязано с буквата Б, и затършува в купчината с документи, писма, изрезки от вестници и няколко снимки на автори. По някое време издърпа от купа бланка за телеграма. На нея пишеше: АВИЗИРАНИТЕ ОТ БЕРИЯ ТРИСТА ХЛ ДОЛАРА ПЛАТЕНИ ГРЕГЪРИ ФОЛКСКАНТОНАЛЕ БАНК ЦЮРИХ ДЕТВАЙЛЕР. Датата беше отпреди единайсет дни. Извади бележник и старателно преписа думите, пъкна бланката обратно и затвори папката.

В този момент младият се върна от горния етаж.

— В бюрата няма нищо. Има обаче каса. Изглежда стогодишна. Може да се отвори с джобно ножче.

Възрастният го последва на третия етаж, където видя отворена врата с табела: С. МЪСКИН, ГЛАВЕН РЕДАКТОР. Стаята бе застлана с бял мъхест килим, имаше черни кожени кресла, кърваво оранжеви завеси, картини с полуабстрактни голи тела, хладилник и барче за напитки, диктофон, три телефона, двацет и четири инчов цветен телевизор и миниатюрно дръвче в саксия. Зад дръвчето се намираше касата, която приличаше на викториански сандък с месингова дръжка и диск с римски цифри.

Възрастният отвори брезентовия сак и извади стетоскоп. Допря го до вратата на касата и внимателно започна да върти диска. Минутите течаха. По тавана пробягваха отраженията от фаровете на минаващите коли, прогърмя полицейска сирена и заглъхна някъде към предградията.

Възрастният спря, за да погледне часовника си.

— Шибан чугун — измърмори той. — Разбирали са си от занаята едно време! Може да стане с окисжен — добави той, — но ще ми трябват поне двацет минути.

— Да отида ли да го предупредя? — попита младият.

— Ще опитам още веднъж — отвърна другият. — Вече пробвах три комбинации. Той каза да не прилича на взлом.

Три минути по-късно нещо изщрака, месинговата дръжка поддаде и желязната врата се откряна. Вътре имаше три лавици. На първата лежаха купчина подпечатани документи, на втората — няколко пачки, все още обвити в банков бандерол. Две от пачките бяха от банкноти по сто долара, останалите — по двацет и по десет. Мъжът не ги докосна и погледна към горната лавица. Там лежаха няколко папки от груба обикновена сива хартия и пет копия, преписвани под индиго, в сини найлонови обвивки, върху които се четеше думата БЕРИЯ. Под нея някой бе написал грижливо с червена химикалка: *Да не се изнася от офиса!* Мъжът взе най-горното копие, затвори вратата на касата и каза:

— Да вървим!

Две минути по-късно бяха отново в буика. Възрастният подаде машинописното копие и преписа от телеграмата на човека на задната

седалка, който ги пъкна в дебел плик с надпис: ХЕР ДИТРИХ РОШ. ВЪЗДУШНА ПРАТКА. БЪРЗО. ПАН АМ — КОПЕНХАГЕН.

— Летище „Кенеди“ — каза той. — И по-бързо, нямаме време.

Стигнаха до летището за трийсет и пет минути. Пред сградата на Пан Ам мъжът от задната седалка слезе от колата и бързо се пъкна в автоматичната врата, а буикът потегли обратно към Манхатън.

Мъжът отиде до багажното отделение, попълни някакъв формуляр, плати 35 долара и подаде пакета на момичето зад бюрото. После спря отвън едно такси и каза на шофьора някакъв адрес в Лонг Айланд.

* * *

Петдесет минути по-късно самолетът по полет 427 на Пан Ам излята. В десет часа сутринта местно време кацна на летище Каструп в Копенхаген, където един рус мъж с швейцарски паспорт на името на хер Рош взе пакета и го отнесе в багажното отделение на Аерофлот. Каза няколко думи на мъжа зад бюрото, който отвори вратата и го въведе отзад.

След два часа пакетът отлетя с полет 099 на Аерофлот за Москва. Приземи се там след три часа и петдесет минути, където го поеха двама мъже, които се приближиха до самолета в закрыта лимузина ЗИС. След по-малко от половин час пакетът лежеше върху едно бюро в сградата на площад „Дзержински“, над чийто вход беше изписано: „Комитет Госсударственной Безопасности“.

* * *

Началото на цяла поредица от случки бе поставено преди по-малко от трийсет и шест часа преди това, когато главният редактор на „Бърн Хирш“, господин Сай Мъскин, свика пресконференция в хотел „Плаза“ в Ню Йорк. Присъстваха десетина журналисти, в по-голямата си част представители на международни агенции, както и литературните редактори на няколко по-сериозни списания.

Пет минути след началото на пресконференцията стана ясно, че съобщението на Сай Мъскин обещава да се превърне в световна политическа сензация.

— Но в никакъв случай не за жълтата преса — заяви Мъскин, наклоняйки глава на една страна, докато журналистите ожесточено дращеха в бележниците си.

След това обясни, че оригиналът е на един от грузинските диалекти, мингрелски, и че „Бърн Хирш“ са наели при абсолютна тайна трима от водещите филолози в страната, за да преведат произведението на английски. Оригиналет вече е бил прегледан от съдебни експерти, които установили, че както хартията, така и пишещата машина имат съветски произход и са отпреди дваисет или трийсет години. До този момент не е представено никакво възражение срещу автентичността на оригинала.

Изявлението на Мъскин бе последвано от лавина въпроси, които се въртяха най-вече около самоличността на човека, измъкнал оригинала от Русия.

— Разполагаме с декларация — каза Мъскин, — която в момента се намира в сейфа на една от нюйоркските банки, саморъчно подписана от един източноевропейски гражданин, в която подробно е описано как произведението е изнесено тайно от съветския съюз в една от сателитните му държави. Друга група хора са го пренесли на Запад.

— Колко ще плати „Бърн Хирш“ за книгата? — запита някой.

Мъскин се поколеба. Чарлс Уитмор нямаше желание да разкрива каквито и да било подробности около сделката нито точната сума преди публикуването на произведението.

— Над един милион долара — отговори след известна пауза Мъскин, — което ни осигурява пълни и изключителни права.

Зададох се още няколко въпроса, например дали издателите са се консултирали с Държавния департамент за евентуалните политически последици (Мъскин не пожела да коментира) и дали е потърсено мнение от някой съветолог: Мъскин отговори, че професор Ото Крул от Харвардския център за международни изследвания не намира основателни причини за съмнение относно автентичността на текста.

Мъскин благодари на участниците и обяви конференцията за закрыта.

* * *

АП и ЮПИ изстреляха мълниеносно първия бюлетин по телеграфа точно в 20:45 източноевропейско време. Десет минути покъсно копие от него вече лежеше върху бюрото на един младши служител в Държавния департамент, а друго копие — в главната квартира на ЦРУ в Лангли.

ТАСС прехвана новината — пиратски от телеграфа, безплатно — в 4 часа сутринта московско време. От Бюрото веднага се обадиха в американския отдел на Външното министерство, където нощният дежурен служител реши, че вестта заслужава да позвъни по секретната линия в дома на заместник-министъра. След известен размисъл заместник-министърът позвъни на външния министър Андрей Громико.

Громико реагира бързо. За 7 часа бе свикано заседание на високо равнище под председателството на Юрий Андропов, председателя на Комитета за държавна сигурност. На това заседание бе взето едноединствено решение: служител на съветското посолство във Вашингтон да отлети незабавно за Ню Йорк и да се свърже с един човек на име Ритингер, натурализиран литовец, собственик на малка фотографска агенция, който вършеше от време на време услуга на посолството, свързани с третокласна секретна информация. Смяташе се, че той не е заподозрян от американските власти, освен това се знаеше, че има връзки с престъпния свят в Ню Йорк. Ритингер трябваше да наеме срещу три хиляди долара двама специалисти по касите, които да свършат *тонкое дело* в сградата на „Бърн Хирш“ и да измъкнат един екземпляр от английския превод.

Щом ръкописът пристигнеше в главната квартира на КГБ, трябваше да бъде поет от екип специалисти по английски език. Работейки непрекъснато на смени, те бяха длъжни да съставят подробно резюме на текста (нямаше никакво време за пълен превод на руски), така че то да лежи върху бюрото на Андропов до обед на другия ден.

* * *

Междувременно Държавният департамент бе изискал веднага екземпляр от текста срещу гаранцията, че ще бъде разглеждан като секретна документация. Мъскин уведоми за искането по телефона Уитмор, който го очакваше и даде съгласието си.

В същото време Мъскин бе сериозно обезпокоен от откритието, че едно от копията липсва. Разпита дискретно всички, които имаха достъп до неговия кабинет, но без резултат. Претърси цялата сграда, провери и в машинописното бюро, където беше направен преписът, но също безуспешно. Нямаше никакви признаци за взлом и Мъскин не докладва за инцидента нито на полицията, нито на Уитмор, тъй като съзнаваше, че копията би трябвало незабавно да бъдат депозирани в банката заедно с мингрелския оригинал.

Същия ден ръкописът постъпи в печатницата с условие работата да бъде възложена само на най-доверени хора и коректурите да бъдат представени след не повече от десет дни. На Мъскин му се наложи да отбива упоритите искания от страна на научни съперници на професор Крул да им бъде разрешено и те да изследват текста и да се произнесат за неговата автентичност.

До вечерта Мъскин беше изгълтал три дози транквиланти и четири двойни мартинита, преди да изключи личния си телефон и да потъне в мъчителен сън, молейки се следващите няколко седмици да не се появи някое драстично разкритие, което да унищожи най-великото начинание в кариерата му.

* * *

Александър Димитров, известен на своите приятели и колеги като Саша, беше заместник завеждащ редакция в едно московско списание, чийто тираж бе най-големият в света — шейсет милиона. Разпространяваше се най-вече сред младежта в целия Съветски съюз.

Следобедът на другия ден след заседанието на високо равнище в главната квартира на КГБ той излезе от редакцията и се качи в карания

от шофьор „Мерцедес 280“, вдигна краката си на предната седалка и запали една пура „Ромео и Жулиета“, която извади от кожена кутия.

Шофьорът включи двигателя, хвърли в огледалото поглед към Саша и потегли ядосано с тласък. Саша вече закъсняваше с близо двайсет минути за срещата си на площад „Дзержински“, но това не го безпокоеше. Той оставяше впечатление за човек, който се тревожи от малко неща. Неговото положение в съветската йерархия беше едновременно уникално и парадоксално. Отделно от работата си в списанието беше официален съветник в Министерството на културата и неофициален съветник на КГБ. По време на „размразяването“ след 1956 г. той се бе сдобил с репутацията на един от най-ярките млади „либерали“ в първите дни от управлението на Хрущов, когато бе отговорен за появата в Русия на множество двусмислени западни книги и филми. Пътувал бе много на Запад, говореше свободно френски, немски, италиански и английски с отвъдокеански акцент и поддържаше близки отношения с видни интелектуалци в съответните страни. Същевременно познаваше с тънкости не само културния живот на Запад, но и начина на работа и психологията на различните западни средства за масова информация. По тези причини от Комитета за държавна сигурност се обръщаха именно към него при тази застрашително надвисваща криза, свързана с предполагаемите документи на Берия.

Саша беше висок енергичен мъж в началото на четирийсетте, макар че изглеждаше по-млад. Беше твърде много мургав за руснак, с полегати вежди, черни и лъскави като конски косъм коси. В Париж за него говореха като за *le type cowboy*^[18] един образ, който не му бе неприятен. Днес бе облечен със сиво-кафеникаво сако върху риза на цветчета, разкопчана на врата, с разхлабена вратовръзка. Имаше нужда и от бръснене.

В Москва бе горещо и шофьорът държеше затворени всички прозорци, с включена климатична инсталация. До главната квартира на КГБ се стигаше за пет минути и Саша взе една електрическа самобръсначка с батерия от рафта под задното стъкло и затърка мургавата си челюст.

Той знаеше, че връзката му с Комитета са източник на постоянен риск. Мнозина висши служители и апаратчици го презираха и го гледаха с недоверие, но по-хитрите партийни ръководители оценяваха

стойността му. Извън специалните си познания и опит Саша беше вицаджия. Видни западни гости, потиснати от унието и суровостта на режима, оставаха очаровани и разведрени от него: той затвърждаваше техните най-щастливи илюзии по отношение на руснаците: пиеше, развратничеше и разказваше непочтителни вицове срещу режима. Преди всичко обаче беше верен партиен член. Безчувствената бюрократичност на системата, намесата на полицията, цензурата, контролът върху изкуствата, всичко това бяха неща, които той смяташе за преходни. Саша Димитров беше един амбициозен романтик и едновременно безсрамен бонвиван, който живееше с фантастичната си заплата в четиристаен апартамент с изглед към Москва река и притежаваше дача на Черно море. Неговите господари бяха преценили точно: опасността да избяга в чужбина беше незначителна. Щеше да загуби прекалено много.

Мерцедесът спря пред шестетажната сграда на площад „Дзержински“. Саша показва пропускателна вратата, оправи си вратовръзката, без обаче да закопчае горното копче на ризата, и се качи с асансьора на четвъртия етаж.

---

[1] На времето, крайградско имение на графовете Орлови, чието родословие може да бъде проследено чак до Екатерина Велика; една от частните резиденции на Берия. ↑

[2] През ноември 1952 г. в Прага се състои последният от следвоенните показни процеси в Източна Европа. Четиринайсет видни чешки комунисти (единайсет от тях евреи) правят самопризнания, че са платени агенти на Запада. Единайсет са обесени, в това число Рудолф Слански и Бедржих Геминдер, и двамата евреи, близки и протежета на Берия. ↑

[3] Слански. ↑

[4] Михаил Лихачов — заместник-началник на Особения отдел. В края на 1952 г., непосредствено преди „Лекарският заговор“, Сталин извежда от Берия контрола върху него и го поставя под свое лично разпореждане. Лихачов е екзекутиран заедно с Абакумов през 1954 г. ↑

[5] Така Сталин наричал Тито. ↑

[6] Наименование, дадено на Големия терор от 1936–38, по името на Николай Ежов, предшественик на Берия в НКВД. ↑

[7] Андрей Жданов, зет на Сталин, чийто син бил женен за Светлана. В резултат на указите на Жданов за социалистическия реализъм множество писатели, художници и музиканти изчезват в лагерите от 1946 до 1948 г. Умира от алкохолно отравяне през август 1948 г., като смъртния му акт е подписан от професор В. Н. Виноградов, изтъкнат специалист по сърдечни болести в СССР, впоследствие обвиняем по „Лекарския заговор“. ↑

[8] Генерал-полковник Шчербаков — политкомисар в Червената армия по време на войната, близък приятел на Жданов, който умира през 1945 г., също от алкохолно отравяне. ↑

[9] М. О. Рюмин — генерал от Държавна сигурност, заместник на Игнатиев, също участвал във фабрикуването на „Лекарския заговор“. Изчезнал. Смята се, че е екзекутиран през 1954 г. ↑

[10] Доктор Лидия Тимашук — възрастна московска кардиографка, за която се твърди, че е написала лично на Сталин, обвинявайки девет свои колеги лекари. Писмото ѝ дава повод за „Лекарския заговор“. Ордена „Ленин“ ѝ е отнет след смъртта на Сталин, по-нататъшната ѝ съдба е неизвестна. ↑

[11] Вероятно намек за арестуването на популярния еврейски диригент Утьосов, който изчезва по това време. ↑

[12] Маленков. ↑

[13] Частно кино в Кремъл, където Сталин обичал да гледа чуждестранни филми, взети като трофеи по време на Втората световна война. Най-много се забавлявал с американски уестърни, които нямали субтитри, и затова министърът на кинематографията Болшаков бил викан да коментира съдържанието. ↑

[14] По времето на Сталин абортите са били нелегални в СССР, тъй като накърнявали „социалистическите норми за морал“. След смъртта му един от първите актове на либерализация е тяхното разрешаване. ↑

[15] Владимир Деканозов — още един от верните помощници на Берия, екзекутиран заедно с останалите от „шайката“ през декември 1953 г. ↑

[16] Една от двете врати, през които се влизало в Кремъл, пазени от личната охрана на Сталин. ↑

[17] Генерал-майор Косникин, началник на Кремълската гвардия. Обстоятелствата около неговата смърт остават неизяснени. ↑

[18] Каубойски тип. (фр.) — Бел.пр. ↑

РЕПОРТАЖЪТ НА МАЛОРИ

Пет дни след пресконференцията на Мъскин двамата с Татана обядвахме с Франк Смолет в клуб „Уиг енд Пен“ на Флийт стрийт.

Предния ден бяхме долетели от Париж и се настанихме в един хотел в Саут Кенсингтън, където се регистрирахме като и госпожа и господин Форестър. Борис остана в Париж за *un séjour gastronomique*^[1], както той се изрази. Междувременно бе превел от номерираната си швейцарска сметка на името на Дж. Грегъри достатъчно пари в моята банка в Лондон, така че успях да оправя отдавна просрочения си дълг и да остана с неколкостотин лири в джоба. (Вярвах, че ще уреди нашите сметки по-справедливо, когато пристигне пълната сума, в деня на излизането на книгата.)

Преди два дни се обадох на Франк Смолет от Париж и му казах, че имам един човек, с когото настоявам да се срещне, но подчертах, че разговорът ще е деликатен и го помолих да бъде умерено трезвен.

Татана изпълняваше ролята си безупречно. Беше облечена скромно в черно и нямаше никакъв грим, изглеждаше самотна и нервна. В бара тя поиска шери, а Смолет си поръча голямо уиски.

— С вода ли? — попита барманът.

— Вода ли? Аз не пия вода! — извика Смолет. — Рибите се чукат в нея.

Барманът очевидно беше чувал този виц и дори не се усмихна, но за момент ми се стори, че маскатана Татана ще се посипе на парчета от смях. Тя успя да се удържи и дори да се престори на леко стресната, докато аз плахо я представих на Смолет като своя приятелка, която съм срещнал на една вечеря на съвипускници в Кингс колидж, навлизайки постепенно, предпазливо в нейната биография, като внимавах да не дам на Смолет и най-малък повод за съмнение, че му „пробутвам“ някаква история. Просто правех услуга на един стар колега, както му бях обещал в Будапеща.

Татана говори много малко и почти не се докосна до яденето. Отговаряше на въпросите на Смолет уклончиво, често едносрично, така че аз започнах да се страхувам да не би той просто да загуби

интерес. Бях изял пържолата и десерта си, а Смолет вече преполовяваше бутилка бургундско, когато казах:

— Франк, става дума за онези документи на Берия, за които се чу, че американците ги докопали.

— Така ли!

— Татана се е познавала с Берия. Най-малкото, имала е една среща с него. Една изключително неприятна среща.

Аз се обърнах към нея и тя сведе очи.

— Моля те, недей! Това беше нещо страшно. Ужасно.

За момент и тримата замлъкнахме.

— Много ли ти е мъчително да говориш за това? — казах аз и сложих ръката си върху нейната.

Тя отпи глътка вино и каза:

— Предполагам, че е много важно... — хвърли към Смолет един бърз, почти умоляващ поглед. — Разкажи му ти, Том. Непоносимо ми е да си спомням, дори след толкова време.

Поех си дълбоко дъх и кимнах.

— Ще ти го разкажа, Франк, защото мисля, че е в интерес на историческата истина. Но само при едно условие. Не искам Татана да бъде измъчвана от вашите хора. Утре тя заминава за чужбина и това е единственият ти шанс да говориш с нея.

След това му разказах цялата история — как била ученичка в юношеското балетно училище при Большой театър през 1952 г., на дванайсетгодишна възраст; как колата на Берия спряла на някакво кръстовище в Москва и неговият адютант излязъл и я помолил да отиде вечерта в къщата на „Малая Никитская“. На това място Смолет извади бележника си и ме попита как се пише това име. В същото време Татана се извини и отиде в тоалетната.

Аз продължих с брутално описание на последвалото изнасилване и как на другия ден откарали баща ѝ на „Лубянка“ и той изчезнал. Когато свърших, Смолет се изсмя сподавено.

— Господи, ти би трябвало да се върнеш към журналистиката! Но как ще докажем, че всичко това е истина?

— Нали не си мислиш, че жена като нея би съчинила такива ужаси?

Малките очички на Смолет се вторачиха в мен през масата.

— Какво очаква да получи тя за това, старче? Или ти, щом е станало дума?

Замълчах. Нямах нищо лошо той да си помисли, че сме се обърнали към него, движени от жажда за пари.

— Това зависи от теб и от вестника ти — най-после казах аз. — Мен не ме интересува толкова, но тя е доста изпаднала, горката. Няколкостотин лири стерлинги ще ѝ дойдат съвсем навреме.

Смолет погледна намръщено в чашата си.

— Първо трябва да говоря с редактора си. А той сигурно също ще поиска да я види. Въпросът не опира толкова до парите, става дума за доказването на всичко това, по дяволите. А както ти казваш, това може да излезе дебела работа.

— Добре тогава, нека да погледнем нещата от друг ъгъл — предложих аз. — Според въпросния американски издател дневниците на Берия, за които става дума, са пълни със сексуални извращения. А всеобщо известен факт е, че той си е падал по много малки момичета. Твърде е възможно той самият да описва тази история.

Смолет ми отправи подозрителна усмивка.

— А ти случайно да не си чел тези дневници? Да не би случайно да беше в Будапеща заради нещо друго, а не за скапаното парти на Фланагън? И много ли ще сгреща, ако предположа, че се срещна там с онзи унгарски поет, за да вземеш тези дневници и да ги изнесеш?

Аз се взрях в него.

— Без коментари, Франк.

Той се изхили.

— Ако ти си бил куриерът, трябва да си направил цяло състояние!

— Когато тези дневници бъдат публикувани, ще избухне страхотен скандал. И хората, които са замесени, трябва много да внимават.

В този момент Татана се върна. Не можех да кажа дали си е слагала грим, но изглеждаше още по-бледа. Тя седна, без да каже дума. Смолет погледна към нея и попита:

— Татана, ще имате ли нещо против следобед да се срещнете и с моя редактор? Той е много разбран човек. Просто работата е там, че подобна история... — той махна неопределено с ръка. — Прекалено

сериозно е, за да мога сам да реша. Особено щом утре заминавате за чужбина.

Последвах няколко минути на ритуално убеждаване, аз ѝ поръчах един голям коняк и тя започна да омеква, докато накрая се съгласи да отиде със Смолет до редакцията. Платих сметката, качих ги на едно такси и точно преди то да потегли, казах на Смолет:

— Ако набуташ нея или мен в някоя лайняна история, Франк, ще те натопя пред данъчните.

Той се засмя.

— С повече от един милион долара в банката, старче, ти можеш да си смениш името, да се сдобиеш с нов паспорт, с нова националност. Можеш дори да си направиш пластична операция!

— Доскоро — казах аз. — Ще следя много внимателно твоята рубрика през следващите две седмици.

Усмигнах се на Татана и проследих таксито, докато отмина покрай сградата на Съда.

* * *

По-късно същата вечер тя ми каза, че редакторът на Смолет бил тих, дори плах човек. Проявил голямо съчувствие и разумност и независимо от съдържаността му си личало, че бил развълнуван. Тя в крайна сметка се съгласила да ѝ направят снимка. Накрая решили да отложат публикуването на разказа за нейната история до излизането на книгата на Берия — което според последната информация, получена от редактора от Ню Йорк, трябвало да стане след две седмици. Той подписал с нея договор, според който тя се задължила да не споделя с никого своите преживявания; след това ѝ издал чек за 500 лири стерлинги.

Тази вечер тя беше в чудесно настроение и ме покани на вечеря в „Уилтън“. На другата сутрин отлетяхме обратно за Париж.

---

[1] Гастрономическо прекарване. (фр.) — Бел.пр. ↑

ЧАСТ ТРЕТА

*Двойно удоволствие е да измамиш
измамника.*

Жан дьо Лафонтен

ШЕСТИ ДОКУМЕНТ

Москва, февруари 1953 г.

Снощи получих известие да се явя в Кунцево в събота вечер. Старият не сочи причина, но ми се струва, че най-сетне е решил отново да даде една от своите вечери. Да не би това да е сбогуване? За него или за нас? Георгий твърди, че е болен и телесно, и душевно.

Хрумна ми да откажа, но това би означавало само отлагане. Единствената предпазна мярка, която вземам, е, че ще водя със себе си Надорая и две коли мои момчета.

Планът ми вече е разработен. Доверих го единствено на Рафик, който, естествено, ще отнесе тайната в гроба си, ако се наложи. Казах му, че Хазаина е арестувал единствения човек в Русия, който може да спаси живота му — Виноградов^[1]. От друга страна, всеизвестно е, че ние, грузинците, не се даваме лесно на природата и можем да живеем над стогодишна възраст. Старият може и да е зле със здравето, но няма гаранция, че това ще е краят му. Така стигнах до заключението, че нашата надежда засега е Лукомски^[2]. Като член на Съветската академия на медицинските науки, той отървава кожата, но арестуването му може би е просто въпрос на време.

Затова решихме момчетата да го вземат сутринта с една от неслужебните коли и да го доведат направо при мен — не в службата или на „Малая Никитская“, а в дома на Рафик, на Арбат.

Лукомски пристигна блед и разтреперан. Той е стар човек, очевидно самият не в цветущо здраве. Налях му чаша от най-добрия френски коняк и това успокои нервите му достатъчно, за да мога да поговоря с него по мъжки. Започнах с кратък обзор на онова, което знаех за сегашното здравословно състояние на Началството. (Аз не съм специалист и внимавах да не добавям нищо от себе си, за да бъде колкото може по-точна окончателната му диагноза.)

— Той е сериозно болен — казах му аз. — Но е възможно да живее още няколко седмици или може би месеци. А вие добре разбирате какви биха били евентуалните последствия!

Видях по лицето му, че не е необходимо да му се напомня. После минах направо към същината:

— Вижте сега, другарю професор, за вас изборът е прост. Или ще ми съдействате, или ще чакате, докато Хазаина ви прибере заедно с останалите и ви премажат от бой. Какво избирате? Вие сте специалист по сърдечни болести. Знаете навика му да пие. Едва ли ще ви бъде трудно на направите така, че неговото старо сърце да спре да тупти.

Той седеше, стиснал с две ръце празната си чаша, а лицето му се обливаше в пот, макар че денят бе студен и апартаментът не беше много добре отоплен. Явно трябваше да го предразположа. Изтъкнах му, че аз бих могъл да му бъда полезен покровител в тези тревожни времена, че имам под свое командване повече от едномилionenна войска, което ме прави вторият по сила човек в Съветския съюз. Като че малко се успокои от тези думи, макар и все още много уплашен. Трябва да призная, че и аз самият не се чувствах съвсем спокоен, защото винаги съществуваше възможността старецът да реши да се подмаже и да отиде право при Началството или някой от неговите лакеи, за да докладва за нашата среща. Затова се постарях да му напомня, че думата ми все още върви пред Стария и че е достатъчно да си помръдна пръста, за да получи професорът куршум в тила. Той се разхленчи, заоплакваше се, че непрекъснато го следели, но аз го уверих, че Рафик ще се заеме с този проблем. В три часа същия следобед пристигна отново в апартамента на Рафик и ми връчи четири сини капсули. Обясни, че това е някакво ново американско лекарство, първоначално разработено като болкоуспокоително за болните от рак. Нормалната доза била една капсула на четири часа, но взети наведнъж, те водят до кома, чиито първи симптоми са дълбок сън, а по-късно — силно задъхване, както след тежък запой. Нямали вкус и действието ми се проявявало след два часа, но ме предупреди, че при силен организъм комата може да продължи с дни, освен ако дозата не бъде повторена.

Налях на професора още един коняк и му намекнах, че ако издаде, по какъвто и да е начин нещо, ще се моли никога да не е завършвал медицина. Тръгна си трезвен.

* * *

Москва, март 1953 г.

Вчера, в пет следобед^[3], Поскребишев разговарял по телефона с Рафик му казал, че всички трябва да се явим пред Хазаина в кремълското кино. В 8 часа тази вечер.

Заварих всичките познати муцуни: Георгий М., Хрущов, Микоян, дори кухия Молотов и онзи празноглав тъпанар Ворошилов. Всъщност беше съвсем както едно време. Началството изглеждаше по-добре отколкото очаквах, макар че кожата му бе сивкава и сбръчкана и той се движеше бавно със скованата си изсъхнала ръка. Освен това ме порази, може би за пръв път, дребният му ръст. Той обаче поздрави всички с някакво пресилено сякаш добродушие, а когато стигна до мен, ме сръга шеговито в ребрата и извика:

— Е, драги ми прокуроре, не си си губил времето през тази нова Валпургиева нощ! Както виждам, хората ти са окупирали Кремъл?

В очите му пламтеше обичайното пламъче, когато отвърнах:

— Действам в интерес на сигурността, Хазаин.

Той отмина и размени няколко закачки с останалите, като дори се подигра с Молотов за бледостта му.

— Трябва да вземеш малко чист въздух, Скрябин^[4]! Зарежи за малко проклетото си бюро и свърши някоя по-святна работа!

Явно вечерта нямаше да е лека.

Гледахме френски филм отпреди войната за някакви гангстери, но аз видях малко от него. След това всички отидохме с коли в Кунцево. Началството се направи, че не забелязва Надорая и двете коли с моите грузинци. Когато стигнахме в дачата, той се нахвърли на пиенето с по-голяма стръв от обикновено. Изглеждаше в изненадващо добро настроение и продължи да се шегува с нас — между другото накара Молотов да изпие на екс половин бутилка френско бургундско, преди да му разреши да седне на масата.

Часовете като че се точеха едва-едва. Пред мен лицето на Стареца започна да потъмнява, очите му сега гледаха вторачено и изцъклено, езикът му взе да се плете. Чак някъде след 3 часа шансът ми се усмихна, когато той отиде с още неколцина в тоалетната, като остави чашата си с вино почти пълна. Аз изсипах капсулите на Лукомски — и четирите — и те почти веднага се разтвориха.

Преживях един лош момент, когато той се върна и взе чужда чаша, а аз му казах през смях, че е на Ворошилов и току-виж се

отровил. Той прие думите ми със смях, а лицето на маршала придоби цвета на тоалетна хартия.

Вечерята привърши около час по-късно, когато Стария заяви, че е уморен. Трябва да кажа, че никога не съм виждал с по-голямо облекчение Надорая и момчетата, които ме чакаха в колите отвън.

* * *

Москва, март 1953 г.

Георгий М. вдигна пръв тревога. Това стана след полунощ в неделя. Очевидно бяха оставили Стария да спи през целия ден, както бе обичайно след някое от късните среднощни събирания, но когато до среднощ още нямало признак на раздвижване, Хрустальов^[5] вдигнал аларма. Намерили го заспал на пода на кабинета. Преместили го на дивана, който той използваше за легло, и го оставили да спи. След още някое време се разтревожили и Георги М. повикал Хрушчов.

По това време аз все още не знаех нищо. По-късно следобед Георгий се обади, за да съобщи, че Хазаина определено е болен и че са извикали Лукомски. (Аз вече бях наложил мнението си, че Лукомски е единственият лекар, останал на свобода, който може да помогне на Началството.)

Когато отидох в дачата, той вече бе в кома. Професорът беше изряден в черния си костюм и с черна чанта. Другите също бяха вече пристигнали — в това число и дъщеря му, която изглеждаше много спокойна и озарена от някаква поетична тъга, макар че имаше по-малко основание да обича и да уважава баща си от повечето наоколо.

В седем и половина сутринта Лукомски заяви, че няма особен смисъл да стоим там. Точно преди да си тръгна, успях да разменя две думи с него и той ми каза, че комата би могла да продължи два-три дни, а аз му отвърнах, че ако му хрумне да бъде недискретен, моята дума винаги ще натежи повече от неговата. Видях, че той прие надълбоко думите ми.

Две ноци по-късно състоянието на Стария рязко се влоши. Извикаха ни всичките в Кремъл, където Поскребишев ни каза, че според него Хазаина умира. (Това бе единственият път, когато съм забелязал някаква следа от вълнение в този човек, като изключим

скръбта му при онази история с неговата жена.) Трябва да призная, че аз самият изпитах особено усещане при тази вест: сякаш научавах за предстоящата смърт на суров, всяващ ужас баща, и това чувство несъмнено щеше да бъде споделено от повечето обикновени хора.

На другия ден той дойде в съзнание и аз си помислих за миг, че или Лукомски ме е подвел, или че организъмът на Стареца се е оказал по-силен дори от новото американско лекарство.

Той все още лежеше там, на дивана в малката стая на долния етаж, която използваше за кабинет. На няколко пъти повдигна клепачите си и се опита да проговори, но излизаше нещо неразбираемо, а дишането му беше напрегнато и повърхностно като на астматик. Изглеждаше съвсем дребничък и сбръчкан, а сипаничавата му кожа напомняше изсъхнала порязаница черен хляб. Трудно беше да повярваш, че този смазан от болестта и безпомощен човек е управлявал Съветския съюз с железен юмрук в продължение на трийсет и една години, че е притиснал жестоко Рузвелт и че е успял да надхитри дори ловкия Чърчил.

Ние се редувахме край постелята на смени, докато една медицинска сестра му даваше чай, който той едва успяваше да преглътне. Светлана също бе там и държеше ръката му, когато той идваше в съзнание. По някое време следобед Лукомски, блед и плувнал в пот, сякаш самият той береше душа, обяви, че вече едва ли е в състояние да направи нещо. Поскребишев, който изобщо не бе напускал стаята, повика един знахар да сложи пиявици отзад на врата му, настоявайки, че това е вековен обичай, разпространен сред руските селяни. Така поне щяло да се знае, че е направено всичко, за да бъде спасен животът на Хазаина.

По същото време се появи синът му Василий, който се поклащаше пиян, развика се и запищя, правейки се на покъртен Хамлет, докато накрая го изхвърлихме навън. После той започна да обижда прислугата в кухните и момчетата на Надорая го откараха у дома му. Някои хора нямат никакво уважение!

Появиха се и други лекари и медицински сестри. Слава богу, че Стария отново бе в несвяст, когато му сложиха пиявиците. Излязох от стаята, за да изпия нещо. Краят очевидно приближаваше.

Той настъпи в 9:30, когато от гърлото на Хазаина започнаха да излизат ужасни гъргорещи звуци. Лицето му стана мораво, почти

черно, и от устата му потече струйка слюнка. Това продължи около двацет минути, сякаш го душеха.

В 9:50 смъртта бе обявена. Поскребишев вече бе предал на Радио Москва съобщението, което изготвихме по-рано същия ден. Радиостанцията излъчваше непрекъснато Шестата симфония на Чайковски. Всички, в това число и лекарите, и медицинските сестри, се бяха струпали около дивана, и много от тях плачеха. Аз реших, че е безсмислено повече да чакам и се върнах в града.

Радио Москва, съгласно нашите инструкции, не обяви смъртта до осем вечерта. Почти веднага на Арбат и край реката започнаха да се събират огромни тълпи от хора, които се стичаха на Червения площад. Хрущов бе председател на комисията по погребението, а Лукомски — с облекчение научих аз — трябваше да извърши аутопсията. В 16 часа на другия ден той обяви, че Началството е починало от кръвоизлив в централната и в лявата част на мозъка. След това тялото бе отнесено в кремълската морга, за да бъде балсамирано.

Улиците и площадите бяха претъпкани с тълпи, повечето хора плачеха истерично. Към 9 вечерта установих, че положението започва да излиза от контрол. Повиках Рафик и му заповядах да блокира и да отреже всички странични улици, които водят към Червения площад. За нещастие, това причини паника, тъй като една част от тълпата се оказала притисната напред, останалите се дърпали, за да се измъкнат назад и не минало без жертви.^[6]

През цялото това време камбаната на Кремъл биеше на умряло, радиото свиреше Патетичната и Погребалния марш на Шопен. Днес тялото е изложено в Колонната зала, където ще остане три дни. Редът в града най-после е възстановен.

Така залезе „Сияйното слънце на човечеството“.

* * *

Саша Димитров пристигна в Лондон една седмица след като „Дневниците на Берия“ се появиха на пазара в Америка. Последният брой на „Тайм“ ги постави на първо място в списъка на бестселърите, като в същото време списанието повдигаше въпроса дали Брежнев, Косигин, маршал Гречко и останалите ще преживеят изнесените в тази

книга факти; „Ню Йорк Таймс“ във въздействаща редакционна статия твърдеше, че независимо дали са истински или не, „Дневниците на Берия“ представляват опасен прецедент за клеветническа кампания срещу световноизвестни ръководители. Съветската преса запази злокобно мълчание. Кралският Институт по международни отношения в Лондон изрази мнение, че книгата не е автентична, както се бе произнесъл и за мемоарите на Хрущов, а шепа леви депутати внесоха в парламента резолюция с искане за прокурорска забрана за разпространението на книгата в Англия, където, от друга страна, наддаването за издателските права вървеше трескаво. Единствена Финландия, печално чувствителна към раздразненията на своя могъщ съсед, се присъедини към страните от комунистическия блок и забрани книгата. „Бърн Хирш“ разпродадоха веднага първото издание от 100000 екземпляра и въртяха второ, от 250000; в партерните прозорци на редакцията им на Източна 44-та улица бе хвърлена несполучлива самоцелна бомба, а правата за издание в мека корица бяха продадени за два милиона долара. Чарлс Е. Уитмор беше дори склонил да даде малък прием по повод излизането на книгата, наричайки я „важен, но мрачен принос към съвременната история“.

В Москва Саша Димитров получи един екземпляр от американското издание, за което му се наложи да подпише четири разписки, както и една писмена декларация, че се задължава да не я дава на никого и че ще я върне при завръщането си. Той я прехвърли в самолета за Лондон и тя му се стори отвратително забавна. Беше една добра мистификация. Саша не вярваше, че пресметлив човек като Берия би записал черно на бяло толкова опасни неща: полицаите нямат обичай да водят протоколи, те записват имена, дати и срещи и не биха си позволили да правят похотливи самопризнания за извършени престъпления. Освен това са прекалено заети. И все пак някъде в подсъзнанието на Саша оставаше едно леко съмнение, което още повече усилваше желанието му да открие авторите и да им потърси сметка.

Пътуването до Англия бе уредено без проблеми под егидата на Съвета по изкуствата. Официално той пристигаше, за да уговори осъществяването на обменни гостувания на една от водещите лондонски театрални труп и театър „Маяковски“. Настани се в хотел „Странд Палас“ и посети съвсем набързо съветското посолство, където

се свърза с главния резидент на Комитета в Англия, който му връчи списък с имена за евентуални контакти. На първо място в него, както бе очаквал, стоеше името на госпожа Т. Бернщайн, по баща Шумара.

Саша знаеше, че това е грузинско име. От друга страна, имаше много руснаци с грузински имена, които не знаеха дума грузински. В същото време възможността въпросната госпожа Бернщайн да е разказала действителна случка трябваше да се вземе сериозно под внимание. Архивите сочеха, че баща ѝ е изчезнал в началото на петдесетте години, макар че подробностите не бяха записани, тъй като повечето от досиетата, водени по времето на Берия, бяха или унищожени, или „сложени не на място“.

Преди всичко Саша отиде в Кеймбридж, където се представи, както често правеше в Англия, за американски аспирант. В Кингс колидж научи от главния портиер, че доколкото се знаело, тя възнамерявала да остане през голямата ваканция, но внезапно заминала преди повече от два месеца, без да остави адрес за връзка, и оттогава в колежа не били чули нищо за нея, като се изключи интервюто в последния брой на „Сънди“.

Саша се срещна и с научния ѝ ръководител, бивш белоемигрант, живеещ в Хънтингтън. Той беше бърбърив глуповат старец, който имаше високо мнение за госпожица Шумара — толкова интелигентна и красива, с истински аристократични маниери и меланхоличната веселост на циганка. Не, не му казала къде отива, но според него вероятно е заминала в чужбина, за да избегне клюките във връзка с ужасния инцидент от времето на нейното детство. Опасявал се, че е била принудена да продаде тази история на вестника за пари, тъй като била много бедна и преживявала с малката стипендия от колежа.

— Горкото дете! Да го изложат на такъв позор, при това след толкова много години!

— Знаете ли случайно, сър — предпазливо попита Саша, вече на тръгване, — дали тя говори грузински?

— Разбира се — отвърна старецът. — Тя е грузинка. Руският ѝ също е безупречен.

По-късно същия ден Саша разпита за нейни приятели в университета, но от малкото, което научи, излизаше, че е водила самотен живот, а малцината колеги, с които все пак общувала, бяха заминали за ваканцията.

Следващата среща на Саша в Лондон бе с Франк Смолет и тук извади късмет. Представи се за американски писател, пишещ книга, чийто сюжет е свързан с британската преса. Четял и харесвал рубриката на Смолет и искал да си поговори с него за работите на Флийт стрийт. Той покани Смолет на обяд в „Конот“ на другия ден.

От човека в посолството бе научил за слабостта на Смолет към алкохола и Саша се готвеше да се възползва от нея. Като начало предложи да си поръчат коктейл „Бикини спешъл“, наречен така на атомната бомба, а не на банския костюм. Обясни на келнера съставките: голям бърбън, бенедиктин, малко зелен шартрюз и резен лимон. След третия коктейл минаха на обед: ростбиф и бутилка „Мутон Ротшилд“, реколта 1961. Бе понеделник, почивен ден за един неделен вестник, и към края на яденето, което завършиха с по два големи коняка, Смолет предложи да отидат в един дневен бар — клуб в Сохо, където свирел някакъв страхотен пианист негър. Към пет часа и към края на втората бутилка „Круг“ Смолет блещеше безумно очи, съвсем отпуснат във фотьойла, и Саша реши, че моментът е дошъл. Той спомена предпазливо за случая Шумара — Берия, а Смолет отвърна с дрезгав кикот:

— Бива си го гаджето... Да започнеш да се чукаш на дванайсет години — представи си само! Ти падаш ли си по такива работи? Чувал си за Лолита, нали?

Саша го залисва няколко минути, обсъждайки прелестите на съвсем младите момичета, след което го попита как е стигнал до тази история.

— О, обещал съм, старче, на оня тип да не казвам, а и момичето се закле да пази тайната. Изчезнаха, нямам представа къде се дянаха.

Саша внимаваше да не го насилва. Наля му остатъка от бутилката и след като го изпи, Смолет рече:

— Да ти кажа, цялата работа е много странна. Чете ли за купона в Будапеца миналия месец, рождения ден на Фланагън, и за това как двама души бяха изхвърлени оттам?

Саша не бе чувал за тази история. Смолет продължи:

— Аз бих там. Не на купона. Но в хотела срещнах един приятел, писател, на времето беше журналист. Отседнал там и получил покана. С него беше и някакъв унгарец, един старец, бивш комунист, поет. Двамата нещо се спречкали с Фланагън: тоя тип, Малори, е бил там

като студент по време на революцията, разгорещил се и си изтървал нервите.

— Малори ли? — тихо рече Саша.

— Да, Том Малори. Пише романи. Не знам дали си го чувал. Да си вземем ли още една бутилка шампанско?

— Ако искаш. Само че нека аз да платя.

— Майната ти. Само членове на клуба имат право да плащат.

— Десет лири, Франк — каза барманът, млад здравеняк с грижливо сресана на вълни коса.

— Прибави го към кредита, Тони. И ни дай още една бутилка.

— Как този Малори се е свързал с момичето? — попита сякаш себе си Саша, докато Тони извади тапата и напълни двете чаши.

— Обади ми се по телефона и ме запозна с нея. Съвсем неочаквано. И знаеш ли колко ѝ плати моят редактор? Петстотин лири! Хем без нищо насреща, на голо доверие. Но да ти кажа, Малори е честно момче. Обаче не би трябвало да ти го казвам всичко това. Строго секретно, разбираш ли! Но според мен историята на момичето е истинска. Няма причини да съчинява такова нещо, а и го има в книгата. Ти чел ли си я?

— Още не, за жалост — излъга Саша.

— Същински динамит! Няма да се учудя, ако катурне половината от шибания Кремъл!

— Този Малори живее в Лондон, нали? — попита Саша.

— Не. Работи в Германия, в някакво радио, за американците. В Мюнхен май. Накрая го изритали или договорът му изтекъл — тъй или иначе отпраща нанякъде.

Смолет изведнъж се вторачи ядосано в Саша.

— Абе теб какво те интересува всъщност? Какво все ме разпитваш? Да не би да си от ЦРУ? — Той се обърна към бармана: — Хей, Тони, тук май има човек от ЦРУ. Нали такива не ги пуцваме в клуба?

— Не, ако си плащаш сметката, Франк. В момента имаш шейсет и осем лири кредит.

— Я върви на майната си! — весело рече Смолет. Той се обърна отново към Саша. — Ти наистина ли си писател?

— Ами, пиша книги — усмихна се Саша.

— О, да. Аз май не чета такива неща. Напоследък не ми остава много време. Да не би да смяташ да пишеш книга за тази история с Берия? Книга за книгата. Страхотно добра книга, казвам ти. Ти не пишеш — добави укоризнено той.

— Добре ми е — каза Саша, вдигна чашата си и се престори, че отпива от нея.

— Ще ти кажа какво мисля — каза Смолет, — ако ми се закълнеш, че не си от шибаното ЦРУ.

Саша се засмя.

— Толкова лош ли ти изглеждам?

— Изглеждаш прекалено трезвен. Сега се закълни в бутилката! Кажете „Заклевам се“ — те изпълниха някакъв сложен ритуал, като призоваха и бармана за свидетел.

— Знаеш ли, ще ти кажа какво мисля — след известно мълчание промълви Смолет. — Това не може да навреди на никого, след като историята вече е излязла наяве. Мисля, че Малори беше в Будапеща, за да се свърже с онзи унгарец и да вземе книгата на Берия. Не знам как се е добрал до момичето... всъщност каза, че я срещнал в Кеймбридж. Мъничко съвпадение, ако правилно съм разбрал. Във всеки случай аз така си мисля.

— Знаеш ли кой е този унгарец?

— Някакъв старец. Прилича на череп. Имаше някакво шантаво име, но Малори каза, че то не било истинското. Всичко е много тайнствено, старче.

Саша кимна и не разпитва повече за Татана Шумара. Вместо това се опита да научи от Смолет нещо повече за Малори, но отговорите на Смолет, когато бяха свързани, биха могли да се отнасят за всеки англичанин на трийсет и няколко години. Барманът направи нов безнадежден опит да го накара да си плати сметката, но той беше вече непоправимо пиян. Смолет тръгна препъвайки се към телефона да се обади на някаква жена, а Саша се изниза към тоалетната, където добави току-що наученото под записките си от посещението в Кеймбридж:

Шумара, Татана (Бернщайн). Израелски паспорт. Грузински произход. Напуснала Кеймбридж шест седмици преди излизането на Б. Интервю десет дни преди отпечатването. Минава за бедна, но има пари за пътуване.

Сега добави:

Малори, Том. Романист, млад. Доскоро работил в американска радиостанция в 3. Германия, Мюнхен? Представил Шумара на Смолет. Бил в Унгария за тържеството по случаи рождения ден на Фланагън. (Да се провери датата.) Заедно с някакъв стар унгарец, бивш партиец, поет, от когото М. уж взел Б. М. С. С.

Когато се върна в клуба, завари Смолет да се клатушка пред бара.

— На ваше място бих го завел у дома му, сър — каза барманът.

Саша се усмихна, подхвана Смолет под мишниците и го изнесе като дете по тясното стълбище на улицата. Тъкмо се питаше какво да прави с него, когато неочаквано, с рефлекс на закоравял пияница, Смолет проговори членоразделно и са раздвижи.

— Трябва да се прибера у дома, старче. Имам да се обаждам на куп места.

В този момент Саша видя едно празно такси. Смолет пропъзля в него и имаше достатъчно сили, за да каже адреса си, след това се килна назад, а шофьорът подкара по Шафтсбъри авеню.

Саша Димитров се питаше каква част от разговора им ще си спомня на сутринта Смолет.

* * *

Първото нещо, което Саша направи на другия ден, бе да отиде в Националния съюз на книгата, където откри името и телефона на издателите на Томас Малори. След това влезе в една телефонна кабина, следвайки една от основните инструкции на Комитета за агентите, работещи на Запад: всички местни разговори трябва да се провеждат от обществени телефони, а всички чуждестранни — чрез посолството. Дори един пратеник на културата като Саша Димитров не можеше да е сигурен, че телефонът му в хотел „Странд Палас“ не се подслушва.

Някаква секретарка в издателството му каза, че мистър Малори е в чужбина и че не са чували нищо за него от няколко месеца. Последният адрес, който имаха, беше: апартамент С, „Елизабет щрасе“ 25, Мюнхен, но доколкото имала сведение, вече не живеел там.

Предложи на Саша да позвъни на литературния му агент и му каза един телефонен номер.

И на него се чу женски глас. Саша каза, че много иска да се свърже с Малори във връзка с някаква сделка. Представи се като Боб Манинг, литературен агент на една от големите американски кинокомпани. Момичето му каза да почака. Две минути по-късно по телефона долетя мъжки глас:

— С какво мога да ви помогна, господин Манинг? Казвам се Хенисън.

Саша каза, че е за кратко в Лондон и че иска да предаде нещо важно на господин Малори, затова се опитва да го намери.

В гласа прозвуча недоверие.

— Господин Малори в момента е в чужбина.

— Къде по-точно?

Хенисън се колебаеше.

— Обади ми се миналата седмица, за да ми каже, че не желае да го безпокоят. Работи. Но аз мога да му предам съобщението ви.

— Искам да разговарям лично с него — настоя Саша.

— Съжалявам, господин Манинг, но както ви казах, моят клиент е дал своите разпореждания. Знаете колко нервни стават писателите, когато работят.

В гласа му прозвуча закачка, но Саша не се поддаде.

— Как тогава бих могъл да свърша някаква делова работа с него?

— Чрез мен, аз затова съм тук — спокойно заяви агентът.

Саша избухна: възложено му било да предложи на Малори да преработи на сценарий последната си книга, а за да направи това, трябвало да говори с него лично. Не, не можел да се срещне с агента му. Бил в Лондон само за двацет и четири часа, връщал се в Лос Анджелис. Единственото, за което моли, е да му дадат възможност да се обади на Малори, да му отпрати предложението и да получи положителен или отрицателен отговор.

— За това ще получи три хиляди долара като аванс — каза той накрая. — Плюс още три хиляди, когато предаде готовия сценарий.

— Аз мога да му позвъня — каза агентът — и след това да ви се обадя.

— Слушайте, господин... — прозвуча предупредителният сигнал, че връзката ще прекъсне и Саша пусна нова монета. —

Господин Хенисън, не мога да водя делови разговор с вашия клиент чрез трето лице, аз не работя по този начин. Ако вашият клиент държи да си играе на криеница, тогава някой друг ще получи работата.

Последва мълчание. Когато Хенисън отново проговори, в гласа му звучаха примирени нотки.

— Добре, господин Манинг. Намира се в едно тихо местенце във Франция. Вердюн сюр льо Ду, дванайсет, това е телефонният номер. Департаментът е Сон е Лоар. — Той повтори двете имена, които Саша записа в бележника си.

— Благодаря ви, господин Хенисън. Ще ви се обадя пак.

Саша затвори телефона, обади се на Международни справки и помоли за телефонния номер и името на абоната в апартамент С на „Елизабет щрасе“ 25, в Мюнхен. Нечий глас с азиатска вежливост заяви, че няма посочено име на абоната на телефонния номер. Тогава Саша позвъни на телефон 12 във Вердюн сюр льо Ду и оттам му казаха, че говори с хотел „Бургиньон“.

Той отиде в мрачната резиденция на посолството на Кенсингтън, където му бяха предоставили на разположение една стая, и се обади в главната квартира в Москва с инструкцията да се свържат с агента си в Мюнхен — мъж на име Екхард, занимаващ се с външнотърговски операции. Екхард трябваше да му се обади на телефона в един китайски ресторант на „Куинсуей“. Без собствениците да подозират, този телефон беше един от няколкото номера, използвани от съветското разузнаване на територията на Лондон.

Екхард беше опитен агент, вербуван от КГБ преди десет години, като печелеше добри пари от това. Знаеше се обаче, че политически е необвързан и неотдавна, при една строга ревизия на нещатните служители на Комитета на Запад, бяха възникнали подозрения, че е възможно да не отдава всичката си енергия в полза на Москва. В единия от докладите се съдържаше намек — макар без доказателства, — че е продавал материали на Западногерманската разузнавателна агенция „Гелен“. Оттогава на Екхард възлагаха само дребни местни поръчки, докато цялата важна работа се вършеше от резидентите в Бон и Западен Берлин.

Екхард трябваше да позвъни на лондонския номер същия следобед. Саша си намери извинение, за да отложи преговорите в Съвета по изкуствата и си купи билет първа класа за обедния полет до

Париж на другия ден. Междувременно прехвърли събраната до момента информация на връзката си в посолството, който включи един магнетофон веднага щом Саша му заговори, и се заслуша, без да го прекъсва.

Саша бе преполовил китайския си обяд, когато Екхард позвъни, малко след три часа. Саша го инструктира да открие името на наемателя на апартамент С на „Елизабет щрасе“ 25 и всичко друго, което би могло да се разбере за този човек: националност, професия, от колко време живее там, както и евентуални гости или съквартиранти, които е имал през последната година. Освен това поръча на Екхард да направи проверка в двете радиостанции за антисъветска пропаганда в Мюнхен, РСЕ и радио „Свобода“ и да разбере каквото може за един англичанин на име Томас Малори — какво е работил за РСЕ и колко време — а също да разпита дискретно в архивната библиотека на радио „Свобода“ дали въпросният Малори е имал достъп до техни архивни материали и, ако е възможно, да разбере за кой период се отнасят те.

Екхард обеща да се обади в десет часа на другия ден, на друг номер, този път в един дневен бар на Ърл Корт роуд.

Когато Саша се върна в посолството, неговата връзка го информира, че някой си Томас Малори неотдавна е бил замесен в един нашумял в пресата инцидент в Будапеща и потвърди с още данни разказаното от Смолет за приема по случай рождения ден на филмовата звезда. До този момент унгарското разузнаване не бе успяло да идентифицира унгарския придружител на Малори по време на партито. (Снимките във вестника бяха прекалено неясни, а администрацията на хотела не можеше да помогне.)

Последната подробност обезпокои Саша. До момента следата беше слаба, но фактът, че Малори пише проза и че е бил нает на работа от една водеща антикомунистическа организация беше окуражаващ. Въпросът сега бе да се изясни дали пребиваването му в Будапеща е било случайно съвпадение или връзката му с унгареца е имала и някакви допълнителни, скрити мотиви. Последното навеждаше на мисълта, че е възможно оригиналният ръкопис наистина да е дошъл от някакъв източник от комунистическия свят. В такъв случай този Малори би могъл да е само обикновен куриер. Такава възможност едва ли би била добре посрещната от централата.

Точно в десет часа сутринта извикаха Саша на телефона в дневния бар в Ърл Корт роуд. Гласът на Екхард звучеше ентузиазно. Жилищната сграда на „Елизабет щрасе“ 25 била държана от РСЕ за негови служители, а апартамент С е предоставен под наем на един руски беглец, Борис Дробнов, който работил две години за РСЕ. Екхард бе научил, че руснакът е напуснал преди близо пет месеца и е дал апартамента под наем без разрешение. Освен това през последните шест месеца при него живял някакъв англичанин, също на работа в РСЕ. Попитан дали името на англичанина е Малори, портиерът казал, че името му се струва познато, но не е сигурен.

След това Екхард се натъкнал на един проблем. Позвънил в отдел личен състав на радио „Свободна Европа“, за да попита за Дробнов и Малори, но веднага щом споменал имената им, някакъв глас с американски акцент го попитал кой се обажда. Екхард започнал да обяснява, че е делови съдружник на хер Дробнов, когато американецът го помолил да почака на телефона. Няколко минути покъсно, му казал, че ако намине при тях, по което и да е време преди 17:30, те с радост ще му предоставят всичката информация, от която се интересува. Нещо в гласа на мъжа обаче накарало Екхард да се усъмни. Той нямал никакво желание да разкрива публично самоличността си и да рискува да провали прикритието си, поради което останал без по-нататъшна връзка с РСЕ. Саша му каза, че е действал правилно.

По-нататък Екхард разказа как се обадил в архивната библиотека на радио „Свобода“ и дежурният служител — някакъв млад простосърдечен американец го информирал, че Дробнов бил прекарал вечерите между 26 март и 14 април в библиотеката, правейки проучвания, свързани с перида 1945–1953 година. Американецът добавил, че през последните няколко дни за втори път някой се интересува от това. Попитал нещо лошо ли е направил този руснак. Екхард го уверил, че прави най-обикновена справка и затворил телефона.

Саша му благодари и му обеща премия за информацията, която, както подчерта той, била първокласна. Тя надхвърляше всички негови очаквания до този момент и в същото време сочеше, че и други са тръгнали по същата следа. Саша нямаше нужда да се чуди дълго, за да се досети кои биха могли да бъдат те. Сега задачата му беше колкото

може по-бързо се добере до Вердюн сюр льо Ду. Когато келнерката дойде, той си поръча кафе. Възнамеряваше да си запази апетита за хайвера и за пастета от гъши дроб, който поднасят на пътниците в първа класа до Париж.

* * *

Два дни преди пристигането на Саша Димитров в Лондон, Макс Фрум се намираше в Мюнхен. Първокласен оперативен агент на ЦРУ, той беше мрачен белолик мъж с пронизателни остри очи. Първото му обаждане бе до директора на РСЕ, също американец, на име Дон Морган. Определиха си среща след час.

— Борис Дробнов — повтори Морган. — Той е най-вероятният. Избягал през шейсет и първа и живял няколко години в САЩ. Баща му бил известен учен по времето на Чичо Джо, така че Дробнов е имал да преодолява маса трудности, за да се сдобие със свидетелство за благонадеждност. Лично аз го приемах нормално, но не всички бяха на това мнение. Мнозина тук се зарадваха, когато се махна.

— Кога напусна?

— Преди около пет месеца. Поради усложненията с произхода можях да го направя само младши изследовател. Опитах се да му намеря работа в радио „Свобода“, но се оказа безнадеждно. Нямаме представа колко злопаметни са тези емигранти. Всеки, който е имал някакви непосредствени връзки с режима, е повече или по-малко отхвърлен. Беше жалко, защото Дробнов е умен мъж и добър работник, независимо че наистина дразнеше много от хората. Пълна липса на такт.

Фрум слушаше внимателно, с безизразно лице.

— Тази сутрин се обадох в архива на радио „Свобода“ — най-после проговори той — и се оказа, че е прекарал доста време там, горе-долу, когато е подал предизвестие за напускане. Поръчвал е служебни материали за съветския режим за периода от края на войната до петдесет и трета година. Както знаете, това е периодът, обхванат от книгата.

— Сериозно обвинение — каза директорът.

— Въпросът е сериозен — отвърна Фрум. — Държавният департамент иска от нас да го разнищим докрай и колкото по-скоро, толкова по-добре.

Морган каза:

— Ако издателите не решат да предявят иск за измама — което едва ли ще направят с парите, които им носи книгата — не виждам какво бихте могли да направите вие.

— Моята работа на този етап е просто да установя дали това *наистина* е измама — заяви Фрум, — и ако е така, да издиря извършителите. Какво ще стане след това, зависи от Държавния департамент. Толкоз. Какво бихте ми казали за политическите възгледи на Дробнов? Фанатичен антикомунист, предполагам?

Морган сви рамене.

— Струва ми се, не повече от останалите, които работят тук. Има задочна присъда от десет години заради бягството си, преценете вие какво отражение би могло да окаже това върху него.

— Говори ли грузински?

— Поне аз не съм чувал.

— И не е членувал в никаква тайна нелегална група?

— Сигурен съм, че не е — каза Морган със служебна усмивка. — Ние сме необвързана организация, господин Фрум, и внимателно следим за подобни неща. Стараем се да избягваме грубата пропаганда.

— Проверих и на едно-две места в украинската емиграция — каза Фрум. — Всички енергично отричат да знаят нещо за тази книга. Макар че, изглежда, много от тях я приемат за автентична.

— Там е бедата — въздъхна Морган. — Лично аз си имах много проблеми, докато се опитвах да реша как да се отнасяме към нея тук. Естествено трябваше да я споменем в новинарските емисии, но засега се въздържахме от коментар.

— Това е ваш проблем — каза Фрум. — Нашият е много по-труден. Между другото какъв паспорт притежава Дробнов?

— Германски имиграционен паспорт. Въпреки че вече поведе от десет години е на Запад, категорично не желае да се откаже от руското си гражданство. Проява на славянска сантименталност, струва ми се.

Фрум изглеждаше доволен.

— Това е много неудобно за него! Значи трябва да иска виза за всяка страна, през която минава. Имате ли негова снимка?

— Имаме една в архивите.

— Бихте ли ми направили две копия? Как изглежда той между другото?

— Много масивен и набит. Около метър и седемдесет. Едър, по-скоро дебел, като леко изтънява нагоре.

Фрум кимна.

— Почти съвпада с описанието, което получихме от нюйоркските издатели за човека, с когото са осъществили първоначалната сделка. — Той стана. — Е, това като че ли изчерпва нещата за момента, господин Морган. Само ако можете да ми предоставите две копия от снимката му.

— Веднага ще ви ги направим — приветливо се усмихна Дон Морган, докато отваряше вратата.

Макс Фрум задържа едно от фотокопията, което даваше добра представа за лицето, увеличено в размери 30/20, а другата изпрати спешно в Лангли. След това се прибра в стаята си в хотел „Идън“, откъдето се обади на агентите на Компанията в Лондон, Париж, Женева, Рим, Виена, Стокхолм и Мадрид, с инструкцията да направят проверка в граничните пунктове дали Борис Дробнов, руснак, пътуващ с имиграционен паспорт, е получавал някаква виза през последните месеци.

Всички отговори пристигнаха до 6 часа вечерта. Пет от тях бяха положителни: Дробнов е получил виза за Италия преди пет месеца, за Англия и Франция преди шест седмици и за Австрия и Швейцария през последния месец. Този път Фрум инструктира агентите да проверят различните полицейски служби в съответните страни, които се занимават с издаването на регистрационни карти за чуждестранните посетители, без Англия, която не прилагаше тази система. Тъй като туристическият сезон бе в разгара си, издирването би могло да обхване няколко милиона единици и независимо от въведените усъвършенствани компютри това означаваше дълги часове убийствена работа. Фрум си помисли, че известен натиск от страна на централата в Лангли, оказан в подходяща форма, би помогнал за ускоряването на този процес и направи необходимите постъпки, въпреки че независимо от това не очакваше пълен списък с адреси след по-рано от двацет и четири часа.

Междувременно направи допълнителни проучвания за Дробнов сред бившите му колеги в РСЕ. Повечето от тях потвърдиха преценката на Морган за характера и репутацията му, но Фрум научи нещо много по-важно — за близките връзки на Дробнов с някакъв англичанин, Томас Малори, който напуснал РСЕ едновременно с него и на всичко отгоре беше писател.

Фрум отново позвъни на петимата агенти на Компанията и ги инструктира да настоят пред съответните полицейски структури да проверят дали някой си Томас Малори е попълвал карти в същите хотели като Дробнов. Агентът във Виена свърза въпросния Малори с нашумялата свада по време на партито на Фланагън в Будапеща преди няколко седмици.

Нещата започваха да идват на своите места, Фрум беше по природа предпазлив човек, занаятът му го бе научил да не вярва на каквито и да било разсъждения, а преди всичко на фактите. Но още преди да получи отговорите от полицейските архиви, той трябваше да приеме в себе си твърде правдоподобното обяснение, че „Бърн Хирш“ са били подмамени в нещо, което можеше да се окаже една от най-големите конспирации на века.

Дробнов и Малори са написали книгата, впрягайки съвместно разнородните си таланти на съветолог и белетрист. Снабдили се по някакъв начин с хартия и с грузинска пишеща машина от съответната епоха и произход, а след това превели книгата на мингрелски. После Малори се свързал по някакъв начин с унгареца, който им подписал поверителна декларация, която сега се намираше в трезорите на една нюйоркска банка. Фрум трябваше да признае, че цялата схема притежаваше определена възхитителна простота и бе благодарен, че не е той човекът, който ще трябва да решава какви мерки да бъдат предприети срещу измамниците.

До следващата вечер той не само получи потвърждение на предложенията си, но и се сдоби с една от липсващите частици в мозайката — самоличността на преводача.

Дробнов и Малори заминали от Мюнхен за Италия на 20 април, ношувайки в различни хотели около Аутострада дел Соле. Следваше период от три месеца, през който в туристическите отдели на полицията нямаше никакви сведения за тях. После отново се върнали на север, след което Дробнов посетил Великобритания. После двамата

с Малори заминали за Франция и отседнали в един хотел в департамента Сом заедно с някоя си госпожа Татана Бернщайн, по баща Шумара, натурализирана израелска гражданка, родена в Зугдиди, Грузия, през 1939 година. Това беше жената, дала сензационното интервю за изнасилването, извършено от Берия, в лондонския вестник „Сънди“.

Полицейските досиета нататък потвърждаваха, че хер Дробнов и фрау Бернщайн са били в хотел „Захер“ във Виена по времето, когато Малори е посетил Будапеща, след което госпожа Бернщайн изчезва за няколко дни, за да даде интервюто за вестника в Лондон. После и тримата се връщат във Франция. Според бюрото за регистрация на чужденците преди шест дни тримата се регистрирали в хотел „Бургиньон“ във Вердюн сюр льо Ду. Това бяха последните сведения, с които разполагаха в архивите.

Много хитро, мислеше си Фрум. Дяволски хитро. Жалко само, че са аматьори!

Общо взето, ставаше дума за косвени доказателства, но те вече твърде убедително се свързваха, за да оставят място за съмнение. Същата нощ Фрум изпрати в Лангли спешен шифрован доклад. Зачака заповеди. Получи ги направо от шефа си. Трябваше да замине веднага за Франция и да държи тримата под непрекъснато наблюдение, до получаването на нови инструкции.

На другата сутрин той се качи във влака за Лион. Когато пристигна там, нае едно „Рено 16“, често срещан модел, който развиваше максимум 140 — 160 километра в час, и рано същия следобед пристигна в малкото заспало градче Вердюн сюр льо Ду.

---

[1] Професор В. Н. Виноградов — виден съветски специалист по сърдечни заболявания. ↑

[2] Професор П. Е. Лукомски — друг виден съветски кардиолог, който се спасява от „Лекарския заговор“. Грижил се за Сталин до последните часове преди смъртта му. Вероятно още е жив. ↑

[3] 28 февруари 1953 г., събота — последната известна публична поява на Сталин. ↑

[4] Скрябин е фамилното име на Молотов, от дворянски произход, преди да приеме псевдонима Молотов (Чуков). Обръщението на Сталин има подчертано обиден характер. ↑

[5] Началник на личната охрана на Сталин. ↑

[6] Според свидетелства на очевидци, включително и на поета Евгений Евтушенко, повече от 500 души в Москва били премазани от камионите на Берия при предотвратяването на евентуалните безредици, а хиляди са получили контузии, когато опечалените тълпи се опитвали да влязат в Колонната зала, където било изложено за поклонение тялото на Сталин. ↑

РЕПОРТАЖЪТ НА МАЛОРИ

Градчето представляваше куп Г-образно разположени на един от завоите на река Ду гълъбовосиви къщи с плътно затворени прозорци. Имаше тесен изгърбен мост и триъгълен площад с кафене, където мъжете се отбиваха сутрин да обърнат по една гроздова, преди да потеглят към лозята, а старците прекарваха следобеда в игра на домино.

Хотел „Бургиньон“ беше с остъклена веранда, която водеше към ресторанта. Имаше широки прозорци с виненочервени завеси, големи пиринчени кревати и просторни бани, облицовани с камък. Борис избра този хотел по стратегически и сантиментални причини: той бе отбелязан с една звезда в справочника на „Мишлен“ и се намираше само на два часа път с кола от Женева, по второкласен път до швейцарската граница. Градчето се намираше в сърцето на Кот д’Ор, „винарският рай на света“ според Борис. На десетки километри по протежение на пътя се простираха спретнато подредени терасовидни лозя, а по хълмовете властваха сиви каменни замъци.

Бяхме в хотела от една седмица. Борис отскочи до Цюрих, за да приключи с приготовленията по прехвърлянето на парите зад граница. На другия ден трябваше да отидем и ние там, за да си открием отделни банкови сметки, всеки на свое име. 300000 долара бяха за Татана, а половината от останалата сума — 1350000 долара — за мен.

В хотела изглежда имаше малко постоянни гости, но ресторантът обикновено бе пълен, главно с пътуващи на юг френски туристи, които се отбиваха от магистралата. Постоянните бяха трима яки французи с тъмни костюми, търговци на вино според мен, които ядяха обилно, в почти пълна тишина. Имаше и един блед намръщен мъж, пристигнал предната вечер. Той седеше сам в ъгъла и пиеше минерална вода „Виши“. На съседната маса се бяха разположили дребничък мъж и огромната му съпруга, която не спираше да му приказва на висок глас.

В деня, преди да заминем за Цюрих при Борис, двамата с Татана решихме да направим малък излет. Собственикът на хотела, който очевидно ни бе харесал, приготви една кошница с пастет, студено пиле,

ягоди и бутилка чудесно вино „Мъорсо“, която пъхна в найлонова торба с лед. Сутринта времето беше ясно и тихо, денят обещавахе да бъде много горещ. На закуска бяхме почти сами — само бледият мъж пиеше кафето си в ъгъла. Когато тръгнахме към колата, го видяхме да прави снимки на моста. Двама работници излязоха от отсрещното кафене, но градът общо взето изглеждаше пуст.

Решихме да не караме по магистралата, а да тръгнем по черния път за Бон и после да отбием към Пуии. Татана се разбъбри весело как ще се засели във Франция, ще купи някой изоставен замък, ще го стегне и ще кани приятелите си за уикендите, организирайки огромни купони, които ще се прочуют в цяла Европа. През изтеклата седмица чувствата ѝ към нас двамата се бяха променили — едва доловимо, но все пак реално, при това в моя полза. Тя все още проявяваше към Борис своята екстравагантна обич: смееше се и го прегръщаше, шепнеше му нежни думи на руски, но аз установих, че вече не спи с него. В хотела имахме отделни стаи и се бяхме любили само два пъти: след един обилен обяд и още веднъж, след дълга разходка из лозята, когато изтичахме в стаята ѝ. Физическата ѝ енергия бе все така неизчерпаема, но държанието ѝ бе станало още по-отчуждено и по-загадъчно.

Спряхме в Бон и седнахме в кафенето на стария каменен площад. Тя се шегуваше колко смешно би било, ако Борис просто изчезне с трите милиона и ние никога вече не го видим. По обед тръгнахме по една пътечка надолу към реката. Не се виждаше жив човек, Татана се съблече гола и влезе в бавно течащата вода. Аз я последвах. После наредихме трапезата за обяд във високата трева. Чухме шум от кола, която мина по шосето над нашата пътека, но иначе цареше пълна тишина. Чуваше се само жуженето на насекомите. Татана ме накара да пийна малко вино, наляхме си в картонени чаши. После заприказвахме за Кеймбридж. Аз ѝ говорих за нашия някогашен ректор: дребен човек с дълга бяла коса, един от най-големите познавачи на старогръцката култура и страстен комарджия — всяка ваканция го виждаха в Довил или на Ривиерата. Разказах ѝ как една година го поканили да чете лекции в университета в Тексас, в Хюстън, и той играел покер по цяла нощ в игралните домове — облечен с черната си тога и със смокинга. На връщане се отбил в Лас Вегас, където според слуховете загубил едно малко състояние.

Тя се смееше и отпиваше от виното си, легнала по гръб. Бедрата и гърдите ѝ бяха бледо маслинени, а цялото ѝ тяло беше кафяво и подхождаше на очите ѝ.

— Люби ме — каза тя.

Задвижихме се ведно с въздуха, натежал от аромата на мащерка и орлови нокти. Когато се отделихме един от друг, тя остана да лежи със затворени очи и да се усмихва към небето. Изпихме останалото вино и изядохме ягодите, после заспахме. Събуди ме нежната и изкусна ласка на ръката ѝ. Тя се наведе над мен и целуна крайчеца на ухото ми.

— Какво ще кажеш, да го направим по френски този път? — прошепна тя.

В същия момент чух, че отгоре избръмча друга кола и спря.

— Горѐ има някой — казах аз.

Тя се засмя:

— Толкова по-добре. Ще им покажем, че не само французите знаят как да се любят.

Зарових глава между бедрата ѝ. Вкусът на виното се смеси със солените сокове на тялото ѝ, което потрепери при едновременния ни оргазъм.

— Ставаме все по-добри — каза тя, когато свършихме. — С никого не ми е било толкова хубаво.

След това отново плувахме, а после се излежавахме един до друг на слънцето, докато започна да захладнява. Не бях чул колата да си тръгва, но никъде по околните полегати хълмове не се виждаше жива душа. Прибрахме нещата от пикника и се върнахме при ситроена. На около половин километър надолу по пътя задминахме някаква кола, паркирана под дърветата. Вътре нямаше никой.

Бях обещал на Борис да му позвъня в шест в цюрихския хотел, затова на връщане излязохме на магистралата, платихме си таксата недалеч от Пуии и се отправихме на юг към Бон. След двайсетина километра стигнахме до една бензиностанция. Резервоарът ми беше пълен до половината, но аз се отбих и поисках 20 литра супер. Казах на момчето да провери маслото и водата, а после пуснах в автомата монета от един франк и получих две пластмасови чашки с черно кафе.

Пет минути по-късно бяхме отново на магистралата. Сега бях сигурен, че ни следят. Беше същата кола, която задминахме по

пътеката към реката — голямо рено с лионска регистрация. Бях го забелязал при бариерата, където платихме таксата, тогава беше на неколкостотин метра отзад и на бензиностанцията пристигна само няколко минути след нас. Беше доста далече и не можах да разгледам добре шофьора, видях само, че е със сламена шапка и тъмни очила.

Реших засега да не казвам на Татана и се съсредоточих да измисля нещо. Ситроенът не вдигаше повече от 150 километра в час и се съмнявах, че можем да се откъснем от реното. Най-близкият голям град беше Шалон, там можех да му се изплъзна по страничните улички, но не познавах града — вероятно за разлика от него. После реших да спра в канавката и да видя какво ще стане: шофьорът едва ли би направил нещо рисковано на такава оживена магистрала.

Изведнъж ми хрумна нещо друго. Между двете платна имаше равна пясъчна ивица с недовършена мантинела от вълниста стомана. Забелязах, че на места тя прекъсваше, за да могат да се правят отбивки при ремонти на пътя. Казах на Татана да затегне колана си. Вече карах с над сто и двайсет в час по скоростното платно. Виждах, реното ни следва, на около четирисотин метра зад нас. В този миг съзрях малка пролука в мантинелата, на по-малко от триста метра. Проверих в огледалото какво прави реното, после минах в средното платно и казах на Татана да се облегне назад и да се държи здраво. След това рязко натиснах спирачките, извих кормилото, за да не поднесе колата, минах на втора и почувствах как цялата кола се изправя като кон на задните крака. Моторът изрева, когато рязко извих кормилото наляво. Чу се свистене на гуми и мантинелата профуча на няколко сантиметра. Колата подскочи върху пясъчната ивица в средата на пътя и мина в отсрещното платно.

Натиснах газта и само след секунди се разминах с реното. Шофьорът рязко натискаше спирачките, но беше закъснял. Чудех се дали ще рискува да направи опасния завой в насрещното движение при следващата пролука в мантинелата — там обаче щеше да възникне проблемът с талона за платената пътна такса. Аз вече бях решил да кажа, че моят е излетял през прозореца. В крайна сметка щях да платя пълната такса от Лион, но ако след мен се появеше още една кола без талон, щеше да стане доста подозрително.

Сигурно онзи, който ни следеше, е разсъждавал по същия начин, защото реното вече не се появи. Реших да не рискувам повече и отново

да обърна при изхода за Пуии. Почувствах, че докато стискам кормилото, ръцете ми се потят. Едва тогава обясних на Татана какво се случи.

— Може да е съвпадение — неуверено каза тя.

— Няма да рискувам трите милиона заради някакво съвпадение — отвърнах аз.

— Кой ли би могъл да е?

— Сигурно някой от хотела.

Веднага си помислих за бледия мъж, който сутринта снимаше на моста. Сетих се как фотографите от вестниците държат обективите под прав ъгъл напред, за да могат мигновено да насочват апарата в различни посоки.

— Може да работи за руснаците, за американците или дори за швейцарците — продължих аз. — Който и да е, да се омитаме. Трябва да предупредим и Борис, с неговия шибан паспорт без гражданство могат да го засекат на всяка граница.

— Моля се на бога да работи за швейцарците — каза тя.

Кимнах в знак на съгласие.

— Техните служби са много подозрителни. Ако Борис е открил вече онези сметки на твое и на мое име, много е възможно да правят някаква бърза проверка — говорех така не само за да убедя нея, но и себе си.

— Само да не са руснаците — промълви тя. Седеше сковано на седалката и гледаше напред.

Когато стигнахме при изхода за Пуии, аз обясних как съм загубил талона, а мъжът на бариерата ми написа дълга квитанция, глоби ме с 22 франка, хвърли един одобрителен поглед на Татана и ни пусна да минем.

През това време аз разучавах картата и реших, че най-безопасният и най-бърз маршрут назад е отново на юг по магистралата. Мислех си, че реното е вече далеч пред нас и ако интуицията не ме лъже, човекът вече се е върнал в хотела.

Минахме в отсрещното платно и прекосихме бариерата, като отново платихме таксата. Тогава Татана каза:

— Ако са руснаците, здравата сме загазили.

Усмяхнах се тъжно на себе си: думите ѝ буквално повтаряха слабите възражения, които бях изложил пред Борис още във

„Фрабечи“. Накрая казах:

— Борис е в по-голяма опасност от нас. Той все още е съветски гражданин, нали знаеш?

— Аз също — отвърна тя. — Който някога е бил съветски гражданин, завинаги си остава такъв, така разсъждават те.

— По-вероятно е да са американците.

— Може издателите да са се усъмнили в нещо и да са поискали от ЦРУ да извърши проверка.

— А как са успели толкова бързо да стигнат до нас?

Не отговорих веднага. Аз също не знаех. Помислих си за Смолет и за Ласло Ласло — като че ли те бяха най-слабите брънки във веригата. А също и за самия Борис и за неговите грузински приятели в Париж. Възможно ли беше някой от тях да се е разприказвал? А може Борис да е оставил някоя сериозна улика в апартамента в Мюнхен.

— Вероятно има някакво просто обяснение — неуверено казах аз. — Най-важното е, че парите са у нас. Ако се наложи, още утре можем да се метнем на някой самолет, а до другиден да сме обиколили половината свят.

Татана не каза нищо и през останалото време карах колата в пълно мълчание. Първото, което забелязах при пристигането в хотела, бе, че реното го няма. Обърнах ситроена и паркирах на около двеста метра от хотела, по посока на швейцарската граница. Часът беше шест без петнайсет. Хотелът беше съвсем тих, в бара и в ресторанта нямаше никой. Качихме се в моята стая и изведнъж си дадох сметка, че Татана идва за пръв път с мен. Дадохме поръчка за телефонен разговор с хотел „Швайцерхоф“ в Цюрих. Свързаха ме почти веднага — след минута чух гласа на Борис, който викаше:

— В джоба ни са, *mon cher!* Не можеш да си представиш колко лесно стана. И едно дете можеше да се справи! Единственото, което искат, е да си покажеш паспорта и да оставиш спесимен от подписа си.

Прекъснах го, за да му кажа, че това е чудесно, и продължих:

— А сега слушай внимателно, Борис — и му разказах какво се случи следобеда.

— Сигурен ли си?

— Деветдесет и пет на сто. Следят ни и трябва да изчезваме още тази вечер. Същото се отнася и за теб... не ме прекъсвай! Веднага си уреди сметката и кажи, че още тази вечер заминаваш за Париж. Дай им

адреса на „Американ експрес“, там да ти препращат писмата. После вземи такси и слез на някоя оживена улица. По това време има голямо движение, няма да е трудно. Изчакай малко и вземи такси в обратна посока. Тогава си плати сметката и се качи на другото такси. Стар номер, но все още най-добрият. После намери някой малък хотел и ми се обади, за да ми кажеш адреса. Ние ще тръгнем утре, още преди разсъмване. Чакай ни към 6 часа.

— Мисля, че драматизираш, *mon cher*.

— Дано да е така... Дано, по дяволите!

Затворих телефона и отидох да намеря собственика.

— Случи се нещо непредвидено — казах му аз. — Налага се още тази вечер да заминем за Париж. Ако някой ни потърси, може да се свърже с нас чрез „Американ експрес“ в Париж. Между другото — продължих аз, като сниших гласа си — можете ли да ми кажете какъв е този човек, който пристигна онзи ден вечерта? Онзи бледият, който се храни сам на ъгловата маса?

— А, за американеца ли питате? Казва се мосю Фрум. Не е ли ваш приятел?

— Не. Защо?

— Той също попита за вас, още първата вечер, когато пристигна.

— Какво му казахте?

Французинът се намръщи.

— Казах му имената ви. Беше много настойчив, нали разбирате? — Лицето му се проясни и той хитро намигна: — Помислих си, че се интересува от госпожата.

Усмихнах се насила и казах:

— Ще ми направите ли една малка услуга? Не искам американецът да научи, че си тръгваме, поне до утре. Вие сте напълно прав — добавих. — Наистина имаме усложнения с госпожата. Искам да тръгнем към два часа през нощта, но без той да усети. Можете ли да ми дадете ключ, за да излезем от хотела?

— Разчитайте на мен, аз ще се погрижа за това! — Той се усмихваше, очевидно конспирацията му доставяше удоволствие. — Можете да пуснете ключа в пощенската кутия. Ще дойдете ли пак? — попита той и се зае да пише сметката.

— Надявам се — излъгах аз. — Първо ще се обадим по телефона.

Борис позвъни отново след по-малко от час.

— В момента съм в хотел „Банхоф“. Мизерна работа! Запазил съм две стаи и за вас — бързо добави той. — Страхотно го изиграх твоя номер с таксито! Дори го повторих два пъти, наистина беше забавно.

Отново му повторих, че ще бъдем при него към 6 часа сутринта, а после двамата с Татана слязохме за вечеря.

В ресторанта нямаше и следа от американеца Фрум. Татана мълча като никога, през цялото време. Поръчах шампанско и тя изпи сама цялата бутилка, но почти не се докосна до храната. Моите опасения изглежда бяха заразни, защото дори шампанското не я развесели.

Вече пиехме кафето, когато влезе Фрум. Той се насочи право към масата си, без да погледне към нас. Аз обаче забелязах, че лицето му е леко порозовяло, с очертана бяла рязка над носа, оставена от тъмните очила. Господин Фрум очевидно бе прекарал деня на слънце. Забелязах също, че си поръча съвсем лека храна и изглежда бързаше да привърши.

Оставих Татана на масата и взех ключа от външната врата от жената на съдържателя, после се качих да приготвя багажа и го сложих до нещата, оставени от Борис. Татана се качи след няколко минути и двамата отидохме в нейната стая. Бяхме изтощени от слънцето. Легнахме на леглото и задряхахме. Аз обаче бях нащрек за най-малкия шум отвън. Най-после към полунощ се измъкнах от стаята, заключих вратата след себе си и слязох долу. Хотелът бе тих като празна църква. Навън бе изгряла луната с форма на полумесец, кафенето отсреща беше затворено и градчето спеше. Пред хотела имаше четири коли, всичките с френска регистрация, но реното го нямаше нито на площада, нито на улицата до реката. Огледах набързо ситроена — да не би някой да е изпуснал гумите или да е прекъснал хранването. Всичко беше наред и моторът запали веднага. Когато се върнах в стаята, Татана се размърда, но не се събуди.

Почаках да стане 1:45, преди да я събудя. Болеше я главата от слънцето и от шампанското и настоя да си вземе един студен душ. Наложих се на два пъти да се връщаме в хотела — предпазливо и бавно, — за да пренесем целия багаж до колата. Единственият звук, който

чухме, бе крясъкът на две котки, които прекосиха улицата и изчезнаха в някаква алея.

Потеглихме малко след два. Не се виждаше никаква светлина — нито от хотела, нито от друга кола. Фаровете на ситроена осветяваха селския път далеч напред. Той беше прав и пуст, наоколо тъмнееха лозята. Карах направо, докато стигнахме до планинския път с много завои, който се изкачваше нагоре по склоновете на Юра — естествената планинска граница между Франция и Швейцария.

Татана беше спуснала назад седалката си и отново беше заспала, свита на кълбо. През следващия половин час задминах само един ТИР, който пъхтеше нагоре по острите завои. След десет минути стигнахме до границата. Дори не събудих Татана — само взех паспорта от чантата ѝ и го показах заедно с моя на двамата сънени служители, които ми кимнаха и махнаха с ръка.

Започна спускането по стръмния и пълен със завои път сред тъмните борови гори към Леманското езеро. От двете страни имаше червени и бели стълбове за маркировка по време на зимните снегове. Изпреварихме само една кола — малко семейно пежо, с мъж и жена в него. Фаровете му скоро се загубиха зад нас. Непрекъснато поглеждах в огледалото и вече бях сигурен, че никой не ни следи.

След петнайсетина километра с много завои пътят стана равен и ние излязохме на магистралата за Женева. След още двацет минути навлязохме в покрайнините на Лозана. Отбих се до гарата, чийто вход бе осветен. Събудих Татана и двамата влязохме в една денонощна закувалня, където пихме кафе, а тя си взе и коняк.

— Всичко е наред — казах аз, — отървахме се от него. Ако имаме късмет, собственикът ще му каже, че сме заминали за Париж и следващите няколко дни той ще кисне в „Американ експрес“ и ще ни чака да се появим.

Тя не изглеждаше много убедена.

— Ако са се заели с нас, има и други начини да ни проследят. Могат например да проверят регистрацията в хотелите. По-добре да се върнем във „Фрабечи“.

— Най-напред трябва да уредим въпроса с парите — постарях се гласът ми да звучи небрежно. — Все ще измислим нещо, скъпа. Веднага щом пристигнем, ще проведем истински военен съвет с Борис.

Тя мълчаливо допи коняка и си купи пакет цигари. Аз взех сутрешното издание на „Журнал дьо Женев“, но в него не се споменаваха нищо за дневниците на Берия, а още по-малко за англичанин, руснак и израелка, издирвани за измама.

Пет минути по-късно вече карах на север към Берн. По пътя срещах главно камиони, но аз вече не се тревожех от фаровете зад нас. Разбира се, Фрум, ако това наистина беше името му, е записал номера на ситроена ни, но не виждах как би могъл да ни следи отблизо, без да потърси помощта на швейцарската полиция, дори ако приемем, че вече е разбрал за заминаването ни. В същото време реших, че трябва колкото е възможно по-скоро да се отърва от старата кола.

В 4:30 бяхме в Берн, след час и половина пристигнахме в Цюрих. Небето избледняваше над сивите сгради и зад камбанариите на църквите край реката. По улиците се появяваха хора, тръгнаха рано на работа. По Хаупт щрасе дрънчаха първите трамваи. Открих гарата — хотел „Банхоф“ беше срещу нея. Някакъв старец метеше фоайето, но на рецепцията нямаше никой. Натиснах звънеца и същият човек пристигна, накуцвайки. Казах му, че хер Дробнов е направил резервации за нас, но не му казах имената ни. Той се наведе над бюрото и извади две адресни карти.

— *Bite* — каза той, след което, без да ни поиска паспортите, се върна куцуквайки при метлата си и продължи да мете.

Разбрах, че късметът ни проработи и набързо попълних картите. Себе си нарекох Дейвид Маркам, директор на компания, а Татана — госпожа Маркам, домакиня. Изругах по адрес на Борис, че е запазил отделни стаи, но реших, че ако някой се заинтересува, ще кажа, че очакваме още някакъв приятел. На рецепцията имаше списък на гостите и аз открих името на Б. Дробнов в стая 277 — а се надявах, че той е минал със същия номер при регистрирането.

След продължително чукане той най-после отвори вратата. Очевидно беше заспал, облечен в синьо-зеления си костюм с кремавата копринена риза и обувките от крокодилска кожа.

— Добре дошли, другари! — той затвори вратата и тежко се запъти към страничната маса, където имаше полупразна бутилка шнапс. — Нямам нищо за теб, *mon cher* — обърна се той към мен. — Ще трябва да пиеш вода. Тук не сервират дори кафе преди седем.

Той напълни две чаши и подаде едната на Татана, а своята изля наведнъж в гърлото си.

— И така — каза той, обръщайки се отново към мен, — значи смяташ, че има някакви проблеми?

— Да, и то сериозни. Не знам как са загрели, дяволите да ги вземат, но факт е, че знаят.

— Кои са те?

— Някакъв американец на име Фрум.

Борис закрачи из стаята, докато аз се отпуснах в креслото, а Татана се излегна на леглото.

— Значи американец... — най-сетне каза той. — Имаш ли някакво доказателство, че е американец?

— Така пише в паспорта му.

— Паспортите могат да бъдат фалшифицирани, купени или откраднати. Те не доказват нищо. — Той стоеше в средата на стаята, сплел ръце над главата си. — И ти смяташ, че е опасно да оставаме тук?

— В този момент да. Винаги могат да ни открият в хотелите. Но аз искам да знам как са ни открили. Възможно ли е някой от грузинските ти приятели да е казал нещо, например старецът, който ти даде пишещата машина?

Борис кресна ядосано:

— Ти не знаеш какъв човек е! Един път да го видиш и през ум няма да ти мине такова нещо! Тези грузинци са твърди като скала! — Той извъртя очи към Татана, която само сви рамене. — Те не дрънкат, където им падне! — изрева накрая той.

— Добре де — казах тихо, — все някой трябва да се е разприказвал. А сигурен ли си, че не си оставил някакво доказателство в апартамента?

— Изхвърлих всичко ненужно. Същото направих и когато си тръгнахме от „Фрабечи“, всичко изгорих. Не съм глупак. А ти? Какво ще кажеш за цирка, който разигра в Будапеща? Не мислиш ли, че това може да им е подсказало нещо?

— Това си беше просто едно шоу. Нямаше нищо, което да ме свърже с Берия. — Но в себе си съзнавах, че в Будапеща бях прекалил. — Пък и РСЕ им е винаги под ръка, нали ти казах, че това е едно от първите места, където ще проверят.

— Там работят хиляда души — заяви Борис. — Според теб разполагат ли с достатъчно агенти, за да проследят всичките?

— Но нас ни следяха — отвърнах аз, като си дадох сметка, че така няма да стигнем доникъде. Изглежда той още не проумяваше, че наистина сме заплашени. — Слушай — казах накрая, — нали взехме парите? Нека днес уредим банковите сметки, а утре да се махаме. Да отидем някъде далеч. Някъде, където няма да имаме проблеми с прехвърлянето на парите и, най-важното, където КГБ и ЦРУ — ако наистина е ЦРУ — няма да ни стигнат.

Борис се изсмя дрезгаво:

— И къде, по дяволите, е това място? Може би на луната?

Погледнах към Татана.

— Повече от сто страни членуват в Обединените нации. Да кажем, около петдесет от тях, са извън комунистическата сфера на влияние. — Станах и взех от бюрото няколко листа от хотелските бланки за писма. — Да започнем отначало — казах. — От буквата „А“.

— Албания — каза Борис и двамата с Татана се засмяха в един глас.

Разполагахме само с три часа, за да измислим някое безопасно кътче на света, преди да отворят банките.

* * *

Макс Фрум съзнаваше, че се е държал като глупак. Дори нещо по-лошо: като последен аматьор. „Вече съм твърде стар за този вид оперативна работа“, горчиво си мислеше той. Преследването с коли беше номер за Джеймс Бонд. Фрум го беше приложил, защото мислеше, че двойката напуска хотела. Руснакът вече си беше отишъл, а той видя другите двама да слагат някакви пакети в колата и реши, че е пропуснал товаренето на останалия багаж. Вместо това те си направиха пикник и се чукаха в тревата.

Оставаше възможността да ги следи чрез съдържателя на хотела. Бедата обаче бе там, че както старецът, така и жена му поддържаха чудесни отношения с двамата гости и Фрум не искаше да събуди подозренията им с въпросите си и да подплаши птичките. И след това дойде катастрофата, инцидентът на магистралата. Нямахме съмнение

— те са го видели и успяха да го надхитрят на негов терен. Откъде, по дяволите, им хрумна да се навират в оня пущинак! Разбира се, че там са забелязали колата. Той побърза да отиде до бюрото на „Авис“ в Шалон и да смени реното със симка — макар че това едва ли имаше вече някакво значение. И като капак на всичко беше твърде уморен след прекарания на открито ден, за да стои буден и да наблюдава хотела както трябва. И ето че пиленцата бяха отлетели.

Фрум не скри нищо в своя доклад до Компанията: нямаше смисъл да продължава играта, след като е разкрит. Това не само щеше да изложи на риск цялата операция, но и съществуваше вероятност играта да загубее. А Фрум очакваше с нетърпение добрата си пенсия, за да може да се оттегли на Бахамските острови и да се отдаде на подводен риболов.

На следващата сутрин той напусна хотел „Бургиньон“ и замина за Лион, където изпрати от Централната поща телеграма до Лангли. След час и половина получи отговора: ДЪЛБОКО ОГОРЧЕНИ ТВОЯ НЕУСПЕХ ТЧК НАЛОЖИТЕЛНО ЗАМИНАВАНЕ ТЧК ПРЕДЛАГАМЕ ХОТЕЛ МАЙЕРХОФ ЦЮРИХ ТАМ ВАНГЕР И МАКЛИЙН ЩЕ ПОМОГНАТ С ВСИЧКО ВЪЗМОЖНО ТЧК ПРИЯТЕЛИТЕ ВЛЕЗЛИ ВЪВ ВРЪЗКА С ФОЛКСКАНТОНАЛЕ БАНК ЦЮРИХ ТЧК ТОМАС. „Приятелите“ означаваше „противника“, а Томас бе шефът му.

Фрум се обади на гарата и разбра, че след по-малко от час има влак за Цюрих. Той върна симката в представителството на „Авис“ и взе такси до гарата, където изпи две бири, за да убие дващестте минути до заминаването на влака. Компанията, естествено, бе направила единственото възможно нещо: отстраняваха го от работата и я прехвърляха на Вангер и Маклийн, които сега трябваше да информира в хотел „Майерхоф“. Тед Вангер беше американец, който работеше като старши пласьор във фабриката на „Нестле“ във Веве; а Маклийн беше резидентът на Компанията в Женева, където ръководеше малка и уважавана финансова фирма. Фрум лично не се познаваше с нито един от двамата.

В 11:40 влакът за Цюрих пристигна и той се качи в празно първокласно купе. Докато спретнатите покрайнини на града се изнизваха край прозореца, той си блъскаше главата да разбере как Противникът е успял да се добере до *Фолкскантонале Банк*. Това беше

сериозен удар за Компанията, но пък, от друга страна, несравнимо по-опасен за Дробнов, Малори и госпожа Бернщайн. Следата отново пареше — само че вече и от двата края!

Фрум се облегна удобно назад и си помисли с надежда, че във влака има приличен вагон-ресторант. Той не бе успял да оцени по достойнства храната в хотел „Бургиньон“.

* * *

Саша Димитров пристигна с наетия мерцедес, спортен модел 280 SL, във Вердюн сюр льо Ду в 4:30 следобед, след като бе изминал 314-те километра от Орли за малко повече от два часа. И въпреки това закъснението му бе от четирийсет и един часа. На рецепцията научи, че англичанинът и израелката са заминали за Париж преди две нощи, посочвайки като адрес за връзка бюрото на „Американ експрес“. Руснакът Дробнов изчезнал преди това, очевидно оставяйки англичанинът да плати сметката му.

Първата реакция на Саша бе учудването му, че изобщо са си направили труда да оставят някакъв адрес. Това почти със сигурност беше блъф. Освен ако разбира се не очакват някакво важно съобщение. Той изпи едно перно на бара и поръча два телефонни разговора — с бюрата на Комитета в Париж и в Женева. Когато го свързаха, той прояви предпазливостта да говори на английски, тъй като телефонът беше зад бара и френският можеше твърде лесно да бъде подслушан, а руският веднага би привлякъл вниманието. Саша беше скрил съветския си дипломатически паспорт и сега се представяше за американец, живеещ постоянно в Лихтенщайн.

Връзката с Париж бе установена почти веднага и той нареди да се установи наблюдение над „Американ експрес“, особено на пратките до поискване. С изненада научи, че френското бюро вече разполага със снимки на тримата заподозрени.

Връзката с Женева се забави повече: тя мина през централното швейцарско бюро, което изпълняваше поръчки двамайт и четири часа в денонощието, и няколко минути по-късно го свързаха с един необявен телефонен номер. Гласът в слушалката се представи като мосю Ролан.

Беше ясен и остър и говореше безпогрешен английски с лек швейцарско-немски акцент.

— Къде се намирате?

Когато Саша му обясни, мъжът каза кратко:

— Тръгвайте веднага и елате на Рю де Гранж 46, апартамент 3.

Преди Саша да успее да каже нещо, линията замлъкна.

От кухнята вече се разнасяха приятни миризми, но той се задоволи със сандвич и двойно кафе, преди да потегли отново с колата за Женева. Към осем часа вечерта беше на Рю дьо Гранж — светилището на женевската тежка буржоазия, чиито крепости с бронзови решетки и дантелени завеси крият банковите тайни за милиарди долари във всякаква валута, често с потаен, съмнителен произход.

Мосю Ив Ролан обитаваше мезонет на последните етажи на една от малкото жилищни сгради на улицата. Саша успя да напъха мерцедеса в редицата американски автомобили на улицата и натисна звънеца на плочката встрани от вратата. Някакъв глас прохриптя от домофона на швейцарски немски и Саша се представи с новото си американско име. Вратата щракна и се отвори.

Апартаментът беше наистина разкошен, напомняше изложбена зала за скъпа скандинавска мебел. Собственикът му беше стар човек с грижливо сресана назад посивяла коса. Очите му имаха цвета на мръсен лед, тънките му стиснати устни бледнееха. Очевидно не се усмихваше често, дори от учтивост.

— Изпуснали сте заподозрените във Франция — започна той на руски, след като затвори вратата и окачи двойната верига. — В Москва не са доволни.

Саша сви рамене и потъна в едно жълто кресло от пенокаучук с формата на огромно яйце.

— Искам да пийна нещо — каза той.

Ролан му наля мъничко немска водка. Саша отпи без удоволствие: беше блудкава на вкус и неизстудена.

— Какво е очаквала Москва да направя? — каза той. — Да наема частен самолет от Лондон до Бон?

— Не се опитвайте да остроумничите, моля. — Руският на Ролан бе с прецизния елегантен ленинградски акцент. От швейцарския немски не бе останала следа. — Москва очаква резултати — продължи

той и се разположи в друго тапицирано с кожа яйце. — Вашите издирвания в Лондон и Мюнхен бяха от полза, но се оказаха недостатъчни. Заподозрените са все още на свобода.

Той връчи на Саша три снимки: първата беше студиен портрет на млад мъж с умислено изражение, втората — на мургава млада жена с кръгло лице, а на третата, доста размазана, личеше мъж с рошава коса и груби черти.

— Томас Малори, госпожица Татана Шумара и Борис Дробнов — каза Ролан. — Последните две са от нашите собствени фотоархиви. Не са много скорошни, особено тази на Дробнов, но вършат работа. Фотографията на англичанина е от обложката на последния му роман. — Той млъкна, за да си запали тънка черна пура. — Вие не се сетихте да го потърсите сам, Димитров.

Саша внезапно се почувства уморен и потиснат. Този вид игра не му харесваше: той се палеше лесно и бе прекалено подвижен. Липсваха му търпението и упоритостта на истинския агент, постоянното следене на всички факти, на най-малките подробности, преди да се стигне до окончателното заключение — без въображение, без каквото и да било вдъхновение или полет на фантазията, само с железните изводи на хладния ум.

Ив Ролан притежаваше точно такъв ум. Освен това заемаше твърде висок пост в Комитета: шеф на швейцарското бюро, което контролираше съветската шпионска и контрашпионска мрежа в Западна Европа. Швейцарските власти го знаеха като преуспяващ търговец на картини и антики, фактът, че бе повикал Саша лично можеше да означава само едно: че е било взето някакво решение и сега се предприемат съответни действия.

— Докато вие кръстосвахте Англия и Франция — продължи възрастният мъж, — ние извършихме проучвания в Унгарската народнодемократична република. Смятаме, че едновременното присъствие миналия месец в Будапеща на англичанина Малори и на вашия алкохолизиран журналист от Лондон не е случайно. — Той изтръска с пръст пепелта от пурата си в една зелена ониксова купичка. — Журналистът ви е осведомил, че Малори е бил във връзка с някакъв унгарец. Нашите служители в Будапеща проведоха разследване и са задържали за разпит този човек. Подозрителен тип, лежал на два пъти в затвора, като втория е било заради участие в контрареволуцията.

Миналата есен е успял чрез връзки в армията да получи виза за Съветския съюз, където е посетил един нежелан индивид. — Той каза името на един добре известен писател дисидент, чиито романи Саша бе чел в самиздатски копия.

— Според нас — продължи Ролан, — едва ли въпросният унгарец е могъл да изнесе някакъв нелегален материал при посещението си, но проявите и биографията му говорят, че е възможно да се е съгласил да подпише документа, който американските издатели твърдят, че притежават.

— Какво казва той по този въпрос? — попита Саша.

Ролан пушна остатъка от пурата в ониксовата купичка, след което се облегна назад и се вторачи в тавана.

— Естествено, отрича всичко. Също така твърди, че има влиятелни връзки сред военните в Москва, което може и да е истина. За съжаление, нямахме възможност да проведем самостоятелен разпит, а само в присъствието на унгарците.

— А какво казват хората от персонала на хотела, където се е състоял приемът на киноактьора?

— Не могат да ни помогнат. Познават добре човека: това е голям туристически хотел, точно от онзи тип космополитно сборище, каквото би могло да се очаква той да посещава. Но нищо не могат да кажат за въпросната нощ нито пък да го свържат по някакъв начин с англичанина Малори. Унгария е изключително хлабаво управлявана страна — с лека въздишка добави той. — Имперското им буржоазно минало плаче за по-твърда ръка, а ние напоследък съвсем сме ги отпуснали. Но това е друг въпрос. Що се отнася до нашия проблем, нещата много ще се улеснят, когато заловим Дробнов.

Той се изправи и отиде до едно бяло бюро, отключи чекмеджето и извади от него някакъв плик.

— Димитров, това е вашият шанс. Комитетът ви възлага една изключително деликатна задача. Ако успеете, ще получите награда. Ако се провалите... — той сви рамене. — Вие няма да се провалите.

Саша се взря в плика, който бе поел. На лицевата му страна пишеше с червени букви: ЛИЧНО ЗА АЛЕКСАНДЪР ДИМИТРОВ. Той го разпечата и извади един лист тънка розова хартия, изписан на машина. Подпис нямаше.

Ролан се отпусна във фотьойла и внимателно го наблюдаваше, докато той четеше. Саша се постара да запази лицето си безстрастно. Прочете два пъти написаното, сгъна отново листа и каза:

— Само Дробнов ли? А другите двама?

— Другите двама не са ваша грижа. Вчера предобед бяха проследени от *Фолкскантонале Банк* в Цюрих до тукашното летище, откъдето излетяха снощи с еднопосочни билети първа класа до Найроби, със самолета за Йоханесбург, който има престой в Кайро. Вече са поети от нашето африканско бюро.

— А Дробнов?

— С Дробнов се заемате вие. Отседнал е в хотел „Банхоф“ в Цюрих, където съм поставил трима души на пост. Дробнов е подал молба за южноафриканска виза, което с неговия *Fremadenpass* ще отнеме няколко дни. Тоест разполагате с достатъчно време, за да изпълните възложената ви задача, Димитров. — Той погледна часовника си. — Бих желал да ви предложи кафе, но ми се струва, че е най-добре да потеглите незабавно за Цюрих. Имате резервация в хотел „Мариенбад“, недалеч от „Банхоф“. — Той се изправи отново и отвори вратата. Когато Саша вече пристъпваше прага, Ролан каза: — Забравихте нещо.

Саша се огледа наоколо, после бръкна в джоба си и извади инструкциите. Ролан запали розовата хартия с една златна запалка и остави пепелта да се разпилее по бледите дъски на пода. Той кимна на Саша на излизане, без да му подаде ръка.

* * *

— Поне в едно ни проработи късметът — каза Тед Вангер, оставяйки телефонната слушалка. — Макар че не знам дали „късмет“ е точната дума в случая? Това е един мой отдавнашен приятел от „Гелен“. Някакъв куриер на КГБ, който работи извън Мюнхен, им подхвърлил нещо и моят приятел помислил, че може да е интересно за нас. Противникът е хванал на мушка Дробнов и Малори. Както изглежда, размърдването е на доста високо равнище: изпратили са специален човек от Москва.

— По дяволите! — Макс Фрум дъвчеше студен сандвич с пуешко месо. — Само това ни липсваше, да си омешаме шапките с руснаците! Само Дробнов и Малори ли? А момичето?

— В сценария няма никакво момиче. От моя човек искали да направи справка за адреса и битието на Дробнов в Мюнхен. Така се натъкнал на съквартирanta му Малори: двамата работили заедно в РСЕ. Изяснило се също, че Дробнов прекарал доста време в архива на радио „Свобода“, проучвайки периода на Берия. Човекът направил проста сметка и се свързал с германците — той им подхвърля от време на време нещо полезно, а те не го закачат. Един вид танто за танто.

Фрум се намръщи над чинията си.

— И колко ще струва всичко това, Тед? Не ми казвай, че твоят приятел ти съобщава това заради черните ти очи?

Тед Вангер се ухили. Той беше едър рус мъж с типично американска външност, около четирийсетгодишен.

— Въпросният двоен играч се опитал да изработи германците за петдесет хиляди марки, те смъкнали с пазарлък наполовина и той сега ще е много щастлив да получи от нас още половината от тази половина.

— Евтино, няма що! — възкликна Фрум. — За едното удоволствие да научим, че Противника работи редом с нас по същия сценарий. Може би дори точно тук, в Женева, в същия този момент.

Телефонът извънтя отново. Вангер вдигна слушалката, кимна няколко пъти, записа си бързо нещо в един бележник, каза „Браво на теб!“ и затвори.

— Хайде на работа — извика той. — Малори и момичето са ходили на летището и са си купили билети за полет 287 на Суис Ер до Найроби. Излитат след час и петдесет минути.

— А Дробнов?

— Не се подава от дупката си в „Банхоф“. Кършоу и Типинг имат грижата за него. Молбата му за южноафриканска виза се връзва напълно с последното развитие на нещата: макар че Найроби вероятно е само междинна спирка. Поне се надявам да е така. В Южна Африка се работи далеч по-лесно.

Фрум кимна.

— Тамошните хора пипат доста здраво. Ще направят живота на Противника черен.

След двадесет минути Вангер се носеше с едно такси към летище Коантрен. Като висш служител във фирмата той на практика си беше сам шеф и неговите колеги бяха свикнали с честите му пътувания в чужбина, понякога с предизвестие само от няколко часа.

Тед Вангер не направи никакво съзнателно усилие да остане незабелязан, когато пристигна на летището. Носеше два куфара от свинска кожа и също такава пътна чанта и се отправи направо към бюрото на Суис Ер, където си купи билет първа класа за отиване и връщане до Йоханесбург. Беше облечен в кремавобял костюм, препасан с пълен комплект фотографско оборудване, каквото обикновено мъкнат богатите туристи, и след като мина през митническата и граничната контрола, както и през обичайната проверка за скрито оръжие, влезе в безмитния магазин в залата за заминаване и си купи четири бутилки от най-скъпото уиски и три картона от любимите си цигари. Тед Вангер външно напълно съответстваше на онова, което в действителност беше: високоплатен американски служител в командировка до Южна Африка, съчетаващ удоволствието с бизнеса.

Той разпозна Малори и Татана още с влизането в залата: не само по описанието на Фрум, но и по техните снимки, чиито копия лежаха върху бюрата на всички служители на Компанията: тази на Малори, взета от неговите английски издатели, а на момичето — от лондонския „Сънди“. Имаше също така и по-скорошни снимки, направени от Фрум пред хотела във Вердюн, за потвърждение на идентичността.

Двамата седяха в най-отдалечения край на залата и изучаваха всеки от пътниците така щателно, сякаш съставляваха жури на конкурс по красота. Вангер се отправи към бара, който беше недалеч от тях, и с висок бодър глас си поръча водка с доматен сок. След това седна на една маса и разлисти „Дейли американ“.

Десет минути по-късно в залата влезе Скип Маклийн. И неговите дрехи бяха сякаш преднамерено ефектни, изключвайки всякаква възможност да мине незабелязано: беше висок строен мъж, облечен с велурено сако, риза в цвят каки и вратовръзка, с обувки от змийска кожа и колониален шлем на главата. Вангер си помисли, че с този вид можеше да мине за какво ли не — от застаряващ плейбой до наемен войник, — само не и за конвенционален таен агент.

В боинга, 707, имаше много празни места — в Южна Африка беше зима и повечето пътници очевидно пътуваха с делови задачи. Тед Вангер се настани до прозореца, точна зад Малори и госпожица Шумара, от другата страна на пътешката. Маклийн седна сам отзад, в туристическата класа, и се зачете в джобно издание на „Кръстникът“ на френски език. Гласът на стюардесата ги приветства с „Добре дошли“ на борда на самолета на три езика. Полетът до Кайро щеше да продължи два часа и петнайсет минути.

РЕПОРТАЖЪТ НА МАЛОРИ

Международното летище в Кайро беше мрачно и задушно като нагорещена пещ. Навсякъде миришеше на прах, урина и дизелово гориво. Имахме четирийсет минути престой. Изкараха ни от самолета, като се разминахме с група араби, нарамили метли и парцали. По пистата и около зле осветените сгради на летището се виждаха войници с китайски автомати АК-47, произведени по лиценз в Чехословакия, които ни наблюдаваха с безразличие. В транзитната зала около нас се скупчиха левантинци с размъкнати панталони, предлагайки ни пластмасови сфинксове и портрети на Насър и Тутанкамон.

Млад барман ни поднесе черно кафе в чашки като напръстници и ни изгледа с омраза, докато ми връщаше рестото до десет долара в египетски пари. Двамата с Татана имахме по стотина долара в банкноти, по около пет хиляди в туристически чекове и кредитни карти за една от най-големите международни банки в Южна Африка.

Бях се отказал от опитите си да отгатна кой от пътниците може да е таен агент или дори наемен убиец. Повечето имаха вид на преуспяващи млади бизнесмени, но аз знаех, че всеки един би могъл да се подписва на ведомост в ЦРУ или в КГБ.

Когато се върнахме в самолета, в първокласния салон имаше три нови лица — двама елегантни млади африканци и един дребен човек с восьчнобледо лице, напomniaщ нощна птица. През следващите четири часа осветлението бе намалено и ние поспахме, докато самолетът се носеше из пурпурния полумрак високо над пустинята на юг към изворите на Нил и планините и платата на Етиопия, а след това към обраслите с хилави храсти и саванна растителност пуцинаци, които покриват голямата Рифтова долина от Судан до Конго.

В пет часа сутринта се приземихме в Найроби. Беше горещо и влажно, в утринната дрезгавина небето беше осеяно с облаци, наподобяващи мръсна сапунена пяна. Кенийските служители на летището изглеждаха спретнати и любезни с островърхите си шапки и в униформите си а ла Сам Браун. Сънени чистачи сновяха насам-натам

из салона за пристигащи пътници и разнасяха прътове с парцали и кофи с вода. Обмених малко пари и един беловлас африканец с белези върху бузите, блеснали като полирана стомана, лъсна обувките ми в тоалетната за един шилинг. Друг по-млад африканец с боси крака и военна куртка изчетка яката ми.

Високоговорителите приканиха пътниците за полет CP 287 за Йоханесбург да заемат местата си. Това трябваше да бъде първата истинска проверка. Ако някой от безименните мъже в самолета преследваше нас, сега трябваше да се разкрие, тъй като двамата с Татана останахме на летището след обявяването на полета. Закусвахме пържен бекон с яйца, пийвахме кенийско кафе и слушахме оглушителния писък на отлитащия самолет.

Салонът за пристигащи се напълни с хора, но аз разпознах само двама души, които бяха слезли от самолета от Кайро — някакъв дребосък с изпъкнали очи и висок мъж с колониален шлем, който се бе качил в Женева и изглеждаше много подходящ за главната роля във филм по някой от африканските разкази на Хемингуей.

Привършихме закуската си, отидохме до гишетото на Британските презокеански авиолинии и аз купих два едноръчни билета до Йоханесбург за седем и половина. Когато ни призоваха на борда, забелязах Хемингуевия герой да крачи по асфалта към изхода с останалите пътници. Озърнах се за човека с базедовите очи, но той като че беше изчезнал.

Кацнахме на летище „Ян Смит“ в Йоханесбург по обед. На борда се качи напет дребен мъж, поиска ни учтиво удостоверенията за ваксинация и връчи на всички по една митническа декларация, в която трябваше да обявим дали не носим *огнестрелно оръжие, отровни вещества, домашни животни, книги, списания и литература...* Зад контролно-пропускателния пункт яки мъжаги с румени лица, облечени в къси бели панталони и кафеникави чорапи до коленете, преглеждаха паспортите и багажите с глуповато старание. Видях как една привлекателна жена на средна възраст посреща Хемингуевия тип зад бариерата и свенливо го целува, а някакъв африканец отнасяше багажа му към една американска кола. Докато ги гледах ги как заминават, не можех да измисля задоволително обяснение, защо му е било нужно да сменя самолетите при транзитен полет и да удължава пътуването си с два-три часа. Разбира се, не беше изключено някакво съвсем невинно

обяснение: може би е трябвало да се срещне с някого в Найроби или да изпрати бързо съобщение; жена му е чакала полета на Британските презокеански авиолинии, а той се е качил на швейцарския самолет просто от разсеяност. Но все пак защо му е трябвало да чака в Найроби вместо в Йоханесбург?

Чувствах се неспокоен, но реших да не споделям подозренията си с Татана, докато не придобия някаква увереност. Отведох я на гишето на Мадагаскарските авиолинии (тук ги наричат „Мад Еър“^[1]). Те предлагаха три пъти седмично полет до Тананарив, столицата на Мадагаскар. Излезе ни късметът, същия ден следобед имаше самолет.

На борда на каравелата на Мад Еър ни посрещнаха с „добре дошли“ две руси южноафрикански стюардеси и младичък стюард, напомнящ капитан на училищен отбор по крикет. Повечето от пътниците бяха мълчаливи зализани индийци с безукорни костюми на бизнесмени и индийки с изящни сарита. В Дърбан самолетът почти се опразни. Качиха се неколцина французи на средна възраст и един дебел африканец с бял костюм и златни пръстени на почти всички пръсти. Смени се и екипажът: явиха се две пищни африкански стюардеси с яркочервени устни и коси, събрани на кок и вързани с шарени копринени кърпи, както и един черен стюард, който поднесе на дебелия негър бутилка шампанско в същия миг, когато самолетът се отлепи от пистата.

Два часа по-късно се приземихме на летище Итаво в Тананарив. Дебелият негър слезе пръв, изпратен с поклони. Той мина покрай усмихнатите митничари и служители от контролния пункт, без да им покаже какъвто и да било документ. Нас обаче не приеха така сърдечно. Един блед мадагаскарец с полинезийски очи и липсващо копче на униформата нашари паспортите ни от горе до долу с печати.

Преди да напуснем летището, си купихме билети до остров Реюнион: самолетът от Париж излиташе на другата сутрин. После взехме едно раздрънкано такси до Тананарив. Минахме през блата и хилава джунгла: тук-там се виждаха порутени тенекиени къщички, ниски тухлени постройки, сиви вили. Накрая зърнахме гарата — късно бароково здание със статуи на херувими и полуголи девиси.

Таксито ни остави пред отсрещния хотел. В него беше горещо и мрачно. Подовете бяха дървени, а стените — каменни и високи; от таваните висяха вентилатори, които работеха с шум, напомнящ

разбиващ се прибой. Прозорецът ни гледаше към гаровия площад и аз известно време наблюдавах няма ли някоя друга кола да спре там. По пътя от летището видяхме доста коли, но сега нямаше нито една от тях. Ако се съдеше по тишината в хотела, само от време на време нарушавана от простенването на някоя стара канализационна тръба, ние като че ли бяхме единствените гости.

Дългите часове полет ме бяха довели до приятна еротична възбуда. Затворих капациите на прозорците, заключих вратата и в полумрака повалих Татана по гръб направо на леглото, разкъсвайки роклята ѝ, сякаш беше някаква опаковка. Тя се опита слабо да протестира, на аз смъкнах пликчетата ѝ и разголих гърдите ѝ, мачкайки ги с ръце. Притиснах я към леглото, ноктите ѝ се забиха в гърба ми, а мускулите ѝ се свиха около мен и ме изцедиха до сухо за по-малко от минута. Строполих се върху нея и усетих тежкото ѝ дишане. Вентилаторът равномерно облъхваше със силни струи въздух телата ни.

Събудих се на свечеряване. Попитах на рецепцията дали не са ни потърсили, но негърчето се усмихна учтиво и каза, че никой не е питал за нас. След това се разходихме по главната улица, която беше широка колкото Шанз Елизе, с безкрайни редици кафенета и ресторанти със стъклени фасади от двете страни. В края на главната улица имаше терасовиден английски парк, напomniaщ пчелна пита, към който водеха множество тесни стръмни улички. Украшеният със статуята на Волтер парк завършваше пред мрачните стени на кралския дворец, построен от кралица Ранавалона I, за която се говореше, че по време на четирийсет и шест годишното си управление е изяждала всяка седмица средно по един човек. Днес дворецът е резиденция на президента.

Бяхме отпуснати и потни и се пъгнахме в един ресторант с климатична инсталация, където ядохме зле приготвен пастет и бифтек с пържени картофи. Никой не ни следеше, не забелязах нито една позната или подозрителна физиономия, а местният вестник „Журнал Малгаш“, издаван на френски, не споменавахе нищо за „Дневниците на Берия“.

* * *

Боингът на Ер Франс започна да се снишава над Реюнион в десет и петнайсет на другата сутрин. Единственото, което успях да забележа през прозореца, беше масата на една тъмнозелена планина, набраздена с вулканични цепнатини и чезнеща в облаци, обгърнали острова като къделя влажен памук.

Решението, което ни докара чак дотук, беше взето след дълги, мъчителни и понякога несериозни препирни през ранните утринни часове, прекарани в цюрихската стая на Борис. Първата и най-проста идея бе да идем някъде в Централна или Южна Америка, но аз обърнах внимание, че като се изключи Чили, една по принцип марксистическа страна, в останалата част от Латинска Америка ЦРУ държи нещата в свои ръце.

След това обсъдихме неутралните страни и съответните данъчни закони — включително и самата Швейцария, докато Борис ме убеди, че в нея съветската тайна полиция е извършила повече политически убийства откъдето и да било другаде извън комунистическия блок. Тогава предложих Швеция, върху която Борис наложи вето поради законовите ограничения на употребата на алкохол. Малта не привлече никого от нас, а Бахамските острови са прекалено близо до Щатите, за да разчита човек на спокойствие. За арабските страни не можеше да става и дума, тъй като Татана беше с израелски паспорт; Индия и Цейлон поддържаха прекалено приятелски отношения със Съветския съюз, в Далечния Изток ЦРУ също плуваше в свои води.

Накрая остана Африка или по-точно Бяла Африка. Татана настояваше за такъв вариант, защото искаше да види дивия живот. Но аз имах подозрения, че независимо от всичките си богоугодни протести срещу апартейда правителството на Съединените щати тайно се отнася към бялата република с уважението, дължимо на един от стълбовете на западната икономика. Освен това и там вездесъщото ЦРУ вероятно би постигнало без особени затруднения екстрадирането на трима нежелани чужденци.

Родезия беше по-обещаваща. Спомних си неотдавнашния случай с един английски бизнесмен, осъден условно на двамайсет години и изгонен заради шпионаж в полза на ЦРУ. От друга страна, родезийските служби за сигурност безспорно можеха достойно да премерят сили с КГБ. Но пък на мен ми се мярнаха смразяващи видения за коктейли и приеми с мъже, нагиздени в пищни блейзъри,

които разговарят за крикет и ръग्би, докато жените им бърбят за сутрешната партия бридж. В Даркист Съри, заявих аз, с храна не различна от тази в някой лондонски пансион, и това се оказа достатъчно, за да разпростре ветото на Борис и върху Родезия.

Тогава ме осени вдъхновение. Сетих се за Мадагаскар — непознат и достатъчно див, но озарен от френската цивилизация, — а в следващия миг умът ми ме пренесе още по на изток, отвъд Индийския океан, до малкия остров Реюнион. Формално той все още представляваше част от територията на Франция, но такава, където французите, които не се чувстват много удобно в родната Франция, могат да намерят относително спокойствие, необезпокоявани от прекалено ревностното внимание на правосъдието. От гледна точка на нашите цели, островът предлагаше няколко важни преимущества. Френското разузнаване, SDECE, беше известно с нежеланието си да координира дейността си с други служби, освен ако това не носи някаква непосредствена изгода. Това се отнасяше особено за американците след неотдавнашния наркоскандал, при който френското разузнаване бе обвинено, че е провело грамадна операция по незаконен внос на хероин в Щатите. В същото време SDECE без съмнение би отстоявало свои собствени позиции по отношение на КГБ. Островът беше достатъчно отдалечен — подозирах, че повечето хора във Франция едва ли някога са чували за него — и същевременно предлагаше удобствата на цивилизацията: френска кухня, което удовлетворяваше Борис, и френска парична система. Отстоеше само на няколко часа полет от Южна Африка и Родезия, имаше пряка въздушна линия до Париж. И стана, така че, в крайна сметка избрахме Реюнион.

* * *

На другия ден след заминаването на Малори и Татана, Борис Дробнов реши да се отдаде на едно гастрономическо приключение, без съмнение последното за един дълъг период — макар точно в този момент да не можеше да прецени точно колко дълъг.

Имаше само едно място, достойно за неговия изискан вкус: „Ла Пирамид“ във Виен, южно от Лион. Заведението беше с три звезди по скалата на „Мишлен“ и Борис беше убеден, че там се сервира най-

вкусната храна в света. Сутринта му върнаха паспорта от южноафриканското консулство и му съобщиха, че чакат потвърждение на визата му от Претория и че незабавно ще му се обадят в хотела, щом пристигне. Швейцарската и френската виза на Борис му бяха позволили да пътува много през последните три месеца. Той си бе запазил маса от предишната вечер и взе сутрешния влак за Лион, а после такси до Виен. Ресторантът се намираше в една сляпа уличка недалеч от Рона. Борис прекрачи прага му, обзет от скромното възмущение на пианист, който излиза на сцената за първия си концерт. Знаеше наизуст менюто и беше репетира поръчката, която изрецитира високо с ужасен френски на келнера: половин бутилка Тетингер от 1943 година, последвана от Шато Грийе, 1955; *truite farcie au porto, volaille de Bresse en vessie*^[2], ягоди с кирш и за завършек, отбрани пасти. Той пристъпи към храненето бавно, разточително, вкусвайки с наслада всеки залък. Към края на обедта завърза разговор с някакъв американец през две маси, който също обядваше сам. Вече сит и напоен, Борис го покани да пийнат по един коняк. Американецът се казваше Гейвин Каски и бе писател, току-що завършил последния си роман и решил да отпразнува събитието.

— Обикновено не се храня в този стил — каза той усмихнат, — но случаят е специален! — и Борис щедро удвои поръчката.

Той обаче внимаваше да не се впуска в много подробности за себе си и подтикваше американеца да говори, което Каски възприе насериозно и започна да му разказва романа си: един вид биографичен поток на съзнанието, от ранното детство в Бруклин през училището и университета, до изобличителна филипика в свободен стих накрая, вдъхновена от Виетнам. Борис слушаше с удоволствие и спокойствие, като само от време на време прекъсваше разказа с оригванията си.

Ресторантът имаше традиция, според която за улеснение на храносмилането на клиентите се предоставяше по желание шезлонг в официалната градина и безплатно питие по техен избор. Беше четири часът следобед, когато Борис и Каски — по предложение на американеца — се възползваха от тази допълнителна възможност. Изтегнаха се в сянката на дърветата с тумбести чаши с отлежала ракия в ръцете и гласът на Каски не спираше монотонния си брътвеж за самоизразяващото се насилие, от което на Борис му се додряма.

Каски изчака, докато той заспа, напълно, след което стана и махна с ръка към оградата. Някакъв набит едър мъж влезе през портата в градината. Борис лежеше без сако, по риза с къс ръкав. Мъжът извади от джоба си спринцовка и сръчно я заби в горната част на ръката на Борис.

Той се събуди от внезапната болка в мускула, отвори широко очи при вида на непознатия и тъкмо се канеше да извика, когато изпадна в някаква еуфорична омая. Чашата се изхлузи от пръстите му на тревата и след три секунди той отново изпадна в несвяст.

Каски уреди двете сметки, като обясни, че приятелят му малко е прекалил с пиенето. Двамата с едрият мъж пренесоха Борис до колата, паркирана в сляпата уличка срещу реката.

Двайсет минути по-късно те пристигнаха на едно малко летище във Франция. Тук познаваха едрият мъж, за когото знаеха, че е австрийски лекар и собственик на малкия самолет, долетял от Виена два часа преди това. Той вече бе обяснил, че е дошъл да отведе някакъв свой приятел, който получил сърдечен пристъп. Щял да го закара в Женева, където човекът имал домашен кардиолог.

Служителите на летището пренебрегнаха обичайните формалности, а един от механиците помогна да пренесат на борда на самолета Борис, който дишаше тежко и цветът на лицето му не беше добър. Малкият самолет измина разстоянието до края на пистата, рулира и форсира рязко двигателите си, чийто рев се сля със свистенето на автомобилни гуми пред входа на малката сграда на летището. Двама мъже изскочиха от една голяма американска кола и тичешком излязоха на пистата, размахвайки портфейли с карти в малки пластмасови прозорчета пред очите на озадачените служители на летището. Механикът вървеше срещу тях и новодошлите започнаха да му обясняват припряно нещо на френски, сочейки към пистата, където двигателите се бяха стабилизирани и самолетът рязко тръгна напред. Миг по-късно той се издигна стръмно нагоре и след малко изчезна на изток в ясното вечерно небе.

* * *

Борис отвори очи и почувства силно туптене в цялото си тяло. Беше пристегнат за една седалка до малко прозорче, през което се процеждаше отблясъкът на покрити със сняг планини. Американският писател на име Каски седеше до него в тясната вибрираща кабина на осемместния самолет, отпред неясно се виждаше квадратният гръб на някакъв мъж с шлемофон на главата.

Борис премига и се опита да фокусира погледа си. По снега навън се виждаха плътни сенки, които се изнизваха много бързо край тях и по посоката им той разбра, че слънцето е зад тях и че самолетът лети на изток.

Той погледна часовника си и почувства, че го облива пот. Беше почти седем вечерта. От колко ли време летяха? Един, два часа? Опита се да си спомни последните мигове — дървета, късно следобедно слънце... В устата му горчеше, стомахът му бе подут и натезал. Курс на изток от Франция: Швейцария, после Австрия. Ако това беше Австрия, значи не му оставаше много време.

Летяха ниско, опасно ниско, което би могло да означава само едно: че избягват радарите. Отпред, срещу мъжа с шлемофона, имаше един тъмносин купол от плексиглас. Планините постепенно оставаха назад. Той усещаше студ по цялото си тяло. Опита се да се освободи от предпазния колан, а Каски каза:

— Стой мирен и нищо няма да ти се случи.

Трябваше му един миг, за да осъзнае, че мъжът бе произнесъл това на руски. Борис реагира панически, замахвайки настрани и насочвайки ръба на дланта си към сънната артерия на мъжа. Вместо нея улучи някаква кост, а в това време лявата му ръка се мъчеше да разкопчее предпазния колан. Само че нещо не беше наред: имаше някаква специална кука, която пречеше на колана да се отвори. Каски го удари два пъти. Главата на Борис се отметна към седалката и той усети, че по брадичката му потичат кръв и сополи.

— Искам да отида до тоалетната — прошепна той, също на руски.

— Стой си на мястото — отвърна мъжът.

— Ще се изсера в самолета — каза Борис, после изкрещя на руски към пилота: — Ще се изсера върху седалките на хубавия ви самолет!

Мъжът изглежда не чуваше. Руснакът, който се бе нарекъл Гейвин Каски, мина отпред и каза нещо на пилота, който махна за момент шлемофона, хвърли един поглед назад към Борис, кимна и като се пресегна през седалката, подаде на руснака автоматичен пистолет с рязана цев.

— Ако не стоиш мирен — каза Каски, обръщайки се назад към Борис, — ще стрелям в капачката на коляното ти, така че да не можеш да ходиш след това.

— Ти си копеле.

— Знам. Освен това съм аматьор, точно като теб, Дробнов. Така че нека се опитаме да се отнасяме с уважение един към друг. — За момент в гласа му прозвуча искрена обида, макар че широкото заплашително дуло на пистолета продължаваше неотклонно да сочи към лявото коляно на Борис. — Наистина ли ти се ходи до тоалетната? — попита той.

Борис преглътна и кимна. Гадеше му се и вече нямаше нужда да се преструва, че не може да стиска. Каски се наведе надолу, като поддържаше дистанцията, почти без да отмества пистолета, и със свободната си ръка направи нещо на закопчалката на колана на Борис. Тя изщрака и се отвори, а той се отдръпна назад, докато Борис се изправяше със залитане.

— И остави вратата открената! — извика руснакът.

Точно в този момент подът се наклони и Борис политна напред, вкопчвайки се в ръба на една от задните седалки. Шумът на двигателите се бе променил и неговото тежко тяло се люшна встрани, като се блъсна в тънката стена на корпуса. Пилотът извика през рамо:

— След четири минути сме отгатък!

Подът се наклони още повече и Борис повърна. Цялата му нервна система бе въстанала срещу този натрапчив ужас, който се бе мяркал като упорит кошмар в съзнанието му през последните единайсет години: картината на завръщането му в ръцете на комунистите. И сега това се бе случило или щеше да се случи след четири минути.

Той осъзна тъпо, че червата му са се изпразнили. Почувства се опустошен и му призля: искаше да припадне, да умре — дори с риск да получи куршум в капачката на коляното. Всичко друго, само не и това. Руснакът с пистолета не бе помръднал. Борис се обърна и видя,

че се е облегнал върху вратата. На нея имаше надпис на френски: „Gardez la poignée toujours à DROITE. Pour ouvrir tournez à GAUCHE“^[3]. Само някаква частица от съзнанието му възприе написаното, но това беше именно онази частица, която сега бе под властта му. Съвършено съзнателно той стисна дръжката и с всичката си останала сила я завъртя наляво. Секунда по-късно вдлъбнатият щит поддаде навън под тежестта му и с рева на въздушната струя тялото му изчезна в ледената хлъзгава вихрушка.

---

[1] Mad — луд. (англ.). — Бел.пр. ↑

[2] Пъстърва, задушена с порто; пиле по брески в мехур. (фр.) — Бел.пр. ↑

[3] Дръжката трябва да стои вдясно положение. За да отворите, завъртете наляво. — Бел.пр. ↑

РЕПОРТАЖЪТ НА МАЛОРИ

Летище „Гийо“ се намира извън Сен Дени, столицата на Реюнион, и е много модерно, много френско: полицаите в тъмносини униформи и спретнати бели тюрбани бяха чернокожи креоли, а мъжът, който подпечата паспортите ни, говореше френски без акцент. Приятна францужойка с рижа коса ми обмени 200 долара в африкански франкове, а друго момиче в туристическото бюро — блондинка и още по-хубава — ни даде под наем симка с гюрук и ни тикна в ръцете купчина брошури и карта на острова. Той имаше яйцевидна форма с тясна крайбрежна ивица. Вътрешността му, дори по оцветените контури, изглеждаше дива и заплашителна: зад веригата от вулканични масиви, които се извисяваха от самия бряг, се виждаха три тъмни кръга. Момичето ни обясни, че това са огромни праисторически кратери, наричани *циркуси*, като най-високият от тях достига 3000 метра. Вътре в тези кратери има малки градчета и селца, залепени за стените от лава. Някои от тях били много красиви, каза ни момичето, а най-известното, Силаос, се намирало на повече 2000 метра и при ясно време оттам се виждал целият остров.

Тя продължи да ни показва картата, сочейки в долния десен ъгъл едно жълто петно с нещо като червено око в центъра. Това беше активният вулкан на острова, заобиколен с пустиня от лава.

— Това е една прочута гледка — каза тя и ни се усмихна ослепително.

Искаше ми се да си поговоря още с нея, но забелязах, че Татана се мръщи нетърпеливо, затова се ограничих да попитам за хотел. Момичето ни препоръча „Бугенвил“, в центъра на града, и ни поведе да ни покаже колата. Пътюм си купих „Фигаро“, току-що доставен със самолета от Париж, както и последния брой на „Тайм“, в който видях, че „Дневниците на Берия“ отново са начело в списъка на бестселърите.

Симката чакаше отпред със свален гюрук. Момичето засече километрите, пожела ни щастливо прекарване и ни отправи отново една прекрасна усмивка, на която отвърнах. Татана само кимна и се качи в колата.

— Ти флиртуваше с това момиче — каза тя, докато излизахме през портала на летището.

Аз се усмигнах, стараейки се да прикрия удовлетворението си. Самата мисъл, че Татана би могла да ревнува — особено по такъв дребен повод — би била невероятна преди месец.

— Тя флиртуваше с мен — пошегувах се аз. — Мисля, че аз се държах доста сдържано.

— Тя ни изнесе цяла лекция за острова, без да е екскурзовод.

— Беше ми интересно да науча толкова много неща, особено след като смятаме да останем тук известно време.

— Ще имаме достатъчно възможност да го опознаем сами — хладно каза тя.

След това грабна вестника и демонстративно се зачете, въпреки силното насрещно течение.

Карахме по широкия крайбрежен път, с океана от едната страна и плантации със захарна тръстика от другата. Мяркаха се вили зад добре поддържани градини, дъсчени бараки, кал, голи деца, пожълтели комунистически плакати, креолски регулировчици с бели палки, други креоли, които си пиеха аперитива под ярките навеси на кафенетата. Стигнахме до градския център, спретнат и бял, с редици палми край брега на океана и бликащи фонтани по площадите. Ако не бяха черните плажове и черните лица, можех да помисля, че съм в някое от непохабените градчета из Ривиерата.

Канех се да спра и да попитам как да стигнем до площад Бугенвил, когато Татана остро извика нещо на руски, след което простена:

— О, господи! *Господи!*

Тя се наклони цялата напред, стиснала вестника толкова силно, че щеше да го скъса. Аз ударих рязко спирачки, след което се наложи да изтръгна вестника от пръстите ѝ, докато тя се разрида истерично.

Веднага го видях, в кратките новини:

Човек пада от самолет.

Снощи край Гатендорф, югоизточно от Виена, до австро-унгарската граница, е намерен труп. Предполага се, че мъртвият е паднал от частен самолет. Установена е

самоличността му: Борис Дробнов, руски емигрант, живеещ в Мюнхен. Полицията търси за разпит д-р Феликс Радин, австриец, собственик на малък самолет, които е излетял вчера в 16:20 часа от едно летище край Лион.

Прочетох го два пъти, след това ми се наложи да стисна главата си между коленете, за да не повърна. Татана продължаваше да плаче и да стене, закрила с длани лицето си, а сълзите ѝ се процеждаха през пръстите и се стичаха по ръцете ѝ. Бях прекалено зашеметен, за да кажа нещо. Единственото, което бях в състояние да измисля, бе, че са го хванали по някакъв начин и той е предпочел да се самоубие, но не и да се остави да го върнат. Той *трябва* да се е самоубил. Съществуваха толкова други, по-чисти начини да го премахнат, вместо да го хвърлят от някакъв частен самолет, без дори да му вземат документите за самоличност. Горкият Борис! Горкият, проклет Борис! И аз си спомних с горчивина как се бях опитвал да го предпазя — с аргументи, с молби, дори със заплахи — и как единственото, което получих, бе една цепнатина на главата от някаква кана с диви маргаритки. Помислих си за огромното мъртво тяло на Борис, проснато натрошено някъде близо до минните полета и танковите заграждения на Желязната завеса.

Татана продължаваше да плаче, когато подкарах отново, обикаляйки бавно из центъра на града, като на няколко пъти завивах в погрешна посока, преди да намеря хотела. Спрях пред някакво кафене точно до него и ѝ поръчах един голям коняк.

— Той не е усетил нищо — казах аз, хващайки ръката ѝ. — Загубил е съзнание, преди да се блъсне в земята.

— Тия копелета — прошепна тя, — тия мръсни, зли, шибани копелета! — и глътна коняка наведнъж.

Облаците бяха пропъззели надолу по планината и скриваха слънцето, но все още беше много горещо и по лицето и ръцете ми бяха избили капчици пот. Оставих някакви пари на масата и я отведох в хотела. Тук нямаше никаква възможност да избегнем регистрацията. На рецепцията една францужойка с делови вид поиска паспортите ни и каза, че сама ще попълни фишовете. След това тя повика един пиколо французин, който ни отведе горе в двойна стая, чиста и функционална, лъхаща на сухия хлад от климатична инсталация.

Пъхнах се под душа, а Татана се строполи на леглото, без да спира да хълца на пресекулки.

— Не мога да повярвам — непрекъснато повтаряше тя. — Борис мъртъв, това не може да е вярно! Той изглеждаше толкова... толкова *неунищожим*.

Аз обаче вярвах и още как: сега, след като шокът бе преминал и можех да размишлявам по-хладнокръвно, започнах сериозно да претеглям последствията, които тази смърт можеше да има за нас. Намеренията на Москва изглеждаха достатъчно недвусмислени: да заловят някой от нас и да го откарат в Русия, където да го принудят да издаде източника на книгата. Следователно заплахата срещу Борис се превръщаше в заплахата срещу нас.

След това ми хрумна една още по-страшна мисъл. Те бяха извършили отвличането във Франция — ако информацията, че самолетът е излетял от Лион беше вярна. Реюнион също беше Франция, само на осем часа път със самолет. Помислих си дали в крайна сметка Родезия нямаше да е по-добрият избор?

Докато Татана продължаваше да лежи обезумяла на леглото, аз взех „Тайм“ и зачетох един от уводните материали, озаглавен „Берия АД“. Списанието проследяваше основните нишки на конспирацията, но не стигаше до никакво заключение относно автентичността на книгата. Статията завършваше с извода, че ако това е фалшификация, измамниците вероятно в момента са мишена номер едно за съветските служби за сигурност. Броят е бил даден за печат най-малко два дни преди смъртта на Борис.

* * *

Хапнахме на обед без особен апетит, след това се отправихме с колата на юг по крайбрежното шосе край океанската пустош, която се издуваше като кожата на огромно влечуго. Накрая открихме един бамбуков бар, разположен върху ивица черен пясък до самите вълни. Слънцето се бе скрило зад проблясваща тънка мъгла. Изкъпахме се в хладката вода и после се подслонихме под навеса до един въртящ се вентилатор, като Татана поиска коняк, а аз си поръчах лимонов сок.

В бара имаше още само двама посетители: тъмнокожи младежи с дълги коси и по бански с размера на носни кърпички, които щракаха с пръсти пред един мюзикбокс. Погледите и на двамата се спираха нахално на Татана, докато келнерът французин ѝ пълнеше чаша „Хин“ с три звездички, и се оцъклиха, когато тя му каза да остави бутилката.

— Може би е по-добре да се върнем обратно в Йоханесбург и оттам да отлетим за Солсбъри — предложих аз.

Тя ме изгледа с подпухнали очи.

— Каква полза от това? Ако искат да ни хванат, ще ни хванат, където и да сме. Ние сме номер едно в списъка им, можеш да бъдеш сигурен в това.

Тя не бе чела статията в „Тайм“, но я възпроизвеждаше с вледеняваща точност, като гласът ѝ изразяваше по-скоро пренебрежение, отколкото страх.

— В Родезия ще им е по-трудно — настоях аз. — А с парите, които имаме, бихме могли да платим за специална полицейска защита.

— Да, като Троцки. — Тя затвори очи и се усмихна. — Той не само е бил наел мексиканската полиция да го пази, но е имал и лична охрана. И въпреки това са го докопали.

— Докопали са го с хитрост. Троцки е бил непредпазлив — казах аз. — Освен това целта на руснаците вероятно е да ни отвлекат, не да ни убиват. С една добра полицейска охрана няма как да го направят, освен ако не подкупят едва ли не цялата родезийската полиция: а не виждам как дори и КГБ би могло да постигне това.

Тя се загледа в коняка си.

— Щом възлагаш толкова надежди на тези прекрасни родезийци, върви при тях. Върви и се затвори в някаква малка крепост, където тъпи полицаи ще те пазят двайсет и четири часа на денонощие. Аз по-скоро бих отишла в затвора.

Отново, както много пъти с Борис, осъзнах, че е безсмислено да споря. Пак се изправях пред непреодолимата сила на руския инат, който не трепва дори пред заплахата от смъртта.

Един от дългочосите юноши се приближи и я покани да танцуват. Тя вдигна разсеяно очи към него и безмълвно поклати глава. Той я изгледа, сви презрително рамене и се върна при приятеля си до мюзикбокса. Няколко минути по-късно те си тръгнаха, както си бяха

по бански, и аз ги видях през бамбуковата преграда как отпрашиха шумно с откритата си двуместна кола.

Татана беше изпила една трета от бутилката и беше все още трезва, когато заваля дъжд: дебели вертикални водни копия, които отскачаха от вулканичния пясък, вдигайки облаци пара. Изтичах навън и вдигнах гюрука на симката, макар че седалките вече бяха мокри. По обратния път планината изобщо не се виждаше, а по пътя течеше буен поток. В хотела се поинтересувах дали някой е питал за нас, но жената поклати отрицателно глава. Горе Татана не ми позволи да я целуна, за да не ми дъхти на коняк, и настоя да я любя отзад, което направих под монотонното жужене на климатичната инсталация. След това тя потъна в тежък сън, а аз легнах до нея и се замислих дали нямаше да е най-добре да взема следващия самолет за Йоханесбург, да отида право в английското посолство и да призная всичко. Да свикам пресконференция и да разкажа цялата история до самата смърт на Борис, а после да предложа на „Бърн Хирш“ покриване на щетите, тъй като договорите за издание с меки корици и преводи в чужбина вероятно щяха да бъдат обявени за нищожни в мига, когато истината излезе наяве. И кой знае дали тогава не бихме могли да сключим допълнително споразумение подобно на Клифърд Ървинг и да подпишем договор за написването на книга за книгата — цялата история на мистификацията, до последната ѝ, ужасна развръзка. Но преди това имах нужда да поговоря с някого. Не с Татана. С някой, който не е замесен, но би се отнесъл със съчувствие и би ме посъветвал, а може би дори би подсказал някакъв безопасен изход.

След вечеря отидохме на кино и гледахме един стар филм с Жан Габен, като лентата се къса на три пъти. Публиката се състоеше предимно от креоли, които приказваха, шумяха и трошаха орехи в тъмното, а щом лампите светнеха, дюдюкаха и свиркаха.

Легнахме си към единайсет, но аз дълго време не можах да заспя от бръцолевенето на някакво радио през отворения прозорец.

Чудех се как ли ще погребат Борис.

* * *

Спахме до късно и аз се събудих от мъркането на телефона до леглото. Беше жената от рецепцията.

— Мосю Малори? Тук двама господата питат за вас.

Стана ми студено, сякаш климатикът изведнъж бе заработил на пълна мощ, и потреперих под чаршафа. След това станах, като внимавах да не събудя Татана, която продължаваше да спи дълбоко, облякох се и се отправих към асансьора.

Видях ги веднага щом прекрачих във фойето. Седяха точно срещу рецепцията и пиеха кафе на една ниска масичка. Единият беше едър рус мъж, който ми се стори познат от салона за транзитни пътници на международното летище в Кайро. Другият беше онзи Хемингуеев герой. Той се изправи бавно и каза с полупротегната ръка:

— Господин Малори? Казвам се Маклийн. Скип Маклийн. Това е Тед Вангер. — Докато говореше, той придърпа един стол и аз седнах, като извиках на жената на рецепцията да донесе още едно кафе.

— Време е да сложим картите на масата, господин Малори. Виесте разкрити, изцяло.

Аз го погледнах, без да кажа нищо. Не изпитвах нито изненада, нито страх. Доколкото си спомням, помислих си, че беше излишно да се харчат близо седемстотин долара за билет до Реюнион, след като можехме със същия успех да говорим в някой женевски хотел.

— Не сме дошли, за да ви обвиняваме или порицаваме — продължи Маклийн. — Всъщност сме тук, за да се опитаме да ви помогнем.

Той се пресегна под стола си и ми подаде един брой на вчерашния „Хералд Трибюн“. На първа страница имаше тлъсто заглавие:

Загадъчната смърт на руския емигрант, паднал от самолет, изглежда има връзка с „Дневниците на Берия“.

Следваше драматично описание как Борис бил отнесен в безсъзнание до самолета на лионското летище от двама души — въпросният д-р Радин и някакъв неидентифициран американец; как впоследствие самолетът бил засечен от австрийски радар южно от

Виена, близо до унгарската и чехословашката граници, откъдето изчезнал към Сопрон в Унгария.

Имаше и подробна биография на Борис, която съдържаше повече неща, отколкото дори и най-настървената вестникарска хрътка би могла да изрови за толкова кратко време: материалът не беше подписан и аз разпознах услужливата ръка на ЦРУ. Моето име никъде не се споменаваше, макар да бе посочено, че по всяка вероятност Дробнов е имал поне един съучастник. Статията завършваше с резюме на интервюто на Татана в лондонския вестник. Бяха се свързали и със Сай Мъскин, но той отказал да коментира, а в отделна дописка от Ню Йорк се съобщаваше, че заедно с още няколко шефове на „Бърн Хирш“ той се намирал под полицейска охрана.

Аз върнах вестника.

— Поредната сделка — казах и мъжът, наречен Вангер, се усмихна.

— Така е, господин Малори, наистина става въпрос за сделка. Но това ще трябва да е само наша игра.

Аз разперих ръце и повдигнах рамене, докато жената оставяше на масата кафето ми.

— Най-добре е от самото начало да си изясним едно — каза Маклийн. — Ние работим за федералното правителство на САЩ.

— Никога нямаше да се сетя — измърморих аз.

Маклийн се усмихна и продължи с тихия си глас.

— Видяхте какво се случи с вашия приятел Дробнов. Водели са го обратно, за да го принудят да изплюе камъчето. След като изтърваха него, ще насочат вниманието си към вас. А ние случайно знаем от доста надежден източник, господин Малори, че те са били едновременно по следите на Дробнов и по вашите. За жената не сме сигурни, но ако са следвали същата диря като нас, не би трябвало да са много далеч.

Аз продължих да мълча.

— Трябва да ви призная обаче — добави Маклийн, като наклони тясното си сбръчкано лице и едва чуто се изсмя, — че с вашия номер да долетите тук през Йоханесбург и Тананарив за малко не ни преметнахте. Все още не знаем как се справят ония, но в Южна Африка руснаците са доста притеснени. Ще им трябва известно време,

за да се ориентират... Но ще го направят със сигурност. И тогава вие ще имате нужда от приятели.

— Искате да кажете, че би трябвало да се отнасям към ЦРУ като към приятели? — попитах аз, духайки парата от кафето си.

Двамата ме съзерцаваха търпеливо.

— Погледнете на нещата така — рече Маклийн. — Вие и момичето сте сами. Фактически в момента вие вероятно сте двете най-самотни същества в цялото Южно полукълбо.

— Не сме дошли, за да ви задържаме или да ви преследваме — намеси се Вангер. — Не ни интересува юридическата страна на нещата. Възможно е да ви се забрани достъп до Съединените щати за няколко години, но дори и това бихме могли да уредим, стига да не ни подведете.

Маклийн отново взе думата:

— Ето каква е сделката, Малори. Вие ще ни разкажете писмено как сте извършили фалшификацията на „Дневниците на Берия“. С всички подробности, от самото начало: пътуването до Будапеща, клетвената декларация от унгареца, изповедта на момичето пред лондонския вестник. Всичко. И ще повторите това публично пред пресата. В замяна ние ви гарантираме, първо, непосредствената безопасност, както и защита срещу евентуално преследване впоследствие и, второ, че ще накараме Държавния департамент да се опита да постигне споразумение с Москва да озаптят копоите си. Запомнете: щом веднъж си признаете, руснаците ще загубят интерес към тази проклетата история, както ни се иска и на нас. Единственото, което желаят всички, е да се сложи капак и тя да бъде забравена.

Докато слушах, се почувствах като пациент, на когото лекарят току-що е казал, че в края на краищата болестта му не е неизлечима. Разбира се, двамата можеха и да блъфират, но нещо ме караше да им се доверя: вероятно просто нуждата да се доверя на някого, който и да е той. А Маклийн и русокосият му приятел изглеждаха опитни, почтени и надеждни. Мина ми през ум, че при всички случаи е по-добре да заложа на тях, отколкото да кисна с Татана, без приятели, на този вулканичен остров.

— Ще ви кажа истината — проговорих най-после, — аз самият си мислех да направя нещо такова. Да отлетя за Йоханесбург и да се предам.

— Стойте по-далеч от Йоханесбург — каза Вангер. — Кротувайте засега тук. Хората от КГБ са стигнали тъкмо до Йоханесбург и слава богу, засега следата нататък изглежда им се губи. А ние сме казали на южноафриканците да слагат ръка върху всеки, който се интересува от списъка на пътниците на Ер Мадагаскар до Тананарив през последните дни.

— Само че се махнете от този хотел — каза Маклийн. — Прекалено централен е, прекалено очебиен. Идете в някое затънтено кътче. Има едно място, наречено Силаос, горе на вулкана. Там има хубав хотел с плувен басейн, идеален курорт. Може би ще се наложи да прекарате няколко седмици, докато изгладим нещата.

— Вие ще останете ли?

— Единият от нас — каза Вангер. — Няма да ви оставим сами, бъдете спокоен.

— Само при едно условие — казах аз. — Ако напиша всичко това за вас, искам да запазя авторските си права. С други думи, искам да направя опит да го продам.

Гласът на Маклийн стана твърд:

— Не смятате ли, че вече сте продали достатъчно?

— Вижте — казах, — аз ще направя самостоятелна сделка, за да се разплатя с „Бърн Хирш“, ако те ми гарантират приличен аванс за истинската история. Бихте ли могли да ми помогнете?

Маклийн понечи да се усмихне.

— Аз не съм литературен агент, Малори. И на ваше място не бих хранил илюзии, че в „Бърн Хирш“ изпитват особено топли чувства към вас. Но ако двамата с момичето върнете своя дял от парите, тогава всичко ще стане много по-лесно и за вас, и за нас. — Той кимна тържествено, след което добави: — Между другото, вие бихте се чувствали по-добре с нови паспорти, поне докато отmine най-лошото. — Той ми подаде два чисто нови британски паспорта. — От сега нататък използвайте тези. С малко късмет следата може да се заличи.

Моят беше на името на Ричард Гленвил Форсайт, търговски пътник, роден в Бромли, Кент, през 1935 година. Снимката ми бе взета от обложката на последната ми книга, имаше дори входящи и изходящи печати от летище Коантро, Женева, както и печат от граничния пункт тук, на летище Гийо. А Татана бе вписана като госпожа Лаура Форсайт, по баща Малтини, домакиня, родена в

Милано през 1940 г. Нейният паспорт съдържаше същите входящи и изходящи печати, като и двата паспорта бяха издадени от Форин Офис преди шест седмици и половина и важаха за десет години. Снабдени бяхме и с необходимите свидетелства за ваксинация против холера и дребна шарка, издадени от швейцарското министерство на здравеопазването в Женева. Единственото, което липсваше, бяха подписите ни.

За малко да ги попитам как са успели да направят това за толкова кратко време, едва ли за повече от двацет и четири часа, но реших, че въпросът ми би бил наивен, а и малко нагъл. Насреща си имах истински професионалисти. Нещо повече, те ми предлагаха — в случай че бяха почтени — тъкмо сделката, за който се молах, откакто прочетох за смъртта на Борис.

Когато станахме, Маклийн ми подаде една визитна картичка. На нея пишеше: *Мишел Друе Льомон и сие. Навигация, Франция — Африка АД.* Следваха два адреса и телефонни номера в Сен Дени и в Сен Пол.

— Това е вашият човек за връзка — каза той, — в случай че нещо се обърка и искате да се свържете с някого от нас.

Никой от двамата не се усмихваше.

— Ние ви се доверяваме, защото не ви броим за мошеник, Малори. Ако искате да живеете, при това на свобода, трябва и вие да ни се доверите. Опитате ли се да побегнете, дори с тези нови паспорти, скоро ще се уверите, че няма да стигнете далеч.

— Ще ме предадете на руснаците ли?

— Няма да има нужда да го правим — каза той. — Просто ще ги оставим да ви пипнат. Това ще им отнеме известно време, но няма начин да не успеят. Ние сме последните, които биха си позволили да подценяват Противника.

Внезапно ми хрумна подозрението, че е възможно това да е най-удобното разрешение за тях: връчват ни нови паспорти, след което уведомяват КГБ и ги оставят да свършат черната работа, измивайки по този начин ръцете на ЦРУ. Но както казваше Маклийн, ако не исках да свърша като Борис, нямах друг избор, освен да им се доверя.

— Е, желая ви успех — каза Тед Вангер.

— И не се тревожете — добави Маклийн. — Стойте си спокойно и кротувайте. Запомнете, хотел „Белвю“ в Силаос.

Този път си стиснахме ръцете.

* * *

След като си заминаха, аз се качих горе и събудих Татана. Разказах ѝ за двамата посетители и тя изпадна в ярост.

— Защо не ме повика! — изкрещя тя. — В края на краищата аз съм натопена колкото и ти!

Опитах се да я успокоя, но тя по принцип се събуждаше с лошо настроение и аз реших да я запозная с условията на Маклийн постепенно, на малки порции. Доколкото бях успял да я опозная, тя нямаше да се откаже от тези 300000 долара без борба. Дадох ѝ новия паспорт, казах ѝ да се подпише в него и да не забравя, че сега се казва Лаура Форсайт и е моя съпруга — след което я уверих, че срещата във фойето на хотела е била съвсем приятелска.

Тя влезе в банята, като мърмореше недоволно през вратата — защо трябва сега да си чупим краката от бързане — и аз ѝ креснах, че следобед времето се разваля.

Половин час по-късно излязохме от хотела. Небето все още бе чисто, слънчевите лъчи играеха по океана с диамантено великолепие и изпълваха улиците с ярки, болезнени отблясъци. Успях да купя два пакета машинописна хартия, преди да затворят магазините, обяснявайки на Татана, че докато стоим затворени там, смятам да започна работа над нова книга.

— Нима не ти стигат парите, та искаш още да работиш? — попита тя.

— Парите никога не бива да убиват творчеството — заявих надутото аз.

Усещах, че онази алчна съставка в характера ѝ, която тутакси я въвляче в нашия план от самото начало, щеше тепърва да създава проблеми и реших да отложа всякакви обяснения за Силаос.

Сега, когато имах възможност да разсъждавам по-спокойно, някои страни от сделката и от разговора започнаха да ми се явяват в друга светлина. Например изготвянето на паспортите говореше за предварителен план, изработен още преди да се разбере за смъртта на Борис, тъй като едва ли според мен дори и ЦРУ бе в състояние да

свърши такова нещо за няколко часа. Но ако планът е бил толкова подробно замислен, защо Маклийн каза, че е възможно да минат няколко седмици, докато те успеят да изгладят нещата? С кого? С шефовете на ЦРУ? С Държавния департамент? С Главния прокурор? Или с Москва? И защо настояват да стоя в Реюнион? Те признаха, че руснаците са проследили дирята до Йоханесбург и че дори и засега да са спрели там, нямаше да им е нужно много време, за да се ориентират и да навакнат закъснението — както Маклийн си позволи внимателно да изтъкне. Така че за какъв дявол трябваше да стоим тук и да чакаме да ни спипат? Щом за ЦРУ не е било проблем снабдяването ни с фалшиви паспорти, защо не ни приберат в някое от сигурните им скривалища, вместо да ни пращат на върха на един угаснал вулкан само с името на някакъв непознат французин за свързка?

Обмислях всичко това, докато карах отново на юг край брега, и псувах себе си за наивността. И наистина бях така зашеметен от появата на двамата мъже и толкова успокоен от умело изиграната им загриженост, че приех за чиста монета всичко, което казаха. Сега обаче се колебаех. Колебаех се дали да не взема следващия самолет за Южна Африка и да отида да се предам. Две неща ме възпираха: летището беше точно в обратната посока и самолети за Йоханесбург имаше само сутрин. Оставаше обаче и нощният полет за Париж в 10 часа вечерта, което значеше, че все пак имах време да реша, след като стигнем в Силаос.

И все пак дълбоко в себе си предпочитах да се доверя на Маклийн и Вангер. Или по-точно: да им се доверя, за да не налетя на тях — дори и с тези фалшиви паспорти. „Скоро ще се уверите, че няма да стигнете далече“, бе казал Маклийн. Реших да го послушам.

При малкото градче Сен Луи завих наляво към планината.

* * *

В началото пътят беше доста приличен: тесен и изровен от дъждовете, но сравнително прав. От двете страни на повече от триста метра височина се издигаха стръмни скали, целите обрасли в гъст храсталак, израсъл почти хоризонтално от стръмните скатове.

Минахме край много водопади: бели струи, които се разбиваха на прах доста преди да достигнат земята.

След един остър завой всичко се промени. Навлязохме в големия циркус на Силаос, най-широкия и най-високия от трите угаснали вулкана. Пътят се стесни дотолкова, че две коли можеха да се разминат само на една боя разстояние, и се виеше на спирала, издълбан в застиналата лава от вътрешната страна на кратера, като резба на пистолетно дуло. Дъното на кратера тънеше в сянка, а върхът му, на около 3000 метра височина, се губеше в тъмен кълбест облак. Някъде там горе се намираше прехваленият с хубостта си Силаос.

Проверих за горивото — имаше около три четвърти резервоар. Оставаше ми да се моля спирачките да са наред и да карам нагоре, почти през цялото време на втора. Пътят хем се изкачваше, хем току изневиделица, без всякакво предупреждение се гмуркаше в остър завой, уж обезопасен с няколко бели камъка.

По някое време навлязох в толкова остър и стръмен завой, че в последна сметка не можах да го взема и спрях на няколко сантиметра от ръба. След това, било от паника, било защото не бях свикнал със скоростите, дълго не успях да включа на задна. На няколко пъти пусках ръчната спирачка и освобождавах съединителя, за да усетя как колата се плъзга още малко към пропастта, която тук беше дълбока неколкостотин метра. Накарах Татана да слезе и стараяйки се да не гледам бездната, поех дълбоко дъх, стегнах мускули и започнах бавно и внимателно връщане назад. Когато успях да измъкна малката симка и да я поставя отново на предполагаемата осева линия, ризата беше залепнала за гърба ми и усетих как потта се стича на вадички по прасците ми. Яростно се разпсувах, ругаяйки не само Маклийн и Вангер, но и прелъстителната блондинка от летището. В този миг бих обърнал обратно към Сен Дени, но просто не виждах място, където да го направя.

Опасността идваше не само от релефа. Въпреки че беше делник и времето бързо се разваляше, пътят съвсем не беше пуст. Когато проследявах с поглед виещия се нагоре пунктир от бели маркировъчни камъни, съзирах пъплещи като буболечки в двете посоки автомобили. Обикновено успях да преценя навреме разстоянието, за да се отдръпна встрани и да изчакам, но все пак се налагаше почти непрекъснато да натискам клаксона, готов всеки миг да ударя

спирачките и да се залепя за стената от лава — особено след като две спортни коли една след друга изскочиха със свистене на един завой, летейки насреща ми кажи-речи по средата на платното. Започнах да се питам дали пътуването до Силаос не е някакъв перверзен национален спорт в Реюнион.

След цели два часа мъчение бяхме успели да изминем едва четирийсет километра, все още твърде далеч от приоблачния таван. Междувременно видът на скалите бе започнал да се променя. Стените от черна лава се начупиха в колони оголен като кости камък сред кичури гъбест прокажен мъх. Когато спрях за пореден път на един завой, чух тишината. Това беше внушително, мъртвешко безмълвие, допълнително подчертавано от гърмящото ехо на някаква кола, която сменяше скорости далече долу.

Десет минути по-късно облакът ни захлупи и бялата мъгла скри всичко, дори завоите пред нас. От време на време слънцето бляскаше за миг и ние зървахме скалите по ръба на кратера, извисяващи се все още високо над главите ни като черни вълчи зъби.

Пристигнахме в Силаос неочаквано. Мъглата се поразпръсна и зърнахме купчина бели къщурки, струпани пред нас върху хълбока на скалата като бучки захар. В центъра на града стърчаха две съвременни бетонни сгради — едната училище, другата малък супермаркет и банка. Хотелът беше над града: дълга двуетажна сграда, опасана със засенчени балкони. Минахме край стръмна поляна с цвят на зелено сукно, изпъстрена с туфи разкошни ярки цветя. Някои напомняха полуотворени устни, други бяха покрити с остри, зли на вид бодли, дългите венчелистчета на трети висяха като месести езици и изпускаха гъст презрял аромат.

Фоайето на хотела беше огромно и пусто, със стъклописи в псевдопримитивен стил. В дъното се виждаше бар с едно пълно, тромаво наглед момиче зад него, потънало в списание „Ел“. Гишетото на рецепцията беше празно. Аз подадох на момичето новите ни паспорти. Тя ни каза, че сме единствените гости на хотела и аз я попитах шеговито много ли хора се претрепват по пътя дотук.

Тя сви рамене:

— По двама-трима на месец. Най-вече в събота и неделя, идват доста младежи да танцуват. Пият повечко и после тряс!...

Тя взе един ключ и зашляпа с чехли нагоре по бетонното стълбище. Въведе ни в обширна бяла стая с климатична инсталация и парно. Отвори капаците и аз зърнах през мъглата овален плувен басейн с безлюден бар до него и няколко изоставени столове и маси.

Поставих пишещата си машина и пакетите хартия на масата до балконския прозорец. Татана помоли момичето да изпрати бутилка коняк.

След половин час бях изложил в общи линии предложението на Маклийн. За мое учудване тя го прие почти без да спори. Единствената подробност, която спестих, бе възстановяването на тристата хиляди долара. Реших, че това може да почака, докато разрешим по-важните проблеми.

* * *

Вече седемнайсет дни сме в хотел „Белвю“ в Силаос. Обикновено от изгрев-слънце до обед времето е ясно, с един особен алпийски блясък на въздуха, който действа много ободряващо. В такива моменти, както ни бе обещало момичето от летището, се вижда целият остров — огромен масив от изумрудени и черни планини, спускащи се пласт по пласт надолу към смътната сиво-зелена линия на океана.

Хотелът през повечето време е празен, като се изключат случайните гости за по една нощ: предимно двойки французи на средна възраст, дошли за ваканцията от метрополията. В събота вечер долу е дискотека и за няколко часа хотелът се напълва с дългокоси момчета и момичета и гърмяща музика, която кънти над планините. Иначе мястото е зловещо тихо.

Татана прекарва по цели дни в четене, сутрин лежи край басейна, а следобед в кревата си. Аз свикнах да ставам при изгрев-слънце и понякога работя по десет часа на ден, описвайки с най-малки подробности нашето начинание — от онази първа вечер, когато се заехме да разчистваме апартамента на Борис, до този момент.

Скип Маклийн ни направи неочаквано посещение заедно с човека за връзка, онзи от френско-африканската корабна компания. И двамата се държаха приветливо и делово. Маклийн се поинтересува

как върви моята работа. Казах му, че пиша за много неща, които едва ли биха интересували разузнаването, но той ме успокои, че след като бъде въведена в компютър и преработена, всичко ще се сведе само до голите факти. А при положение че не променям и не прибавям нищо в оригинала, щях да разполагам с него както намеря за добре.

След това се опитах да науча от тях защо всичко толкова се проточва. Маклийн отвърна весело, че дипломатическите въпроси винаги изискват време, особено когато нещата опират до Русия. Увери ни, че Държавният департамент е предприел сериозни стъпки по обичайните канали да убеди Москва, че скандалът с Берия скоро ще бъде изяснен за всеобщо удовлетворение и ни каза да се надяваме на резултат през следващите две седмици. Според него най-доброто си оставаше дотогава да се крием в Реюнион. КГБ изгубили следата в Йоханесбург, където двама техни агенти били заловени на летище „Ян Смит“. Те си признали, че са от африканското бюро на КГБ със седалище в Конакри, Гвинея, и че били изпратени да ни открият с Татана, очаквайки окончателни инструкции от Москва. BOSS, Южноафриканската служба са сигурност, поддържала известно време следата гореща, карайки двамата агенти да изпращат кодирани съобщения в Конакри, докато накрая се получила заповед да изоставят издирването. Или там са разбрали какво е станало, или са се отказали. Нито едно от тези обяснения не ми звучеше съвсем удовлетворително, а мисля, че същото важеше и за Маклийн, но той се придържаше към инструкциите си и продължаваше да се държи приветливо, оставайки твърд в основното: двамата с Татана трябваше да останем тук, в Силаос. Две седмици не са цял живот, весело заяви той, а ако имаме нужда от нещо, винаги можем да се обадим на мосю Друе Льомон.

Но две седмици не са малко време — не толкова за мен, защото аз работя, колкото за Татана, която както забелязах, живее с постоянна тревога и все повече се затваря в себе си. Носехме десетина книги с нас, тя ги прочете и препрочете до една, без да се броят купчината евтини романи на Сименон, купени от малкия супермаркет. Обикновено докато работя сутрин, тя слиза и плува в басейна, после се разхожда по циментовия ръб като в затворнически двор. Освен това пие много, предимно коняк, макар от това да няма видим ефект, и пуши цигара след цигара.

Следобедите и вечерите текат особено бавно: облаците надвисват ниско и още по пладне навън сякаш се здрачава, а от небето се сипе ситен траурен дъждец и изпълва хотела с миризмата на влажен бетон и гнила растителност. Любим се редовно, но дори и това започна да придобива монотонността на задължителен обред.

Вчера най-сетне нарушихме еднообразието и предприехме един излет до вулкана. Това беше в разрез с инструкциите на Маклийн да не напускаме Силаос без негово разрешение, но аз не виждах с какво може да ни застраши пътуването до някоя забележителност в околността. Предната вечер бях помолил момичето от бара да ни приготви суха храна и потеглихме преди изгрев-слънце, тъй като времето при вулкана започва да се разваля към десет-единайсет.

Слава богу, този път не се наложи да се спускаме по циркуса, тъй като поехме към вътрешността на острова, южно от кратера, през лунен пейзаж от скали и серни пясъци, смити от дъждовете и омесени в бледожълта палачинка. Пътят скоро се стесни до широка пътека с дълбоки коловози. Не срещнахме нито една кола. В крайна сметка стигнахме до ниска ръждясала ограда с табела, на която се виждаха череп с кръстосани кости и надпис с червена боя:

ОПАСНО ЗА ЖИВОТА! СТЪМЕН СКАТ

Спрях колата на няколко метра и излязох. Надникнах през оградата и веднага се дръпнах назад. Отвесно надолу започваше пропаст, дълбока навярно триста метра или повече. На дъното ѝ и нататък се простираше пустош, напомняща сбръчкана черна кожа, цялата в белези и струпей. Облаците бяха останали отдолу, океанът не се виждаше.

Пристъпих отново към оградата, този път с Татана, и погледнахме заедно. Тук не беше трудно да повярваш, че земята е плоска и че сега сме застанали на ръба ѝ.

В средата на пустинята се издигаше някакъв ръждиво чер конус и от върха му кротко се издигаше стълб от пушек като от чашката на стара лула. В същото време ме блъсна миризмата — киснатомъртвешка смрад в чистия планински въздух, воня на сяр, на студена

пепел и гнилоч, макар да не бяхме видели нито един стрък растителност през последните десетина километра дотук.

Татана хвана ръката ми.

— Том, да се махаме оттук.

Влязохме в колата. Облаците се носеха нагоре по склоновете зад гърба ни, когато потеглихме обратно. Изглежда пакетът със суха храна щеше да остане недокоснат.

Бяхме изминали около три мили и първите мъгли вече започваха да ни обгръщат, когато в един остър завой под надвиснала буца лава отсреща изскочи някакъв ландровър и се размина на косъм с нас, свивайки в последния миг. Не видях лицето на шофьора, колата изчезна за миг в мъглата.

След неколкостотин метра видях знак пред едно отклонение, което бях пропуснал на идване: „Кратер Колумбие — 100 м“. Намалих скоростта.

— Съвсем близо е — казах. — Жалко ще е след толкова път да не видим поне един кратер.

Татана не гореше от въодушевление, но моите нерви бяха опънати от разминалата ни се катастрофа с ландровъра и имах нужда да се разведря. Спрях, слязохме от колата и стигнахме по добре утъпкана пътека до един угаснал конус. Стърчеше на около шест метра, склоновете му представляваха сипеи, по които трябваше да се пълзи на четири крака. Горе зееше дупка, към метър и осемдесет широка, с отвесни черни стени.

— Сигурно е базалтов кратер — каза аз. — Базалтът е един от най-твърдите минерали. Вулканолозите наричат това комин: клапата в дъното на кратера, през която разтопената лава и газовете изскачат, изтласкани през земната кора. Базалтът остава невредим дълго след като лавата се превърне на прах. Внимавай! — извиках аз, когато Татана се наведе над ръба и се взря надолу. — Бог знае колко е дълбоко, може би няколко километра.

— До центъра на земята — прошепна тя.

Взе един камък и го хвърли в дупката. Отекна страхотен бумтеж, който бързо заглъхна и пак настана мъртвешка тишина. Точно тогава се чу двигателят, съвсем наблизо. Явно в залисията не сме усетили по-рано колата. Обърнах се и видях ландровъра, с който избегнахме

сблъсъка преди малко. Беше спрял в края на пътеката. Отначало не се случи нищо.

Татана започна да слиза надолу по стената на конуса.

— Ела, сигурно е някой турист като нас — извика ми тя.

Тръгнах след нея, когато вратата на ландроувъра се отвори и от нея излезе мъж с жълто-кафяво сако. На половината път от него разпознах нашата френска връзка Мишел Друе Льомон. Той ни се усмихна измъчено и протегна ръка.

— Много съжалявам, досетих се, че сте вие. Май карах прекалено бързо преди малко! — Той пристъпи напред, като все още държеше ръката си протегната. — В хотела ми казаха, че сте тръгнали насам, но при вулкана ви нямаше. Днес следобед трябва да летя за остров Мавриций — добави той — и исках да ви видя, преди да замина.

— Защо? Какво се е случило? — попитах аз.

Той отново се усмихна.

— Има добри новини, както ми се струва. Мосю Маклийн ви иска утре по обед в Сен Дени. С багажа, готови за път.

— Къде заминаваме?

— Това ще ви каже той лично. Срещата е в бара на хотел „Бугенвил“, утре по обед — повтори той.

— И вие изминахте целия този път, за да ни съобщите това? Не можеше ли мосю Маклийн да позвъни по телефона или сам да дойде? — подозрително попитах аз.

Французинът само сви леко рамене.

— Мосю Маклийн днес не е в Реюнион. Освен това държеше да ви предам лично инструкциите. — Той понечи да се обърне и да тръгне към колата си, след което добави: — Съветвам ви да изчакате до утре сутринта и тогава да тръгнете. Днес следобед се очаква времето да се развали. А вече знаете какъв е пътят надолу.

Той се качи в ландроувъра и замина.

Почти веднага го последвахме и ние, но мосю Друе Льомон очевидно караше бързо и се бе разтопил в мъглата.

* * *

Пиша това в нашата стая със затворени капаци, докато дъждът плющи по балкона отвън и макар че е едва четири часът следобед, лампите са светнати. Татана лежи и чете, багажът ни е прибран, с изключение на тоалетните принадлежности, сметката е платена и ние сме готови призори да напуснем хотела.

Така че всъщност това е краят на тази история. Остава да се разбере какво е успял да уреди Скип Маклийн със силните на деня в Европа и в Щатите. Още не съм казал на Татана, че трябва да върне своя дял от парите, но като си помисля какво се случи с Борис, тези 300000 долара ми се струват нищо. Всъщност ако имах някаква представа как ще се завърши всичко, никога нямаше да се захвана с тази работа.

ЕПИЛОГ

Не, това не беше краят на историята.

В десет и двайсет на другата сутрин шофьорът на едно рено с ремарке спря пред полицейския участък в Сен Дени и съобщи за тежка катастрофа в циркуса на Силао, на половината път от града. Някаква кола лежала разбита в пропастта на стотина метра под шосето.

Полицаяте пристигнаха след един час на местопроизшествието и се наложи да се спуснат с въжета и други приспособления до катастрофиралия автомобил. Върху някаква издатина на около петдесет метра надолу откриха един мъж в безсъзнание. Четирима полицаи направиха импровизирана примка и успяха да го измъкнат на пътя, където вече чакаше линейка с лекар. Състоянието на мъжа беше тежко: лекарят установи сериозни контузии и вътрешни кръвоизливи. Единият му крак беше натрошен, а гърдният кош — премазан.

Друга група полицаи в това време стигнаха до колата. Беше бяла симка с гюрук, която сега напомняше смачкано парче тоалетна хартия. На няколко метра от колата лежеше изпотрошеното тяло на млада жена. Тя очевидно бе мъртва. Един от полицаите по-късно каза на свой колега, че дори не можело да се разбере дали е била хубава или не.

По настояване на лекаря линейката потегли за Сен Дени, без да дочака да измъкнат тялото на жената. С фарове, включени на дълги, под непрекъснатия нервен писък на сирената, кънтящ между стените на кратера, тя измина петдесетте километра до болницата само за един час. Пострадалият беше все още жив, когато го вкараха бързо в операционната, където двама хирурзи вече чакаха.

В това време полицията се опитваше да установи причината за катастрофата. Липсваха свидетели. Времето беше ясно, злополуката бе станала на относително по-безопасна отсечка от пътя — един не особено остър завой. Боядисаните в бяло ограничителни камъни бяха разхвърляни от удара. Сержантът, натоварен със случая, се изненадан, че кола с подобни размери е могла да нанесе такива поражения, дори и да е излетяла фронтално навън. За съжаление състоянието на

автомобила изключваше възможността да се потърси някаква механична повреда. Наблизо личаха пресни следи от автомобилни гуми, но твърде широки за симката. Малко вероятно изглеждаше и шофьорът да е бил пиян по това време на денонощието — макар че в хода на следствието трябваше да се вземат кръвни проби както от мъжа, така и от починалата жена.

Полицията се сблъска и с един друг проблем. У всяка от жертвите се намериха по два паспорта: общо три британски и един израелски. Полицейският инспектор веднага повика господин Брайън Армитидж, почетния британски консул в Реюнион.

Армитидж беше стар вдовец, служител във фирма за търговия с плодове в Сен Дени и представляваше интересите не само на британците, но и на още няколко националности, в това число и на гражданите на Израел. Досега не му се беше случвало да се сблъсква с подобен случай. Той си беше у дома и се канеше да подремне следобед, когато му позвъниха. Инспекторът го викаше във връзка с някакъв спешен случай в болницата.

Тук Армитидж завари неколцина лекари и медицински сестри, струпани около едно легло в спешното отделение. Казаха му, че пациентът, както изглежда, е англичанин на име или Форсайт, или Малори. Както мрачно отбеляза инспекторът, загадката изглежда нямало да бъде скоро разбулена, тъй като лекарите се съмнявали, че пациентът ще живее повече от час. В момента бил в кома, макар че преди малко дошъл в съзнание, колкото да прошепне няколко думи, които никой не разбрал.

Докато сестрата нагласяше банката с физиологичен разтвор и системата за кръвопреливане, инспекторът дръпна Армитидж настрана и започна да му обяснява за мъртвата жена и за двата комплекта паспорти.

— Според единия тя е негова съпруга, госпожа Форсайт, италианка по произход както изглежда. Но според втория паспорт е израелка, госпожа Бернщайн.

Армитидж си даде сметка, че проблемът със самоличността е работа на полицията, докато на него се падаше неприятното задължение да се заеме с погребенията. А при тукашния климат това трябваше да се направи без разтакаване. Както се стори на Армитидж,

най-важното в момента бе да реши с какъв обред трябва да се погребее човек, който е бил или католик, или евреин.

В този момент го повика един от лекарите. Пациентът пак започнал да мърмори нещо неразбираемо, същото както преди. Армитидж се наведе над него и приближи ухото си до напуканите устни на мъжа. Дълго време не можеше нищо да разбере. Мъжът направи отчаян опит да вдигне главата си и Армитидж чу само две думи, повторени два пъти, преди човекът да се отпусне безсилно назад. Миг по-късно главният хирург обяви, че смъртта е настъпила.

Армитидж обясни на инспектора, че казаното не било нищо особено, просто някаква формалност относно погребението на жената. Последните думи на пациента били свързани с искането тя да бъде погребана, а не кремирана. Армитидж бе чул съвсем ясно: „Погребете я, погребете я“^[1].

---

[1] На английски *Bury her*, което звучи приблизително като Бериъ. — Бел.пр. ↑

Издание:

Автор: Алън Уилямс

Заглавие: Архивът на Берия

Преводач: Валентин Кръстев

Година на превод: 1994

Език, от който е преведено: английски (не е указано)

Издание: първо

Издател: Издателство „Стубел“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1994

Тип: роман (не е указано)

Националност: американска

Редактор: Красимир Мирчев

Технически редактор: Николай Чомпалов

Коректор: Десислава Пачева

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/14271>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.